

83. Tiistaina 20 päivänä syyskuuta 1994

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely:

1) Ehdotukset laiksi Pohjoismaiden Investointipankin palveluksessa olevan henkilön verottamisesta annetun lain muuttamisesta sekä laiksi työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain 2 ja 5 §:n muuttamisesta 2879

Hallituksen esitys n:o 2
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 36

2) Ehdotus laiksi eräistä poikkeuksista kuntien valtionosuuslain 3 ja 4 §:n säännöksiin vuosina 1994 ja 1995 „

Hallituksen esitys n:o 115
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 8

3) Ehdotukset tilintarkastuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 2891

Hallituksen esitys n:o 295/1993 vp
Lakialoitteet n:ot 61/1993 vp sekä 4
Talousvaliokunnan mietintö n:o 27

4) Ehdotukset laiksi asumisoikeusyhdistyksistä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 2892

Hallituksen esitys n:o 16
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 9

Toinen käsittely:

5) Ehdotukset laeiksi Oulun yliopistosta annetun lain ja Lappeenrannan teknillisestä korkeakoulusta annetun lain muuttamisesta 2892

Hallituksen esitys n:o 83
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 10

6) Ehdotus laiksi tapaturmavakuutuslain muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 116
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 20

7) Ehdotukset laeiksi työ- ja kansaneläkelainsäädännön muutoksenhakusäännösten uudistamisesta 2893

Hallituksen esitys n:o 117
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 21

8) Ehdotus laiksi työntekijäin eläkelain muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 118
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 22

Ensimmäinen käsittely:

9) Ehdotus laiksi väestötietolain 2 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 122
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 9

Esitellään:

10) Hallituksen esitys n:o 131 laiksi naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi 2894

11) Hallituksen esitys n:o 132 laiksi puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetuksesta annetun lain muuttamisesta 2924

12) Hallituksen esitys n:o 171 laiksi kirkkolain 20 luvun 5 §:n muuttamisesta 2926

13) Hallituksen esitys n:o 172 laiksi Pelastusopistosta ”

14) Hallituksen esitys n:o 173 laiksi tuloverolain muuttamisesta ”

15) Hallituksen esitys n:o 174 laiksi perintö- ja lahjaverolain 55 §:n muuttamisesta 2928

16) Hallituksen esitys n:o 175 laiksi tuloverolain muuttamisesta ”

17) Hallituksen esitys n:o 176 laiksi ennakoperintälain 30 a §:n muuttamisesta ”

18) Hallituksen esitys n:o 177 laiksi talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain 1 ja 6 §:n muuttamisesta ”

19) Hallituksen esitys n:o 178 laiksi työtömyysturvaetuuksien poikkeuksellisesta tarkistamisesta ”

20) Hallituksen esitys n:o 179 laiksi tapaturma- ja liikennevakuutuslaitoksilta vuodelta 1995 perittävästä maksusta 2930

21) Hallituksen esitys n:o 180 laiksi merimieslain 32 §:n muuttamisesta ”

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Alho, Biaudet, Jokiniemi, Järvilahti, Kuuskoski, Laukkanen M., Laukkanen V., Muttilainen, Näsi, Ojala A., Pesälä, Pietikäinen S., Rask, Rehn O., Renlund, Rusanen, Sasi, Suhonen, Toivonen, Tuomioja ja Virrankoski.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Sasi, Renlund, Virrankoski ja Alho.

Ilmoitusasiat:**Lomanpyynnöt**

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Pesälä ja Tuomioja sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Biaudet, V. Laukkanen, Muttilainen ja Toivonen, tästä ja huomista päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Järvilahti ja Kuuskoski sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat A. Ojala ja Rask sekä kuluvan kuun 22 päivään virkatehtävien vuoksi ed. S. Pietikäinen ja 23 päivään sairauden vuoksi ed. M. Laukkanen.

Hallituksen kehitysyhteistyökertomus vuodelta 1993

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella viime elokuun 19 päivältä on eduskunnalle saapunut kehitysyhteistyötä koskevan kertomuksen antamisesta eduskunnalle 13 päivänä joulukuuta 1985 annetun lain 1 §:n nojalla annettu hallituksen kehitysyhteistyökertomus vuodelta 1993. Tämä kertomus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

ETA-yhdentymisasiat

Puhemies: Ilmoitetaan, että valtioneuvoston 15.9.1994 päivätyllä kirjelmällä ovat puhemiehelle saapuneet valtiopäiväjärjestyksen 54 a §:ssä tarkoitetut yhdentymisasiat n:ot 23—25.

Yhdentymisasioiden n:ot 23—25 ennakkokäsittelyyn lähettäminen

Puhemies: Ilmoitetaan, että puhemies on tänään toimittanut saapuneiksi ilmoitetut yhdentymisasiat eli

ehdotuksen Euroopan unionin neuvoston direktiiviksi bioteknologisten keksintöjen oikeudellisesta suojasta, yhdentymisia n:o 23,

ehdotuksen Euroopan unionin neuvoston asetuksiksi ja direktiiviksi yhteisömallisuojusta, yhdentymisasiasta n:o 24, ja

ehdotuksen Euroopan unionin neuvoston direktiiviksi eurooppalaisten yritysneuvostojen perustamisesta tai menettelyjen käyttöönottamisesta yhteisötason yrityksissä ja yhteisötason yritysryhmissä työntekijöiden tiedonsaantia ja heidän kanssaan neuvottelemista varten, yhdentymisasiasta n:o 25,

ennakkollisesti käsiteltäviksi suureen valiokuntaan, jolle yhdentymisasiasta n:ot 23 ja 24 talousvaliokunnan sekä yhdentymisasiasta n:o 25 työasiainvaliokunnan on annettava lausunto.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 481, 486, 489, 490, 494 ja 495. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan jäsenet

Puhemies: Ilmoitetaan, että valiokunta-paikkojen järjestelyä varten pyytää ed. Kohijoki vapautusta maa- ja metsätalousvaliokunnan jäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

Puhemies: Ilmoitetaan, että maa- ja metsätalousvaliokunnan täydennysvaali toimitetaan ensi perjantain täysistunnossa. Ehdokaslistat täydennysvaalia varten on vaalisäännön 19 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään ensi perjantaina kello 10.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laiksi Pohjoismaiden Investointipankin palveluksessa olevan henkilön verottamisesta annetun lain muuttamisesta sekä laiksi työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain 2 ja 5 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 2
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 36

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi eräistä poikkeuksista kuntien valtionosuuslain 3 ja 4 §:n säännöksiin vuosina 1994 ja 1995

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 115
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 8

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Urpilainen: Arvoisa puhemies! Nyt on kolmannessa käsittelyssä esitys valtionosuuslain muuttamiseksi niin, että kuntien valtionosuuksien kustannustason tarkistukset jätettäisiin tekemättä vuosiksi 1994 ja 1995. Lakiesityksen hyväksyminen johtaisi siihen, että kuntien valtionosuuksien markkamääriä ei vastoin voimassa olevaa lakia tarkistettaisi lainkaan. Käytännössä tämä johtaisi siihen, että kunnat menettäisivät valtionosuuksia kahden vuoden ajalta yhteensä noin 1 500 miljoonaa markkaa.

Kuntien talous on hyvin riippuvainen valtion kunnille antamasta tuesta etenkin niin sanottujen peruspalvelujen rahoittamiseksi sekä tuottamiseksi. Kuntien tuloista keskimäärin kolmannes muodostuu valtionosuuksista. Vaikka meillä on olemassa laman myötä julkisen sektorin osuus kansantuotteestamme onkin noussut voimakkaasti, on kuntatalouden osuus pysynyt ennallaan eli noin viidenneksenä. Tämä osoittaa sen, että kunnat ovat sopeuttaneet itsensä kohtuullisesti uuteen tilanteeseen ja kyenneet tasapainottamaan taloutensa erittäin voimakkailla säästötoimilla.

Mittaviin säästötoimiin on pakottanut osaltaan maan hallitus, joka leikkasi kuntien valtionosuuksia esimerkiksi tälle vuodelle jopa 4 700 miljoonalla markalla. Näin mittavat leikkaukset yhdessä entisten ja ensi vuodelle esitettyjen leik-

kausten kanssa merkitsevät sitä, että kuntakentältä leikataan valtion tulonsiirtoja kolmen vuoden ajalta noin 10 miljardilla markalla.

Arvoisa puhemies! Kunta-alan järjestöt ja valtiovalta sopivat viime syksynä siitä, että kunta-puolella toteutetaan vuosina 1994 ja 1995 kumpanakin vuotena 2,7 prosentin palkkasäästöt. Tähän päädyttiin toisaalta siksi, että valtionosuusleikkauksia huojennettiin 1,3 miljardilla markalla siitä, mitä hallitus oli alun alkaen suunnitellut, sekä siksi, että hallitus sitoutui pitämään kuntien valtionosuudet myös vuonna 1995 vuoden 1994 tasolla eli lisäleikkauksia ei tehtäisi.

Kuntien peruspalveluista vastaavat työntekijät ovat oman osansa sopimuksesta pitäneet jopa niin, että tavoitellut säästöt tullaan saatujen ennakkotietojen mukaan tänä vuonna jopa ylittämään. Mutta maan hallitus on syömässä sanansa. Se on pettämässä sopimuskumppaninsa eli niin kunnat kuin työntekijäjärjestökin esittämällä valtion ensi vuoden budjettiin liittyen, että valtionosuuksia leikattaisiin ensi vuonna 1 000 miljoonalla markalla. Kun tähän lasketaan mukaan nyt käsittelyssä olevan lain ensi vuotta koskevat vaikutukset sekä muut budjetista aiheutuvat lisärasitukset peruskunnille, nousee esitysten yhteisvaikutus noin 2 500 miljoonaan markkaan. Tämä vastaa lähes yhden veroäyripenнин vuotuisia tuottoa kunnille, eli keskimääräisesti laskettuna kunnat joutuvat nostamaan veroäyriään yhdellä pennillä sen takia, että maan hallitus siirtää laskuja kuntien maksettaviksi yksipuolisella päätöksellä jopa rikkoen hyväksymänsä sopimuksen.

Hyvin perustellusti voidaan kysyä, millaista politiikkaa tämä on. Meistä sosialidemokraateista tämä on varsinaista komentopolitiikkaa. Kansanvaltaisista pelisäännöistä saatikka niiden kunnioittamisesta on jäljellä vain muisto.

Usein kuulee maan hallituksen sisältä väitteen, että kyllä kuntia voidaan rokottaa. Ne voivat kuulemma niin hyvin. On totta, että kunnat ovat sopeuttaneet itsensä muuttuneisiin taloudellisiin oloihin. Mutta jotta näin on voinut tapahtua, on väkeä vähennetty vuodesta 1989 alkaen peräti 60 000—70 000 ihmisellä, palvelutuotantoa on supistettu, maksupolitiikkaa on kiristetty, investointeja on leikattu rajusti sekä luonnollisesti veroja on nostettu ja jotkut ovat lisänneet myös lainakantaa. Eli kyllä kunnat, kuntatyöntekijät ja erityisesti kuntalaiset ovat maksaneet tästä kaikesta kovaa hintaa.

Arvoisa puhemies! Kun maan hallitus opposi-

tion vastustuksesta huolimatta halusi säätää arvonlisäveron voimaan jo tämän vuoden kesäkuun alussa, tuotiin esimerkiksi tässä salissa esille monia esitykseen liittyneitä huolia. Eräs niistä oli se, miten käy kuntien. Ennakkotiedot arvonlisäveron takaisin perittävien palautusten määrästä osoittavat, että ellei mitään tehdä, uhkaa järjestelmästä tulla kunnille uusi piilovero, joka rasittaa kohtuuttomasti niiden talouksia. Eli ongelma on se, että valtio on nyt perimässä kunnilta arvonlisäveroa huomattavasti enemmän kuin aikaisemmat päätökset edellyttäisivät.

Kesäkuulta tehdyn selvityksen mukaan peruskuntien ja kuntayhtymien palautusten määrä on yhteensä noin 170—180 miljoonaa markkaa eli vain puolet takaisin perittävästä määrästä. Eräät arviot arvonlisäverot kuntien rahoitusasemaa kiristävästä vaikutuksesta nimenomaan ensi vuodelle liikkuvat jopa 800 miljoonan markan vuositasolla. Arvonlisäverojärjestelmään liittyvät epäselvyydet ovatkin niin huolestuttavia, että maan hallituksen tulee välittömästi selvittää asia ja ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin.

Verohallitukselta tulleet ennakkotiedot osoittavat, että vuoden 1993 tuloverotuksella kerättävät veroäyrimäärät jäävät yli 7 prosenttia alhaisemmiksi kuin edellisenä vuonna. Tämä merkitseekin sitä, että verotulot jäävät reilusti alhaisemmiksi, kuin mitä kunnille on ennakkoon tilitetty. Tästä seuraa luonnollisesti se, että verotuksen valmistuttua joutuisivat kunnat palauttamaan saamiaan ennakkoja valtiolle. Mikäli näin todella tulee käymään, mitä saadut ennakkotiedot siis osoittavat, kiristyy kuntien talous merkittävästi veropohjan pettäessä.

On selvää, että mikäli maan hallituksen nyt esittämät kuntien taloutta rasittavat toimenpiteet toteutettaisiin sellaisinaan, muodostuu kunnille suuria vaikeuksia turvata nykyiset palvelut. Samoin on hyvin ilmeistä, että kunnat joutuvat edelleen vähentämään henkilöstöään, jolle ei ole näinä aikoina tarjolla muuta vaihtoehtoa kuin työttömyys. Hallituksen harjoittama kuntapolitiikka lisääkin näin työttömyyttä.

Arvoisa puhemies! Olen edellä tuonut esille eräitä mielestäni tärkeimpiä tekijöitä, jotka muodostavat kokonaisuuden arvioitaessa kuntakentän taloudellista tilaa tästä eteenpäin. Nyt käsitelyssä oleva indeksitarkistusten tekemättä jättämistä merkitsevä lakiesitys muodostaa tärkeän osan.

Koska nyt tehtävillä ratkaisuilla on merkitystä tuleville työmarkkinaneuvotteluille ja siten kuntatalouden tasapainottamisen jatkamiselle,

emme me sosialidemokraatit voi tukea hallituksen linjaa valtionosuuksien indeksitarkistuksen osalta, ennen kuin koko valtion ja kuntien kustannusten jako ensi vuodelle on saatu sellaiseksi, mistä hallituksen ja kuntien eri järjestöjen kanssa on aikaisemmin sovittu. Valitettavasti hallituksen toimet heikentävät sen uskottavuutta ja lisäävät sen epäluotettavuutta aikana, jolloin toki pitäisi koko kansakunnan edunkin nimessä kyetä yhteisvastuullisuuteen ja luottamukselliseen päätöksentekoon.

Edellä olevan perusteella ehdotan käsiteltävän lakiehdotuksen hylkäämistä.

Ed. R o s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Urpilainen unohtaa sen, että kuntatalous on osa valtiontaloutta ja osa kansantaloutta, miltä pohjalta myös kuntia joudutaan arvioimaan. Sinällensä kuntakentälle ja kuntien työntekijöille on annettava tunnustusta siitä, että siellä on pystytty sopimaan monia asioita ja välttytty näin laajoilta irtisanomisilta. Siihen toki hallitus on omalta osaltaan ollut vaikuttamassa. Se, kuinka paljon nyt tätä niin sanottua rikottua sopimusta voidaan arvostella tai arvioida, on nähtävä koko ajan yhä heikentynyttä taloudellista tilannetta vasten, sitä vasten nimenomaan.

Tekeekin mieli kysyä ed. Urpilaiselta ja sosialidemokraattiselta puolueelta, mikä on teidän ja mahdollisen seuraavan vaalikauden tuleva ohjelma. Minä veikkaan, kun arvaan, että te ette vastaa, että se tulee olemaan sellainen kuntien valtionosuuksien supistaminen, joka johtaa tässä maassa Ruotsin kaltaiseen laajoihin kuntien pakkoliitoksiin. Samoin olen aivan varma, että tulette tekemään esityksiä nykyisen kihlakuntajaon purkamisesta. On hyvin helppo keskittää tiettyihin läänin suurimpiin yksiköihin valtionhallintoa ja palveluita.

Kysyn ed. Urpilainen teiltä: Sekö tulee olemaan sosialidemokraattien linja seuraavalla vaalikaudella, kun nyt tavallaan, voi sanoa, jopa hurskastellaan näillä sinänsä, ymmärrän toki, kipeilläkin leikkauksilla kuntien taloudesta.

Ed. S a a r i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jos hallituspuolueet haluavat käyttää tilaisuutta hyväkseen, ne tietenkin lähtisivät sosialidemokraattien mukaan. Näin siirtäisimme ongelmat tulevalle hallitukselle. Mutta nyt sattuu olemaan niin, että hallituspuolueisiin on ajautunut joukko sellaisia kan-

sanedustajia, jotka eivät millään tahdo siirtää vastuuta muille vaan kantavat vastuun itse. Tämä merkitsee sitä, että meidän on tämä kipeä asia hoidettava, niin helppoa kuin tässä asiassa olisikin syyttää muita.

Tilannehan on kuntien kannalta sietämätön. 8 miljardia markkaa on tehty säästöjä muutaman viimeksi kuluneen vuoden aikana. Tämä asia ei, arvoisa puhemies, ratkea näillä puheilla, vaan ainoastaan sillä, että kuntien ja valtion suhde asetetaan perusteelliseen harkintaan.

Toisin sanoen kysymys on siitä, että me emme kykene normaalein säästötoimin huolehtimaan kuntatalouksista, vaan meidän on samaan aikaan toteutettava normijärjestelmien muutos. Se edellyttää ratkaisevaa kuntien ja valtion tehtävien uudelleenarviointia. Tämä työ on osin aloitettu jo kuluvan vaalikauden aikana, ja toivon, että sitä jatketaan myös tulevaisuudessa.

Tärkeintä on se, että sellainen ruokinta-automaatti, joka on synnytetty kuntien ja valtion välille, saadaan katkeamaan. Muussa tapauksessa tilanne jatkuu aina tulevaisuuteen saakka yhtä hankalana. Väkinä suoritetuilla säästötoimilla joudutaan valtiontaloudessa säästämään siten, että kun kunnat suorittavat ratkaisuja asiassa, ne saattavatkin kääntyä valtiontalouden kannalta epätoivottavaan suuntaan.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Urpilainen oli siinä oikeassa, että hallitus alkaa olla ammattilainen sanansa syömisessä, kun muistamme viime juhannuksen alla olleen eläkeindeksikäsittelyn. Tässä tapauksessa isketään nimenomaan hyvin voimakkaasti kuntataloutta ja kunnan työntekijöitä heidän sitouduttuaan hyvin pitkäjänteisiin säästötoimenpiteisiin.

Yksi asia, jota ed. Urpilainen ei voimakkaasti tuonut esille ja jota täytyy ed. Saariolle ja ed. Rossille erityisesti korostaa, on se, että ei tässä vastuuta siirretä kunnille, hahmottomille kunnille, vaan valitettavasti nimenomaan rajuimminkin hallituksen säästötoimet kohdistuvat heikompaisiin sosiaali- ja terveydenhuollon säästötapainen nyt rajusti kasvaessa.

On jo nähty, että kunnat ovat hyvin voimakkaasti joutuneet karsimaan. Erikoissairaanhoidon palveluissa lastenpsykiatrian ja monen muun erikoisalalan osalta tilanne on jo varsin kärkeä kentällä. Tältä osin hallitus ei voi mennä kuntien selän taakse, vaan sen on kannettava myös itse vastuu seurauksista näissä säästötoimissa.

Ed. Urpilainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sanoisin ed. Rossille, että varsin olennainen asia tässä yhteydessä on se, että kun valtio on omalta osaltaan yksipuolisesti heikentämässä kuntien tulopohjaa, se jättää kuitenkin kokonaan arvioimatta sen, mitä tehtäviä kunnat joutuvat hoitamaan. Minusta olisi hyvin perusteltua arvioida nimenomaan myös tätä puolta samanaikaisesti, kun kuntien valtionosuuksia ollaan leikkaamassa, eli sitä, mitä perustehtäviä peruskunnat joutuvat hoitamaan.

Olen ed. Rossin kanssa samaa mieltä siitä, että jatkossa toki joudutaan asioita varmasti arvioimaan, mutta nimenomaan laaja-alaisesti luomalla sellainen talousohjelma, jossa eri osapuolet ovat myös sitoutuen mukana. On hyvin ikävää, että valtiolta ilmoittaa olevansa sopimuksissa mukana, mutta kun menee muutama kuukausi, se kääntää kelkkansa ja pettää muut sopimusosapuolet ja -kumppanit. Tämän kaltaista politiikkaa me emme jatkossa enää kestä.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Ensiksi haluan kannattaa ed. Urpilaisen tekemää hylkäysehdotusta.

Me vasemmistoliitossa olemme myös budjettikeskustelun yhteydessä ja tämän lain aikaisemmissa käsittelyissä tuoneet selvästi esille sen, että vasemmistoliiton mielestä nyt on menty liian pitkälle, kerta kaikkiaan. Tämä esitys on täysin kohtuuton. Hallitus on usean vuoden ajan rajusti vaikeuttanut kuntien taloudellista tilannetta erilaisilla säästö- ja leikkaustoimenpiteillä, mutta joku raja, arvoisat kansanedustajat, täytyy olla myös sillä hurskastelulla, mitä täällä harrastetaan.

Me edellytämme, samalla kun täällä aiotaan supistaa valtionosuuksia, että palvelut pelaavat kunnissa. Kyllä me sitten levittelemme käsiämme kunnissa käydessämme ja selittelemme, että tämä on ollut aivan välttämätöntä. Mutta kuinka kehdataan vaatia laadukkaita palveluja yhä vähenevällä henkilökunnalla ja yhä vähemmillä rahoilla? Sellaisia löysiä ja byrokratiaa, joista ministeri Viinanen on puhunut, kunnissa ei enää ole. Merkillistä on, että ne, jotka täällä ovat eniten kuntien byrokratian perään huutaneet, ovat sitten aivan toista byrokratiaa tähän maahan saattamassa. Viittaan nyt vain EU-asiaan, mutta sehän ei ole tämän päivän aihe.

Arvoisa puhemies! 11 miljardin edestä tämän hallituksen aikana, vuodesta 91 vuoteen 95, on heikennetty kuntien taloutta, siis kuntataloutta, mukaan lukien valtionosuuksien leikkaukset, in-

deksitarkistuksista luopuminen, valtionosuuksien loppuerien viivästymisen myötä korkomenetykset, kansaneläkkeiden lisäosuuden korotukset, veropohjamuutosten nettovaikutukset, erilaisten tehtävien muutokset, joita kunnille on siirretty, arvonnalisäverouudistus ja myös ne pienet hyvitykset, joita esimerkiksi on tehty kv-TEL-maksun alennuksen myötä — yli 11 miljardia markkaa. Ed. Saario mainitsi 8 miljardia markkaa. 8 miljardia markkaa on suoria valtionosuuksien leikkauksia, mutta kuten äsken toin jo esille, yli 3 miljardia markkaa, ed. Saario, on vielä muilla toimilla heikennetty kuntien talouksia.

Me emme vasemmistoliitossa katso, että me voisimme olla tällaisten leikkausten takana ja samanaikaisesti yrittää hurskaasti selittää, että järjestäkää nyt siellä kunnissa sitten laadukkaita palveluja päiväkodeissa, vanhustenhuollossa, mielenterveystoimistossa, sairaalassa, kouluissa jne. On kerta kaikkiaan kaksinaamaista yrittää väittää, että niillä säästötoimenpiteillä, joita täällä tehdään, laadukkaita palveluja voitaisiin vielä tuottaa.

Tämän maan hallitus, kuten täällä on tullut esille, tämä Ahon — Viinasen porvarihallitus on siis todella mestari sanan syömisessä. Aikaisemmissa keskusteluissahan täällä ministeri Pekkari-nen ei pystynyt kiistämään sitä, että hän lupasi viime keväänä vasemmistoliiton kunnallisparlamentissa Kajaanissa, että valtionosuuksien lisäleikkauksia ei tehdä vuonna 95. Sitten hän täällä selitteli, että kun ei tullut muilta puolueilta tukea, ei voinut mitään, että kesällä näin kävi. Kyllä se vain niin on, että ministeri Pekkari-nen on henkilökohtaisesti syönyt sanansa, mutta ennen muuta tämä hallitus on syönyt sanansa. Sehän lupasi kuntia edustavalle Kuntaliitolle, että lisäleikkauksia ei tehdä, ja siltä pohjalta kunnissa on varustauduttu ensi vuotta varten, mutta nyt on pohja pudonnut pois niiltä valmisteluilta. Sana on syöty, ja nyt ollaan aiheuttamassa itse asiassa säästöjen sijaan lisää menoja. Sehän tässä on merkillistä.

Tämä hallitus puhuu säästävänsä, mutta tosiasiassa henkilöstömenot todennäköisesti tulevat kasvamaan lähes miljardin, koska on aivan selvää, että eiväthän palkansaajajärjestöt voi enää ylläpitää niitä säästösopimuksia, joihin he sitoutuivat hallituksen annettua heille lupauksen, että nyt ei enää lisäleikkauksia tehdä. Siellä oltiin valmiita supistamaan henkilöstömenoista, tekemään palkkasäästöjä, alentamaan vapaaehtoisesti palkkoja, kuten on tänä vuonna tehty.

Kyllä täytyy sanoa, että kuntien henkilöstö on

joustanut, on pyrkinyt ymmärtämään tämän maan vaikean taloudellisen tilanteen, on alentanut palkkoja luottaen siihen, että toinen osapuoli eli maan hallitus pitäisi oman lupauksensa ja näin päästäisiin pahimman ylitse. Mutta tämä hallitus haluaa nyt väenväkin vain säästää ja itse asiassa nyt näillä niin sanotuilla säästöillään on vaarantamassa peruspalvelujen toteuttamisen.

Arvoisa puhemies! Jos vielä luettelen muutamia rasituksia, joita ensi vuoden osalta on tulossa. Siis valtionosuusleikkaukset merkitsevät noin 1 veropennin lisäkiristystä kunnille. Arvonlisäverojärjestelmän käyttöönoton lisäkustannukset merkitsevät 1 miljardin markan lisämenoja. Toimeentulotukimenojen odotetaan kasvavan ensi vuonna noin 500 miljoonaa markkaa johtuen siitä, että yhä suurempi osa pitkäaikaistyöttömiä tulee putoamaan ansiosidonnaiselta päivärahalta ja näin ollen on aivan selvää, että toimeentulotukimenot tulevat kasvamaan. Kunnat joutuvat vastaamaan myös nuorisotyöttömyyden vähentämiseksi järjestettävän koulutuksen kustannuksista omalta osaltaan. Valtio maksaa niistä osan, mutta se merkitsee myös kunnille lisäkustannuksia 120 miljoonaa markkaa.

Vaikka eduskunta ilmeisesti, toivottavasti ei, mutta mitä ilmeisemmin porvarihallituksen esityksen mukaan aikoo lykätä päivähoitolain voimaantuloa eli jälleen kerran hyökätä heikoimmassa asemassa olevien eli lasten kimppuun, uskon, että aika monissa kunnissa kuitenkin on viisaampia päättäjiä kuin eduskunnassa. Näin ollen voidaan vain arvioida, että kunnat pyrkivät kaikesta huolimatta toteuttamaan mahdollisesti lykättävän päivähoitolain väloituksen järjestää 3—6-vuotiaille päivähoitopaikka, ja tästä puolestaan tulee lisää paineita kunnille ja kuntien päättäjille. Minä nimittäin luotan siihen, että kunnissa koetaan moraaliseksi velvollisuudeksi toteuttaa tätä lakia, sanoipa eduskunta mitä tahansa. Minusta olisi todella hävytöntä, jos päivähoitolain voimaantuloa nyt lykättäisiin niin kuin niin monien lakien kohdalla täällä on tehty.

Arvoisa puhemies! Kuntien talous ja kunnan toiminnot eivät ole olleet ajamassa tätä maata lamaan. Ei ole myöskään kohtuullista, että valtio nyt omalta osaltaan kaataa yhä enemmän ongelmiaan kuntien kannettavaksi. Tästä syystä lakiesitys tulee hylätä.

Ed. Sasi merkitään länän olevaksi.

Ed. Liikkane (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. O. Ojalan puheenvuoro oli ihan tyypillinen opposition puheenvuoro, jota olen kolmen ja puolen vuoden ajan tässä salissa kuunnellut. Minua ihmetyttää se, että kaikkea supistamista ja menojen karsimista vastustetaan riippumatta siitä, onko se järjetöntä vai järkevää. Yleensä minusta joka tapauksessa, kun ajatellaan maan tilannetta, meidän on pakko supistaa menoja. Kun velanotto kasvaa tätä vauhtia, 70 miljardia, tässä salissa ei pitäisi enää syyllistyä tällaiseen populismiin, koko ajan puhua vain, että mistään ei oteta ja kaikki menee huonosti, hallitus kuristaa meitä kaikkia jne. jne.

Ed. Ojalan olisi pitänyt kuunnella tarkkaan Iiro Viinasta budjetin lähetekeskustelussa. Hän totesi kyllä selvästi, että nimenomaan täällä vastustetaan ja tehdään jatkuvasti maan talousentistä huonommaksi, koska mitään supistuksia ei saada aikaan.

Myös ministeri Pekkariselle suunnattu puheenvuoro osa oli mielestäni vähän epälooginen. Minulla on se kuva, että ministeri Pekkarinen teki voitavansa, että leikkaus ei ollut 3,3 miljardia, vaan paljon pienempi, joten näkisin, että ministeri Pekkarisella on jopa ansiota siinä, että tällaisella kunnat selviävät.

Lopuksi toteaisin ed. Ojalalle, että pitäisi myös ajatella, että jos me emme mitään karsi kuntien menotaloudesta, voi käydä niin, että me todella teemme niille karhunpalvelun. Karsiminen saattaa olla muutaman vuoden päästä huomattavasti kovempi, elleimme ryhdy ajoissa toimiin.

Ed. Sario (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. O. Ojalle toteaisin, että on nyt syytä kuitenkin muistaa se, että kaikki suomalaiset ovat myös kuntalaisia. Näin ollen se, mitä teemme valtion budjetin kanssa, tulee vaikuttamaan jokaiseen suomalaiseen sen estämättä, missä kunnassa hän sattuu asumaan.

Minusta on jollakin tavalla kohtuutonta tällä epätoivoisella tilanteella, joka on seurausta yleisten taloudellisten olosuhteiden muuttumisesta, ryhtyä elämöimään siinä määrin, että annetaan näin vääriä käsityksiä sille suurelle kunnan palveluksessa olevien ihmisten joukolle, jotka ovat joutuneet hankalaan tilanteeseen, ja ennen muuta sille kuntalaisjoukolle, jotka kukin katsovat ikään kuin odottaen omaa kuntaansa ja toivovat sen ratkaisevan ongelmia.

Mutta ne ongelmat, ed. Ojala, ratkeavat täältä yhteisestä kassasta. Minä haluan nähdä, tulle-

ko aikanaanne mukaan toimimaan siten, että Suomessa olisi mahdollisimman itsenäinen kuntalaitos, sellainen kuntalaitos, joka rakenteellisesti olisi niin vahva, että se kykenee itsenäisyyteen ja tuottamaan palveluita. Tämä tie on ainoa tie, joka mahdollistaa meille sellaiset kunnalliset palvelut, jotka kykenevät ottamaan ikään kuin asukaslähtöisyyden huomioon. Tällä pelillä asioita ei edistetä, mitä te täällä tarjoatte.

Ed. O. Ojala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Liikkanen ei ilmeisesti ole kuunnellut sen paremmin vasemmistoliiton ryhmäpuheenvuoroa kuin meidän aikaisempiakaan kannanottojamme. Me emme ole olleet vastustamassa kaikkia leikkauksia. Me olemme myöskin esittäneet vaihtoehtoisia rahoitusmuotoja, joilla valtion kassaan saataisiin lisää rahaa. Esimerkiksi, ed. Liikkanen, meidän mielestämme elinkeinotukia voisi karsia, maatalouden tukia olisi pitänyt karsia jo aikaisemmin, armeijan menoista löytyy karsittavaa. Me olemme myös esittäneet ympäristöveroja, haittaveroja, pääomatuloverotuksen kiristämistä jne., joilla voitaisiin rahoittaa, ed. Liikkanen, kunnille ja kuntalaisille niin tärkeät palvelut.

Kuntalaisilta on kysytty, mistä ei saisi säästää. He ovat sanoneet, että he haluavat säilyttää korkeatasoiset terveyspalvelut ja korkeatasoiset koulupalvelut. Meidän esityksemme perustuvat siihen, mitä ihmiset toivovat eivätkä siihen pelkästään, että täällä teknisesti sahatain menoja sieltä tai täältä. Me olemme todella vastuullisesti pyrkineet aina löytämään rahoitusmuodot samalla, kun olemme vaatineet palvelujen säilyttämistä.

Sama tulee myöskin ed. Saariolle. On aivan uskomatonta, että hän väittää, että minä esitän täällä vääriä käsityksiä. Oliko yksikään luku, ed. Saario, väärin? Poliitiikka on vaihtoehtojen hakemista. Tämä hallitus on yrittänyt väittää, että on vain yksi ainoa linja, kuntien kurituslinja, säästölinja. Näinhän se, ed. Saario, ei ole. Poliitiikassa on vaihtoehtoja. Me olemme esittäneet niitä.

Sisäasiainministeri Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Tästä aiheesta keskusteltiin täällä jo ensimmäisen eduskuntakäsittelyn yhteydessä aika perusteellisesti. Täällä jo tähän saakka käytetyt puheenvuorot antavat kuitenkin aiheen muutamaa kommenttiin. Osa niistä kommentteista täällä kyllä kerrottiin jo viime viikollakin, mutta ehkä on paikallaan nyt kuitenkin muutama asia todeta uudestaan. Nimenomaan sellai-

nen asia, josta ilmiselvästi vääriä käsityksiä täällä on joko tahallisesti tai tahattomasti, todennäköisesti tahattomasti, kerrottu.

Ed. Urpilainen totesi puheenvuorossaan mm., kuinka valtionosuuksia tänä vuonna tullaan leikanneeksi 4,7 miljardia markkaa. Ed. Urpilainen ei kerro, että osa mainitusta summasta perustuu siihen, että samaan aikaan tiettyjen ratkaisujen seurauksena kuntien suorat tulot lisääntyivät 2,32 miljardilla markalla. Olisi mielestäni paikallaan ja perusteltua kertoa koko totuus siitä, mikä on sen ratkaisun kokonaisuus, joka tänä vuonna tapahtuu kunta — valtio-suhteessa näiltä osin. Äsken kerrottu on sitä, mikä näiltä osin tapahtuu.

Toinen esimerkki. Täällä sanotaan, että 64 000 henkilöä on se vähenemä, mikä kuntien henkilöstön määrässä on tapahtunut muutaman vuoden aikana, vuodesta 90 vuoteen 94 mennessä. Näin kertova on oikeassa siinä, että niiden ihmisten lukumäärä, joiden verokirja on vuoden aikana ollut kunnan hallussa, on vähentynyt vuodesta 90 vuoteen 94 minunkin saamieni selvitysten mukaan aika tarkkaan 64 000 henkilöllä. Mutta kunnassa suoritettujen henkilötyövuosien määrä Suomen Kuntaliiton itse aiemmin tekemän selvityksen mukaan on supistunut vastaavana aikana 13 000:lla. Olin vielä viime viikolla epäröivä siinä, mikä se määrä on, kun tästä asiasta täällä puhuin. Halusin tänä aamuna varmistaa Kuntaliiton käsityksen tästä, ja se on 13 000 henkilötyövuotta vuodesta 90 lähtien tähän vuoteen asti tullen.

Totta kai tämä on ongelmallista, totta kai kunta-alan henkilöstö on joutunut vetämään vyötä kireälle ja tehnyt tässä mielessä sanoisin aivan erinomaisen vastuullisen osuutensa näissä talkoissa, mitä maassa on eletty viimeisten vuosien aikana. Mielestäni kuitenkin senkään urakan liioittelemiseen ei ole aihetta eikä syytä, vaan on paikallaan todeta, niin kuin asiat näiltä osin ovat.

Ed. O. Ojala lateli, mitä kaikkea valtio, niin kuin hän sanoo, on kuntia kurittanut. Minä en enää pysynyt miljardeissa mukana. Minä haluan vain todeta budjettikirjastakin löytyvän hieman toisen näkökulman. Myönnän, että tämäkään näkökulma ei ole sanoisiko ainoa oikea tarkastelutapa, mutta mielestäni senkin, mitä seuraavaksi sanon, esille ja julki tuleminen tässä salissa on paikallaan. Sitä on se, että kunnille myönnetty valtionosuudet olivat enimmillään muutama vuosi sitten noin 42 miljardia markkaa. Ensi vuonna budjettiesityksen mukaan vastaava luku

on noin 39 miljardia markkaa, kun otetaan mukaan valtionosuudet investointeihin. Se on 39,25 miljardia markkaa muistini mukaan, noin 39 miljardia markkaa. Ilman investointeja ed. Pulliaisen täällä kertoma lukema pitää varmasti paikkansa.

Yhtä kaikki samaan aikaan, kun tämä on tapahtunut, vielä palautan mieleen, sekä kuntien veropohja että fiskaalinen kuntien kassaan tuleva tulo on lisääntynyt valtion tekemien veropohjaa laajentavien ratkaisujen seurauksena. Myös tämä kannattaa ottaa huomioon. Minä olen yrittänyt puolustaa sitä ja näen tärkeäksi sekä välttämättömäksi sen, että vyön kiristys tapahtuu oikeudenmukaisella tavalla eri yhteiskuntapiirien suunnalla ja toimesta siitä huolimatta, että näen, että kuntakenttä on ollut tiukan paikan edessä. Minun mielestäni on kuitenkin paikallaan toistamiseenkin koko lailla ja oikeassa valossa kertoa tapahtumien koko kulku.

Arvoisa puhemies! Sama eduskuntaryhmä, jonka edustajat viime viikolla täällä kuorossa lauloivat laulua, jossa valitettiin, kuinka valtio velkaantuu ja kuinka valtiolla on tavattoman paljon velkaa, sama joukko täällä nyt on sitä mieltä ollut ed. Urpilaisen suulla, että on se niin väärin, että valtio ei anna enemmän kunnille tässä tilanteessa valtionosuuksia. (Ed. Rajamäki: Pitäisi entiset vain!) — Totta kai, aina olisi edullista ja hyvää varmasti kuntien kannalta, jos ainakin edellisen suuruiset valtionosuudet voitaisiin myöntää. Mutta totuus kai nyt kuitenkin on myös se seikka, joka kannattaa rekisteröidä, että kun valtion menoja on neljän vuoden aikana leikattu 35 miljardia markkaa, kuka vakavasti viitsii esittää, että sellaisten leikkausten tekeminen olisi ollut mahdollista niin, että valtion kunnille kanavoimiin valtionosuuksiin, lähes 40 miljardiin markkaan, ei olisi tässä yhteydessä kajottu? Ei ole realistista väittää sellaista. On ollut pakko kajota myös näihin menoihin. Sille emme mitään voi.

Ei ole oikein valtion työntekijöitä kohtaan mielestäni se, että heiltä olisi otettu vielä enemmän, heitä potkittu vielä enemmän ulos töistään tai että heidän vyötään olisi pitänyt muutoin kiristää paljon enemmän ja kunnat päästään tässä mielessä pälkähästä. Ei ole oikein. Oikein on se, että julkisella sektorilla sekä valtio että kunta osallistuvat kuta kuinkin tasapuolisesti ja tasaveroisesti sen vyön kiristämiseen, jota valitettavasti on ollut pakko kiristää.

Miksi valitettavasti on pakko kiristää myös kuntasektorilla? Siksi, että myös kunnissa hul-

laannuttiin elämään hurjasti yli varojen, kaikkiaan sen tiedämme, 80-luvun lopun ja vuosikymmenen vaihteen aikaan. Täällä on monesti aiemmin kerrottu viime viikolla se, kuinka valtion menot kasvoivat vielä vuoden 91 budjetissa 16 prosenttia. Jää muistamatta, että monissa kunnissa menot kasvoivat samana vuonna 20 prosenttia samaan aikaan, kun bruttokansantuote supistui seitsemän prosentin verran. Jokainen arkimatematiikalla tajuaa, että silloin oltiin urlalla, joka on aivan mahdollon. Kunnat ovat nyt painaneet jarrua ja onnistuneet siinä hyvin ja kunnan eri henkilöstöryhmät ovat olleet siinä ansiokkaasti mukana. Minulle ainakin se, että he ovat olleet mukana, oli erittäin tärkeä perusta, kun yritin tehdä voitavani siinä, että penniäkään ei olisi enää ensi vuonna, vuonna 95, leikattu siitä tasosta, jossa tänä vuonna ollaan.

Mutta sen tausta, että siihen jouduttiin, on yksinkertaisesti siinä, että tuntui siltä — minusta osin perusteettomasti, sanon sen tässä — että koko tasavalta huutaa sanan 179 miljardin markan budjettikehysten perään. Erityisen voimakkaasti sen teki sosialidemokraattinen puolue ja sen puheenjohtaja. Kun näin oli ja tähän saumaan kaikki oli ajettu, siinä saumassa syntyi 10,8 miljardin markan suuruinen säästötarve valtiovarainministeriön budjettiesitykseen. Sen säästötarpeen realisoimisessa kuntien valtionosuuksien rooliksi ja osuudeksi jäi tämä tunnettu miljardi markkaa. Tämähän se historia tämän asian osalta on. Uskon, että täällä edustajat sen sangen hyvin tietävät.

Mitä tulee erityisesti nyt käsittelyssä olevan lakiesityksen ytimeen, indeksien jäädyttämiseen, siinäkin erityisesti niiden, jotka ovat tänään olleet äänessä, uskon tietävän ja tuntevan järjestelmän idean aika tarkkaankin. Näiden indeksien määräytymisessä palkkausmenot vaikuttavat kahden kolmanneksen verran ja yleinen hintataso vaikuttaa yhden kolmanneksen verran. Edelleen palkkausmenojen sisällä yleisen ansiosidonnaisen kehityksen vaikuttaa puolet ja palkkasidonnaisen maksujen ja kuntatyönantajamaksujen osuus vaikuttaa siitä noin puolet. Eli tekijät, jotka käytännössä vaikuttavat indeksin sisältöön, ovat sellaisia, jotka eivät tosiasiaa kuvaa tarkkaan sitä reaaliarkielämää, joka kuntataloudessa on taakse jääneen vuoden tai kahden aikana tapahtunut tai on tapahtumassa tänä vuonna, vuonna 94.

Ollaksemme tässäkin ihan tarkkoja käytännössä näin käy. Tässä on mielestäni yksi peruste sille, että jäädyttämiseen tässä yhteydessä voi-

daan mennä. Jäädyttämisen viime keväänä varsin hiljaisiin äänenpainoin olin valmis, en nyt sano hyväksymään mutta hiljaisesti kuitenkin "hyväksymään" — käytän tällaista ilmaisua, ei muodollisesti, tarkennan sen — myös Suomen Kuntaliitto viime keväänä käydyissä keskusteluissa.

Uskon, että Suomen Kuntaliiton viimekevääseen reagointiin vaikutti se, että siellä luotettiin siihen, että vuoden 95 valtionosuuksiin ei enää kajottaisi. Näiltä osin ymmärrän sen, että Suomen Kuntaliitonkin piirissä pettymystä on koettu siitä, että mainittu leikkaus on jouduttu tekemään.

Arvoisa puhemies! Olen sitä mieltä, että kaiken sen jälkeen siinä tilanteessa, jossa vuoden 95 budjettiesitystä valmisteltiin eduskunnalle, jossa olivat 3,3 miljardin markan leikkaukset pohjana ja muutaman sadan miljoonan markan lisätaakan osoittaminen vielä muilla toimilla kuntakenttään, lopputulos, päätyminen yhden miljardin markan suuruiseen leikkaukseen on sittenkin ei hyvä tietystikään — ei hyvä, en minä nyt sitä väitä — mutta vähintäänkin kohtuullinen lopputulos verrattuna niihin paineisiin ja siihen vaikeuteen, jossa hallitus budjettiaan teki.

Ed. Renlund merkitään läsnä olevaksi.

Ed. O. Oj a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä ymmärrän ministeri Pekkari-
sen tuskan enkä epäile, ettei hän olisi toivonut parempaa ratkaisua. Tosiasia nyt kuitenkin on se, että jatkuvat säästöt ja leikkaukset ovat viemässä kunnat aivan kohtuuttomaan tilanteeseen. Kun ministeri Pekkarinen aivan lopuksi puhui valtionosuuksien leikkauksista yhdellä miljardilla, hän unohtaa aivan tarkoituksella indeksitarkistuksesta luopumisen, joka on toinen miljardi. Sen lisäksi vielä, mikäli henkilöstösäästösopimukset irtisanotaan, tulee lisää kustannuksia vielä miljardi, eli ministeri nyt aika tarkoitushakuisesti käyttää näitä lukuja.

Kun ministeri Pekkarinen vastasi minulle, että minä latelin lukuja, joissa hän ei pysynyt mukana, hän ei yhtään niistä luvuista kiistänyt. Enkä usko, että hän edes voi niitä kiistää, koska ne ovat Kuntaliiton laskelmia, ja ne osoittavat, että kun otetaan vuosi 91 mukaan ja vuosi 95, kuntataloutta vaikeuttavat säästöt ovat 11 miljardia ja valtionosuusleikkaukset lähes 8 miljardia. Näitä ei voi kiistää. Kun nyt otetaan vielä huomioon,

että vuoden 93 kunnallisverotulojen osalta ennakotiedot viittaavatkin siihen, että kuntien veropohja on romahtanut paljon rajummin kuin on oletettu.

Ed. Urpilainen puhui 7 prosentista. Minä olen kuullut jopa sellaisia lukuja kuin 9—10 prosenttia, ja näitäkin lasketaan Kuntaliitossa, koska tarkkoja tietoja ei ole. Mutta pahimmassa tapauksessa saattaa olla, että verotulot ovat jopa 10 prosenttia vähentyneet. Tämä kaikki yhdessä, ministeri Pekkarinen, johtaa täysin kohtuuttomaan tilanteeseen.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Pekkarinen pelasi jälleen luvuilla. Minusta on hyvä, kun työttömistä puhutaan, erottaakin toisistaan ne, jotka ovat vuoden aikana työttöminä, niistä, jotka ovat koko vuoden työttöminä. Voi uskoa, että hän mainitsi oikean luvun vuosityöntekijätasolla olevista kunnan työttömistä, 13 000, mutta otetaan keskusteluun sitten Suomen työttömien lukumäärä. Meillä on 500 000 työtöntä ehkä vuositasolla läpi, mutta vuoden aikana työttömyysturvaa piiriin on tullut 816 000 ihmistä esimerkiksi vuonna 93. Minusta on myös ihmisistä, joita työttömyys kohtaa, tärkeä puhua.

Arvoisa puhemies! Minusta ministeri unohti sen yhteenvastuun näkökulman, johon kunnallisten palvelujen tuottaminen Suomessa perustuu. Se perustuu sekä valtion että kuntien rahoitukseen, ja kun valtio on nyt väistänyt kustannusvastuutaan, on todellakin toteutunut se, että ei voida kunnissa enää lainsäädännön mukaisesti toimia, ja pohja tällä sopimukselta puuttuu.

Ministeri myös mainitsi, että kunnissa hullaannuttiin tuhlaamaan. Niin, mielestäni kunnissa hullaannuttiin todellakin vastuullisesti toteuttamaan valtioneuvoston hyväksymiä suunnitelmia esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollossa ja näin tyydyttämään kuntalaisten hyvin tärkeitä palvelutarpeita.

Mielestäni valtion velkaantuminen viisinkuusinkertaiseksi osoittaa, ministeri Pekkarinen, että ne säästöt, joista olette puhuneet, eivät ole koituneet lopullisiksi säästöiksi vaan kansaa kiusaavaksi tuhlailuksi.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toki ministeri Pekkari-
sen tuskan ymmärtää, ja hänen lukunsa ja selityksensä var-

masti ovat paikkansa pitäviä. Sen sijaan sitä ei ymmärrä, että politiikko menee ja lupaa vastapalveluksena siitä, että kunnan työntekijät vetävät vyötään kireälle säästötoimenpiteissä, että tämä lupaus sitten perutaan. Jos sellaisia lupauksia annetaan, ne tulee pitää tai sitten niitä ei saa antaa. Jonkinlaiset käyttäytymistavat ja moraali täytyy politiikassakin olla. Minä en vastusta lakiesitystä sillä perusteella, että kunnat eivät selviäisi. Ne selviävät. Ne ovat selvinneet tästä talvisodasta tähänkin asti ja varmasti selviävät miljardin markan leikkauksesta. Mutta minä vastustan asiaa periaatteelliselta pohjalta, siltä että on tultava muutos siihen, minkälaisia menettelytapoja politiikassa harrastetaan. Kuntien on saatava selkeästi tietää, mitä hallitus aikoo ja mitä se tekee, ja niistä aikomuksista ja lupauksista on myös pidettävä kiinni.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kuntien verotulojen kehitys 93 on ollut varsin surkea, ja vuodesta 94 ei sillä tavalla tiedetä. Se saattaa olla parempi ottaen huomioon verorakenteen muutos eräiden vähennysten osalta ja sillä tavalla. Kuitenkin epäillään, että kehitys myöskään vuonna 94 ei olisi kaksinen.

Mielestäni tärkeätä tässä kysymyksessä, minin ministeri Pekkarinen ei ottanut selvästi kantaa, on se, onko kuntajärjestöille virallisesti luvattu, että valtionosuusleikkauksia ei enää suoriteta ja tätä kautta saatu kuntien työntekijät niihin talkoisiin, jotka ovat osoittaneet, niin kuin olen täällä aikaisemmin todennut, tiettyä talvisodan henkeä. Se on mahtava suoritus. Siinä on venytetty selkänahkaa, tehty enemmän töitä pienemmällä palkalla, ja moni on menettänyt työpaikkansa. Jos on luvattu tällä tavalla, lupauksen rikkominen on petosta tai ainakin sopimusrikkomus, ja minä en hyväksy tämän tyyppistä toimintaa. (Välihuuto) — Jos on, minä tiedän äänestämiseni itse, en minä tarvitse sosialidemokraattien neuvoja. — Mutta minä lähden siitä, että olisi mukava tietää nyt, onko virallisesti luvattu tällä tavalla. Ei se riitä, että vasemmistoliiton seminaarissa Kajaanissa on luvattu, vaan onko kuntajärjestöjen kanssa sovittu tällä tavalla? Jos on sovittu ja niissä puheissa ei pysyt, minä en voi hyväksyä lakia ja tulee punaista. Jos ei ole sovittu asiasta, silloin tulee vihreätä.

Ed. Puiisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puheenvuoronsa ministeri Pekkarinen

nen päätti oikeastaan jättämällä vain sanomatta suoraan sen, että hallitus teki petoksen kuntia ja Kuntaliittoa ja kuntalaisia kohtaan. Hän sanoi vain, että kun ei toteutettu sopimusta, Kuntaliitto oli pettynyt tästä syystä.

Ministeri Pekkarinen puhui sydänverellä oikeudenmukaisuudesta ja tasa-arvosta. Oletteko todella sitä mieltä, ministeri Pekkarinen, että kuntia tässä maassa on nyt tasavertaisesti kohdeltu, ja oletteko sitä mieltä, että maksumiehiä valtion budjetissa ovat tasavertaisesti kuntalaiset ja tavalliset palkansaajat, maatalousväestö ja pääomanomistajat? Toivon, että voisitte keskittyä, kun teille puhutaan.

Kun puhuitte kuntien kulutusjuhlasta, puhutaan aivan eri kunnista. Ne, jotka harjoittivat kulutusjuhlaa, olivat maaseudun haja-asutuskunnat. Ne, joita nyt valtionosuuksilla kovimmin leikataan, ovat etelän taajamat, ja ne, jotka esimerkiksi saavat työllistämismäärärahoja, ovat kulutusjuhlakunnat, ja taas kerran roketaan etelän taajamia. Tämä on tämän hallituksen politiikkaa.

Ed. Ojala toi erittäin ansiokkaasti esiin sen, miten leikkaukset tänä päivänä kohdistuvat kuntalaisiin ja yksityisiin kansalaisiin. Valtionosuus uudistuksen yhteydessä hallitus alleviivasi sitä, että jokaisella kansalaisella ja eri ryhmillä tullessaan kohdelluksi epäoikeudenmukaisesti on oikeus valittaa perusturvalautakuntaan. Valituksia on tullut kansalaisryhmiltä ja erilaisilta palvelujen tarvitsijaryhmiltä. Yhtään ainoaa asiaa ei ole otettu käsiteltäväksi, eikä yhtään ainoaa kertaa perusturvalautakunta ole kokoon tunut. Tämä on sitä oikeudenmukaisuutta, jota kansalaisille on luvattu.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Urpilainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Pekkarinen arvosteli esittämiäni lukuja. Voin todeta ministerille, että luvut, joita käytin, eivät ole tulleet minun hatustani vaan nimenomaan siltä taholta, missä parhaiten tunnetaan kuntakentän arkipäivä, eli Suomen Kuntaliitosta. Siellä on monen väristä virkamieskuntaa näitä asioita tutkimassa ja selvittämässä, myös niitä, jotka lukeutuvat ministerin puolueeseen.

Mitä tulee veroäyrimäärien kehitykseen vuodelta 1993, on totta, että kysymyksessä ovat ennakkotiedot. Mutta ennakkotiedot, joita käytin, osoittavat, että veroäyrimäärät eivät kasva vaan vähenevät noin 7,5 prosentilla. Ne ovat verohal-

lituksen antamia tietoja. Eivät ne kukaan ole päästäni tai hatusta vedettyjä tietoja vaan verohallituksen tarjoamia tietoja.

Aivan kuten ed. O. Ojala sanoi, on kuntia, joissa kehitys on tätäkin heikompi eli veroäyrimäärän kertymässä on jopa yli 10 prosentin lasku. Se on todella huolestuttavaa ja tulee johtamaan kuntakentän todelliseen kriisiin.

Ministeri Pekkarinen toi esille, että sosiaalidemokraatit ovat kesän aikana patistaneet hallitusta pysymään hallituksen päättämässä kehityksessä. Eivät sosiaalidemokraatit ole sitä 179 miljardia markkaa päättäneet, vaan sen on päättänyt maan hallitus. Lienee kohtuullista, että voimme arvioida, miten hallitus aikoo itse toteuttaa tekemänsä päätökset.

Mitä tulee siihen, onko kuntakenttää ja työntekijöitä petetty, valitettavasti näin on, ministeri Pekkarinen. Te olette nyt vetäytymässä siitä sopimuksesta, jonka olette eri osapuolten kanssa tehnyt.

Ed. P. L e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemelle voi todeta, että tietopalvelusta nähtävästi löytyvät ne kaksi sopimusta, jotka Kuntaliitto ja valtioneuvosto ovat tehneet, toinen viime vuoden joulukuulta ja toinen tämän vuoden maaliskuulta, eli faktat ovat olemassa.

Ministeri Pekkariselle olisin hänen puheenvuoronsa johdosta sanonut sen, että kun kuntien viimeistä valtionapuleikkausta perustellaan mm. sillä, että kuntien verotulot kasvavat hyvin huomattavasti, on jo useaan kertaan todettu, että verohallituksen tietojen mukaan ne tulevat alenemaan, Keski-Suomen kunnissa jopa yli 20 prosenttia. Se on aika paljon, kun ajatellaan, että kuntakenttä on säästänyt monin eri tavoin.

En väitä, ettei kunnissa joissakin olisi vielä säästämistä, koska kunnat ovat hyvin eriarvoisessa asemassa tällä hetkellä mm. valtion tukien vuoksi. Mutta nämä säästöt saattavat johtaa siihen, että mm. jokin kuntayhtymä lähettää omat työntekijänsä, joilla olisi töitä, mm. jonkin terveyskeskuksen vuodeosastolta pakkolomalle, osastot laitetaan kiinni ja potilaat osin siirretään keskussairaalaan eli sairaanhoitopiiriin hoidettaviksi, jolloin vuorokausimaksu moninkertaistuu. Syntykö siinä enää säästöä ja kuka sen maksaa? Samat peruskunnat maksavat kuntayhtymille kalliimpaa laskua tällä tavoin. Tämä ärsyttää ihmisiä, kun ihmiset, joilla olisi työtä, lähetetään kortistoon neljäksi viikoksi.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus olisi voinut pyrkiä hallinnon järjestelyissä pysyvämpiin rakenteellisiin säästöihin esimerkiksi kuntajaotuksen uudistamisessa ja maaherranimityskierron sijasta vähentää lääninhallitusten ja läänien määrää, eli selkeyttää väliportaanhallintoa.

Nyt tältä osin, ministeri Pekkarinen, te syvennätte syöksykierrettä kunnallistaloudessa, jossa tulopohja on jo erittäin heikossa jamassa. Erittain vakavaa on nimenomaan se, että tämä on isku työntekijöitä vastaan siinä mielessä, että kuntatyöntekijät sitoutuivat erittäin raskaisiin, pitkäjänteisiin säästötoimenpiteisiin. Nyt on aika vaikea kuvitella, millä tavalla yhteisymmärrystä ja yhteistä tahtoa ja luottamusta rakennetaan näiden hallituksen päätösten jälkeen.

Kun ministeri pohti, mistä sitten pitäisi säästää, niin täytyy sanoa, että kyllä tällä hallituksella on erilainen kohtelu eri väestöryhmiin ja eri asioihin nähden. Meillähan yhteisessä valtionosuusköntössä ei ole kaikki menot. Maatalouslomitushan on sataprosenttisesti valtion maksamaa.

Viime vuonna lisätalousarvioilla hallitus nosti 300 miljoonalla markalla maatalouslomituksen menoja, kun sosiaaliturvan leikkausviikate rajoisasti muualla liikkui. Loppusummaksi tuli peräti 1 300 miljoonaa markkaa. Tämä osoittaa vain sen, että kyllä hallitus vähän eri tavalla valtionosuusjärjestelmiä tarkastelee ja uhraa myös rahoja eri tavalla eri kohteisiin.

Ed. L u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Pekkarinen puhui oikeudenmukaisuudesta. Ministeri Pekkarinen, mitä oikeudenmukaisuutta on siinä, että te ette millään tavalla yrittänyt korjata sitä vinoutumaa, joka vuosi sitten tehdyillä leikkauksilla kohdistettiin ennen kaikkea suuriin kaupunkeihin kuten Espooseen, Helsinkiin, Vantaaseen, Turkuun ja Tampereeseen? Miksi te ette yrittänyt oikaista tätä vinoutumaa, joka oli kaikkien tiedossa ja varmasti myös teidän tiedossanne?

Ed. L a u r i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin pyysin puheenvuoroni siksi, että ministeri Pekkarinen puhui oikeudenmukaisuudesta. Lähempänä oikeudenmukaisuutta olisi ollut se, että tänä vuonna valtionosuuden leikkaukset olisi todellakin toteutettu valtionosuuslainsäädännön mukaan, jonka olemme täällä kaikki yhteisesti hyväksyneet ja johon Kuntaliiton hallitus ja valtuusto yhtyivät

ja jota he vaativat valtionosuusleikkausten pohjaksi.

Tämä malli, jota ministeri Pekkarinen nyt on edustanut tämänkertaisessa valtionosuusleikkauksissa, tarkoittaa sitä, että meidän jo hyväksymämme raskaan kantokykyluokitusporrastuksen lisäksi luodaan uusi porrastusjärjestelmä, jolla erittäin epäoikeudenmukaisesti kohdellaan niitä kuntia, jotka kuitenkin ovat jo tehneet aikamoisia säästöjä omassa taloudessaan, enemmän kuin esimerkiksi valtio on tehnyt.

Nimenomaan haluan puuttua tähän valtionosuusleikkausten malliin. Ei voi olla niin, että lapsi päivähoitossa tai vanhus tai sairas tai peruskoululainen voi valtion näkökulmasta katsottuna eri puolilla Suomea tai erilaisessa kunnassa saman lääninkin sisällä olla niin täysin eriarvoinen kuin nämä uudetkin valtionosuusleikkaukset tehtyinä ministeri Pekkarisen mallilla eikä Kuntaliiton vaatimalla mallilla nyt aiheuttavat.

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Lupaen, etten vie edustajien aikaa tätä pitempään. Muutama kommentti täällä käytettyihin puheenvuoroihin. Lähdän lopusta liikkeelle.

Hallituskumppani kokoomuksen edustaja peräänkuulutti oikeudenmukaisuutta tässä ratkaisussa. (Ed. Laurila: Kuntaliiton mallia!) Minä en olisi sitä sanonut, mutta kun ed. Laurila käytti tuon puheenvuoron, minä sanon, mitä mielessäni liikkuu. Olin toivonut, ed. Laurila, että hallituksen sisällä olisi riittävän laajalti ollut valmius siihen, että ylipäänsä tähän leikkaukseen sen ensimmäisenkään miljardin markan vertaa ei olisi tarvinnut mennä. Te, arvoisa ed. Laurila, olisitte voinut myötävaikuttaa siihen, että muuan hallituskumppani olisi tässä asiassa ollut valmis. Vain siitä hallituskumppanista viime kädessä oli kiinni se, että tämä ratkaisu olisi syntynyt.

Mitä tulee ns. vinoutumaan, joka täällä esille nostettiin, rohkenen teille tehdä arvion siitä, että se, mitä kuntatalouksissa on tapahtunut ja tapahtumassa juuri tällä hetkellä, merkitsee, että juuri ne kunnat, joiden te jotkut väitätte rypeen tai rypevän edelleen suurissa valtiontuissa tai vastaavissa, ovat ajautuneet tai ajautumassa erittäin suuriin taloudellisiin vaikeuksiin. (Ed. Puisto: Metsätulot ovat romahtaneet!) — Aivan oikein, siinä on yksi syy siihen.

Toinen syy on se, että valtionosuudet markkamääräisesti leikkautuvat ylivoimaisesti eniten niiltä kunnilta, no, en nyt sano ylivoimaisesti, liioittelin siinä, eniten joka tapauksessa niiltä

kunnilta... (Ed. Apukka: Ei ole liioittelua ollenkaan!) — Ed. Apukka, luulen, että hän pystyy todistamaan juuri Lapista, että näin käy, että nämä kunnat menettävät kaikkein eniten.

Ja vielä kolmas seikka, sanon senkin tähän ääneen, että arvonnäköverojärjestelmä, josta ed. Urpilainen käytti puheenvuoron, jonka sisältöön valitettavasti aika pitkälti joudun yhtymään, näillä näkymin todellakin saattaa synnyttää tilanteen, jossa ne kunnat, joilla ei ole paljon arvonnäköverollisia hankintoja tai arvonnäköverollisia palveluja ja jotka eivät niitä pysty ulkoa hankkimaan, menettävät suhteessa niiden rintamaiden kaupunkeihin ja paikkakuntiin, jotka pystyvät tällaisia palveluja tai tällaisia investointeja hankkimaan oman organisaationsa ulkopuolelta.

Nämä kolme seikkaa yhteensä, näin pelkään, ovat vaikuttamassa siihen, että se vinoutuma on aivan toisenlainen kuin ed. Laurilan ja erässä muissakin puheenvuoroissa esille tuli. — (Ed. Laurila: Siis täysin toisenlainen kuin kuntien oma liitto ajattelee!) — Jos Suomen Kuntaliitto on tästä asiasta toista mieltä, minun mielestäni se on väärässä tässä asiassa. Rohkenen näin sanoa. Pysyn tällä kannallani, ed. Laurila. Näin on tapahtumassa ja olen aivan varma, että tiukan paikan tullen myös Suomen Kuntaliitossa joudutaan nämä seikat allekirjoittamaan ja tunnustamaan, että näin tässä käytännössä käy. (Ed. Helte: Mikä sitten hallituksen rooli tässä prosessissa on ollut?)

Arvoisa puhemies! Muutama sana vielä siitä, mikä oli se lupaus. Siitä puhuivat ed. Ukkola ja ed. Aittoniemi jne. Ed. P. Leppänen myös puhui siitä. Hallitus on tehnyt yksipuoliset päätökset siitä, että valtionosuuksia ei vuodelle 1995 leikata. Minulla ei ole tiedossani mitään sellaista, että valtio olisi allekirjoittanut jonkin sopimuksen Suomen Kuntaliiton kanssa. Luulisi, että jos sellainen olisi kirjoitettu, sisäasiainministerinkin olisi pitänyt olla niissä kekkereissä mukana. Mutta vaikka sellaista sopimusta ei ole allekirjoitettu, myönnän, että se, että valtioneuvosto on tehnyt sellaisen periaatepäätöksen itse, on lähes sitä samaa kuin se olisi käytännön sopimus ollut. (Ed. Astala: Näin on!) Näin minä arvelisin itse.

Haluaisin kertoa tämän prosessin, miten se asia meni ja millä statuksella päätökset on tehty. Joulukuussa 1993 iltakoulu teki periaatepäätöksen, jossa sanottiin, että pyritään siihen, että ei leikattaisi vuonna 1995. 30.3.1994 valtioneuvosto teki selvän päätöksen, jossa sanottiin, että ei leikata. Näin tämän asian historiikki meni lähimpänä viime kuukausien ajalta.

Arvoisa puhemies! Mitä vielä tulee — se on aivan viimeinen kommentti tähän — siihen, olisiko valtion pitänyt menetellä niin, että kaikkina näinä vuosina ei olisi kuntien valtionosuuksiin kajottu lainkaan, toivon, että jokainen edustaja mielessään miettii sitä tosiseikkaa, että valtionvelka on näiden vuosien aikana hullun elämän jälkeen noussut lähes 400 miljardiin markkaan. Kuntien velkataakan kasvu jää tänä vuonna kuta kuinkin nolnaan. Viime vuonna se jäi 2—3 miljardiin markkaan. Kaikkien Suomen kuntien ja kuntayhtymien velan yhteismäärä on noin 32—33 miljardia markkaa tilanteessa, jossa vastaava summa, niin kuin todettiin, valtiolla on kohta 400 miljardia markkaa. Valtion nettovelan kasvu yksin on ollut viimeiset pari vuotta 60—70 miljardin markan luokkaa. Ehkä tämä kaikki nyt kertoo jotakin niistä vaikeuksista, jossa valtiontaloutta on hoidettu, ja siitä realiteetista, että pakko jonkin verran ja aika reippaastikin nipistävää sormeja on ollut osoittaa myös kuntakenttään.

Ed. A p u k k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta ministeri Pekkariinen äs-keisessä puheenvuorossaan palasi hivenen asiain-joille tässä asiassa, mutta hän olisi kyllä roh-keammin voinut, niin hallituskumppani kuin ed. Laurila onkin, kertoa hänelle, mitä tosiasia-ssa nämä leikkaukset merkitsevät, jos verrataan esi-merkiksi Pohjois- ja Itä-Suomea Etelä-Suomen alueille.

On aivan turha väittää, että tämä olisi jokin oikeudenmukainen leikkaus. Meillä kerran on joskus kantokykyluokitus tehty ja se tunnustet- tu, että kunnat ovat kantokyvyltään erilaisia, joten ei minun mielestäni voi olla oikein, että esimerkiksi Lapin läänissä nämä leikkaukset te-kevät keskimäärin 281 markkaa asukasta kohti ja Uudellamaalla vain vajaat puolitoistasataa.

Jos otetaan räikeimmät esimerkit, niin Kau- niaisten kunnassa, joka on ilmeisesti rikkaim- masta päästä, leikkaus tekee 139 markkaa asu- kasta kohti ja Utsjoella 432 markkaa. Utsjoella sentään on elämä tällä hetkellä mielestäni aika paljon tiukemmalla kunnallistaloudessa — siel- lä on velka jo melkein 11 000 markkaa asukasta kohti, Kauniaisissa se on 1 600 markkaa ja ri- sat, siellä on veroäyrin hinta 19 penniä, Kau- niaisissa 15 penniä. On aivan turha väittää, että leikkaus olisi millään tavalla kovin oikeuden- mukainen.

Yleensä jos leikkauksiin mennään, mielestäni ainoa oikea tapa olisi toteuttaa ne edes niin kuin

meillä kantokykyluokitus on rakennettu, eli että leikkaus olisi jollakin tavalla suhteellinen.

Ed. U r p i l a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen aina arvostanut ministe- ri Pekkariisen tarmoa sekä taitoa toimia ja tehdä työtä. Nyt minun täytyy kyllä valitettavasti tode- ta, että äskeinen puheenvuoro oli hämmästyttä- vä. Siis ministeri on nyt vetäytymässä siitä vas- tuusta, joka muodostui sillä tavalla ratkaisuksi, että hallitus oli omalta osaltaan valmis peräänty- mään niistä valtionosuusleikkauksista, jotka alun perin oli tarkoitus tehdä, noin 6 miljardin verran.

Tähän päädyttiin nimenomaan sen jälkeen, kun työntekijäjärjestöt yhdessä Kuntaliiton kanssa olivat valmiit tulemaan sellaiseen koko- naisuuteen mukaan, jossa henkilöstöleikkaukset olivat kahdelta vuodelta 2,7 prosenttia per vuosi. Siinä myös sovittiin, että valtionosuudet säilyte- tään vuonna 95 vuoden 94 tasolla. Tämä oli se proseduri. Jos se näin ei ollut, ministeri Pekkari- nen, niin minä toivon, että tältä osin eduskunnan pöytäkirjoihin laitetaan merkintä, että tätä tie- toa, joka on tähän asti ollut elävää realismia sekä kuntajärjestössä että myös työntekijäjärjestöis- sä, ei sitten sitä olekaan. Tämän uskomuksen ja tiedon varassa kuitenkin nämä organisaatiot ovat toimineet.

Ed. V ä i s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajat ovat tuoneet esille sen, mi- ten valtionosuuksien leikkaus tulisi kohdistu- maan alueellisesti. Minusta ministeri Pekkariinen aivan hyvin toi esille, että se malli, joka tämän vuoden valtionosuuksien leikkauksista tässä ta- lossa päätettiin, kohdentuu kuitenkin huomatta- vasti oikeudenmukaisemmin kuntakenttään myös alueellisesti ja kuntarakenteen kannalta oi- keudenmukaisemmin kuin se malli, jota mm. Kuntaliitto on ollut ajamassa. Se johtaisi hyvin pian siihen, että mitä köyhempi kunta on, sitä enemmän se joutuu menettämään, kuten ed. Apukka puheenvuorossaan hyvin Lapin osalta totesi. Sama koskee Pohjois-Karjalaa, Itä-Suo- mea, keskistä Suomea yleensä.

On hyvin tärkeää, että tässä tilanteessa otet- taisiin huomioon myös ne muut kuntien talou- teen vaikuttavat tekijät ja hyvin tarkoin seurat- taisiin myös hallituksen piirissä, niin kuin mi- nisteri Pekkariinen jo viime viikon keskustelussa lupasikin, eritoten arvonlisäverojärjestelmän muutokset samoin kuin myös metsäveromuut- tokset.

Niin kuin viime päivien tiedot ovat meille osoittaneet, metsäveromuutokset ovat vähentäneet tuntuvasti veroäyrimääriä eri puolilla maata juuri sellaisissa kunnissa, joissa elinkeinorakenne on maa- ja metsätalousvaltainen, joissa toisaalta verotulopohjan vahvistaminen muilla tavoin ei ole onnistunut ja joissa tulokehitys kaikinensa on alhainen. Kuntien talous riippuu varmasti jatkossa entistä enemmän siitä, miten yleisesti tässä maassa menestytään.

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Minä vielä toistan sen, miten minä ymmärrän asioiden kulkeneen. Varsinaista sopimusta valtiolla ja kunnilla ei ole olemassa, allekirjoitettua paperia siitä, miten valtionosuuksien kanssa meneteltäisiin vuonna 95. Valtioneuvosto on itse kirjannut sen, mitä äsken kerroin. Sen lisäksi, ja se unohtui minulta sanomatta, saman tasoinen asiakirja on se, jossa myös kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnan kokouksissa on se sama asia todettu.

On aivan totta, että syksyllä, olikohan se marraskuuta viime vuonna, kun neuvotteluja käytiin kunta-alalla, kuntatyönantaja ja kuntatyöntekijäosapuoli neuvottelivat. Valtio ei ole osapuoli siinä sillä tavalla. Ed. Urpilainen tietää äärimmäisen tarkoin, että valtio ei ole siinä osapuolena. Ei valtio ymmärtääkseni ollut panemassa nimeään papereihin näiltä osin, tai jos oli, niin perin suuresti ihmettelen, missä vaiheessa se sen oli tekemässä.

On varmasti paikkansa pitävää, että niiden neuvottelujen yhteydessä hallitus, pääministeri ja valtiovarainministeriö suullisesti on antanut lupauksia siitä, miten tultaisiin menettelemään vuonna 95. Minusta enemmän valtioneuvostoa, valtiota ja hallitusta sitovaa on se, minkä se valtioneuvoston päätöksellä itse päätti. Hallitus sitoutui siihen ja joutui sitoumuksensa myöhemmin täällä rikkomaan ja muuttamaan moneen kertaan kerrotuista syistä, joiden taustoihin en enää viitsi enempää käydä.

Ed. U k k o l a : Arvoisa puhemies! Ministeri Pekkariselle voisi sanoa, että suullinenkin sopimus on sopimus, ei sitä ole pakko tehdä kirjallisesti. Tässä keskustelussa on käynyt ilmi, että suurten möhkäle kuntien edustajien oikeudenmukaisuus on aivan erilaista kuin toisten ihmisen oikeudenmukaisuus. Mutta ei tähän enempää.

Olisin puuttunut siihen asiaan, joka on tässä keskustelussa vilahnut, eli kuntatalouden ongelmien ratkaisuna esitetään kuntajaotuksen uu-

distaminen eli suurkunnat. Kannattaisi hieman katsoa, millä hinnalla nimenomaan peruspalvelut erikokoisissa kunnissa tuotetaan. Tässä kyllä havaitaan melkoinen yllätys. Joissakin suurissa kunnissa tietyt sairaanhoitopalvelut, esimerkiksi HYKSin hinnat, ovat huomattavasti kalliimmat kuin jossakin muualla. Tehokkuus ei johdu suuruudesta tai pienuudesta, vaan se johtuu siitä, minkälaisia päättäjiä on ja miten aikanaan kunnan talous on järjestetty, onko hullaannuttu elämään yli varojen ja kasvattamaan organisaatioita turhanpäiväisillä virkamiehillä ja byrokraateilla vai onko hoidettu taloutta järkevästi pienellä väkimäärällä ja tehokkaasti toimintoja yhdistelemällä. Tässä etelän suuret kunnat, joitten edustajat täällä koko ajan valittavat, ovat kyllä tehneet hirvittäviä virheitä 80-luvulla.

Ed. R e n k o : Arvoisa puhemies! Kysymykseni tai aiheeni olisi ministeri Pekkariselle. Olisin pyytänyt häntä kertomaan verotulojen täydennysosuuden tulevaisuudesta, mutta hän on nyt poissa. Totean nyt kuitenkin sen, että tämä pelko alueellisesta eriarvoisuudesta kuntien kesken kyllä myös on lisääntynyt sen takia, että näyttää siltä, että verotulojen täydennysosuus on vaaka-laudalla tulevaisuudessa. Onko tämä pelko aiheellista tai ei, siihen varmasti vielä palataan budjetin käsittelyn yhteydessä.

Mutta verotulojen täydennys on aivan välttämätöntä tässä tilanteessa, kun valtionosuuksia leikataan ja verotulot tipahtavat Oulun läänissäkin noin 7—15 prosenttia. Verotulot näyttävät alenevan, sillä kunta kuin kunta tähän haarukkaan osuu. Verotulojen täydennys on säilytettävä ja siihen on riittävästi varattava määrärahoja. Muuten peruspalveluista ei selvitä. On kohtuutonta ajatella, että kuntien äyri nousee niin paljon, että niillä taataan ihmisille ne samat oikeudet, mitä kyetään siellä antamaan, missä näitä paineita ei ole. Pohjois-Suomi tässä aivan ensimmäisenä joutuu liipaisimelle.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

3) Ehdotukset tilintarkastuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 295/1993 vp
Lakialoitteet n:ot 61/1993 vp sekä 4
Talousvaliokunnan mietintö n:o 27

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. L u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Ehdotan perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa: ”Eduskunta edellyttää, että tilintarkastajien ammatillista koulutustasoa on nostettava, ja toteaa, että tilintarkastajien tehtäviin kuuluu julkinen luotettavuus, minkä vuoksi tilintarkastajien valvontajärjestelmää on kehitettävä.”

Ed. K o r h o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Kannatan ed. Luhtasen tekemää perustelulausumaehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Luhtanen ed. Korhosen kannattamana ehdottanut perusteluihin hänen edellä esittämänsä lausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä teke-mässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ed. Virrankoski merkitään läsnä olevaksi.

P u h e m i e s : Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Luhtasen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 97 jaa- ja 67 ei-ääntä; poissa 35. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotukset laiksi asumisoikeusyhdistyksistä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 16
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 9

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotukset laeiksi Oulun yliopistosta annetun lain ja Lappeenrannan teknillisestä korkeakoulusta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 83
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 10

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 10. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 5, 7 ja 14 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä toisen lakiehdotuksen 6 ja 13 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi tapaturmavakuutuslain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 116
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 20

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 20. Ensin

sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta lakiehdotuksen 30 a, 41 a, 53 a, 53 c—53 g ja 64 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotukset laeiksi työ- ja kansaneläkelainsäädännön muutoksenhakusäännösten uudistamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 117

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuslaitoksen mietintö n:o 21

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuslaitoksen mietintö n:o 21. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

1. lakiehdotuksen 10 c, 19 b ja 19 c §, 19 b §:n edellä oleva väliotsikko, 21 ja 21 a—21 f §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

2. lakiehdotuksen 1, 5 b, 7 b, 10 ja 12 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

3. lakiehdotuksen 21, 40, 59, 59 a ja 59 b, 60, 60 a, 61, 61 a ja 61 b §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

4. lakiehdotuksen 7 a, 13, 15 ja 17 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

5. lakiehdotuksen 8 k, 18 ja 19 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

6. lakiehdotuksen 43 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

7. lakiehdotuksen 37 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

8. lakiehdotuksen 24 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

9. lakiehdotuksen 6, 45, 73, 73 a, 73 b, 74, 74 b, 74 c ja 83 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

10. lakiehdotuksen 10 ja 14 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

11. lakiehdotuksen 37 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

12. lakiehdotuksen 17 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

13. lakiehdotuksen 7, 7 a—7 d ja 8 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

14. lakiehdotuksen 8 b—8 f ja 9 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

15. lakiehdotuksen 10 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 118

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuslaitoksen mietintö n:o 22

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuslaitoksen mietintö n:o 22. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 13 a ja 13 b §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotus laiksi väestötietolain 2 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 122

Hallintovaliokunnan mietintö n:o 9

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 9.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Hallituksen esitys n:o 131 laiksi naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin puolustusvaliokuntaan, jolle työasiainvaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

Puolustusministeri R e h n : Arvoisa puhemies! Maassamme tapahtunut kehitys on johtanut siihen, että naiset ovat mukana kaikilla yhteiskunnan toimintojen lohkoilla. Lainsäädäntöä on asteittain muutettu niin, että naiset ovat saaneet kelpoisuuden miltei kaikkiin yhteiskunnan tehtäviin. Kun naisten kelpoisuudesta valtion virkaan annettu laki kumottiin vuonna 1975, valtion viroista jäivät naisilta suljetuiksi enää puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen sotilasvirat sekä ne puolustusvoimien siviilivirrat, joissa oli kelpoisuusehtona varusmiespalveluksen suorittaminen. Varusmiespalvelus kelpoisuusehtona puolustusvoimien siviilivirkoihin ja eräisiin erikoisupseerin virkoihin poistettiin vuosina 87 ja 91 asetusmuutoksilla.

Naiset ovat käytännössä jo osoittaneet valmiutensa ja taitonsa toimia maanpuolustuksen lohkolla, sotiemme aikana myös sotilaallisessa maanpuolustuksessa. Naisten toiminta puolustusvoimien eri tehtävissä on erittäin merkityksellistä. Emme saa unohtaa, että kansalaistemme velvollisuus osallistua maanpuolustuksen eri alojen ja poikkeusolojen tehtäviin koskee kaikkia kansalaisia sukupuolesta riippumatta. Toistaiseksi aika ei ole ollut kypsä naisten osallistumismahdollisuuksien laajentamiselle. Naisten osallistumismahdollisuuksien lisäämistä maanpuolustuksessa on todellakin esitetty erittäin monta kertaa vuosien varrella, mutta suunnitelmat eivät vain ole toteutuneet, vaikka asiaa yleisesti on pidetty tärkeänä. Nyt olemme uudistukselle kypsemiä kuin aikaisemmin.

Puolustusministeriö asetti tammikuussa 92 parlamentaarisen toimikunnan, jonka päätehtävänä oli selvittää, tulisiko naisille antaa mahdollisuus vapaaehtoisen asepalveluksen suorittamiseen sekä tulisiko ja missä määrin naisille avata pääsy sotilasammattiin. Toimikunnan huhtikuussa 93 valmistuneessa mietinnössä Naisten vapaaehtoinen asepalvelus ehdotettiin, että nai-

sille avataan mahdollisuus hakeutua vapaaehtoiseen asepalvelukseen osallistuakseen maanpuolustukseen puolustusvoimien reserviin sijoittuina tai sotilasammattissa.

Ottaen huomioon naisten asemassa tapahtuneen kehityksen toimikunta ei nähnyt perusteita sille, että sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävät pidettäisiin edelleen suljettuina naisilta pelkästään sukupuolen perusteella. Toimikunta piti tärkeänä sitä, että kaikki tehtävät ovat avoinna kaikille kansalaisille kunkin yksilöllisten kykyjen ja ominaisuuksien mukaisesti. On tärkeää, ettei puolustusvoimat tässä suhteessa poikkea muusta yhteiskunnasta ja että maanpuolustus näin tunnistetaan kaikkien yhteiseksi asiaksi. Toimikunta katsoi, että naisten aseman muuttumisen muilla yhteiskunnan lohkoilla tulee johtaa vastaavalaaiseen kehitykseen myös puolustusvoimissa. Rekrytointipohjan laajentaminen on puolustusvoimienkin etujen mukaista.

Naisten koulutus ehdotettiin toteutettavaksi kaikilla tasoilla nykyisen koulutusjärjestelmän puitteissa integroidusti ja mahdollisimman vähin erityisjärjestelyin. Toimikunnan kanta vastaa myös kansainvälistä kehitystä ja käytäntöä. Niissä maissa, joissa on ollut aikaisemmin erilliset järjestelmät miehille ja naisille, järjestelmät on yhdistetty tai pyritään nyt yhdistämään. Näin on tapahtunut viimeksi Isossa-Britanniassa ja Sveitsissä. Muissa Pohjoismaissa on jo vanhastaan ollut integroidut koulutus- ja palvelusjärjestelmät.

Kun naisten asepalvelus perustuisi vapaaehtoisuuteen, toimikunta ehdotti, että asepalvelukseen tulevalle naisella olisi oikeus keskeyttää palvelus. Vastaavasti puolustusvoimilla olisi mahdollisuus peruuttaa asepalvelukseen annettu määräys, jos käy ilmi, että edellytyksiä asepalveluksen suorittamiselle ei ole. Joskushan on myöskin miesten kohdalla näin, että niitä edellytyksiä ei ole.

Ilmoitus palveluksen keskeyttämisestä tai määräyksen peruuttaminen voitaisiin tehdä ennen sotilasvalan vannomista tai sotilasvakuutuksen antamista. Jos nainen jatkaa palvelusta tämän ajankohdan jälkeen, hän tulisi samaan oikeudelliseen asemaan kuin asevelvollinen mies. Hän voisi esimerkiksi keskeyttää palveluksen vain samoin, laissa säädetyin edellytyksin kuin mies.

Vapaaehtoisina palvelleet naiset siirtyisivät kotiuttamisen yhteydessä koulutuksensa edellyttämään tehtävään puolustusvoimien reserviin, ja heillä olisi velvollisuus myös osallistua kertaus-

harjoituksiin omassa tehtävässään yksikkönsä mukana.

Toimikunta ehdotti lisäksi mm. keinoja maanpuolustustiedon lisäämiseksi naisille. Toimikunnan mietinnöstä saatiin yhteensä 58 lausuntoa. Niitä pyydettiin paljon, ja sitten vielä vapaaehtoisesti lausuntoja tuli lisää aikamoinen määrä. Selvä enemmistö puolsi ehdotusta. Toimikunnan ehdotuksen ja siitä saatujen lausuntojen pohjalta on valmisteltu puolustusministeriössä hallitus esitys eduskunnalle laiksi naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta.

Näistä lausunnoista voidaan ehkä vielä huomauttaa sikäli, että niissä lausunnoissa, jotka eivät puoltaneet esitystä, oli monessakin taustalla se, että yleensä haluttaisiin romuttaa meidän maanpuolustusjärjestelmämme. On katsottu, että armeija on turha, ja silloin on aivan loogista, että ei myöskään haluta naisia asepalvelukseen. Tämä minusta on aivan ymmärrettävää.

On myös ollut aika mielenkiintoista havaita, että erilaiset mielipidemittauksien mukaan, jos nyt niiden perässä halutaan juosta, myös naiset ovat osoittaneet yhä kasvavaa kiinnostusta myös asepalvelun suorittamiseen. Viimeisin tehtiin nimenomaan niiden keskuudessa, joita tämä esitys koskee. Valitettavasti täällä eduskunnassa taitaa olla aika harvoja — muutamiahan täällä on, mutta ei kovin monia — joita tämä tulee koskemaan, koska 30 vuotta tulee olemaan yläikärajaa, mikäli esitys menee läpi tässä muodossa. Nuoret mittauksen mukaan todellakin ovat hyvin voimakkaasti kannattamassa vapaaehtoista asepalvelua ja myös valmiita suorittamaan asepalvelun, mikä mielestäni on aika merkittävä kannanotto.

Tässä viimeisimmässä mielipidemittauksessa haastateltiin 3 000:ta eri oppilaitoksissa opiskelevaa nuorta, joten mittaus on aika kattava kaiken kaikkiaan ja kyllä voimakkaasti suuntaa-antava. Siinä myös saatettiin todeta, että maanpuolustustahto on valtaisa tässä maassa, mikä ei välttämättä ole huono asia.

Lain perusteella naisille avattaisiin mahdollisuus vapaaehtoisen asepalveluksen suorittamiseen, jonka jälkeen he voisivat osallistua maanpuolustukseen puolustusvoimien reserviin sijoitettuina tai sotilasammattissa samoin edellytyksin kuin miehet. Tällä hetkellä naisia on lukuisasti myös puolustushallinnossa, yli 6 000, ja vähäisessä määrin jopa sotilaallisissa tehtävissä. He eivät kuitenkaan ole kelpoisia sellaisiin maanpuolustuksen tehtäviin, joihin vaaditaan sotilaan peruskoulutus, koska heidän ei ole mahdollista suorittaa

taa varusmiespalvelusta. Tämä katkaisee heidän etenemismahdollisuutensa, ja se on merkinnyt myös sitä, että naiset ovat nimenomaan matalapalkkaisissa tehtävissä puolustusvoimissa ja heidän ei ole yleensä mahdollista edetä niihin tehtäviin, joissa on paremmat palkat.

Myös rauhanturvatoiminnassa naisten tehtävät ovat puuttuvan sotilaskoulutuksen vuoksi rajoitetumpia kuin miesten, mutta ne tehtävät, joissa he ovat toimineet, ovat olleet sen kaltaisia, että niistä on kiitosta kovasti riippunut heille, ja he ovat todellakin suoriutuneet erinomaisella tavalla, ihan kokonaisuudinkin kannalta kiitettävällä tavalla, rauhanturvatehtävästään.

Se, että naiset eivät voi päästä osallisiksi varusmiespalvelusta vastaavasta koulutuksesta ja sille rakentuvasta ammatillisesta sotilaskoulutuksesta, rajoittaa olennaisesti heidän mahdollisuuksiaan osallistua maanpuolustukseen. Samalla rajoitetaan puolustusvoimien mahdollisuutta rekrytoida palvelukseensa kuhunkin tehtävään mahdollisimman hyvin sopivaa henkilökuntaa. Tässä esimerkiksi ihan hakematta tulevat minun mieleeni sotilaspapit, joiden suhteen olen nähnyt, että todellakin naisia kaivattaisiin ja tarvittaisiin. Sotilaspapit ovat hyvin kiitettävästi tämän myös esittäneet minulle, miehiset sotilaspapit, koska varusmiesten ajatusten ymmärtäminen voi joskus olla hyvin paljon helpompaa naisellisesta näkökulmasta. (Ed. Riihijärvi: Ei siihen pappia tarvita!) — Kyllä siihen voidaan tarvita ihan pappi. Nyt edustaja puhuu pappina oman miehisen ammattikuntansa puolesta, mutta minä katson tätä vähän laajemmin ja ehkä vähän suuremmasta näkökulmasta.

Ehdotuksen mukaan nainen voitaisiin ottaa asepalvelukseen, jos hän on Suomen kansalainen, iältään 17—30 vuotta ja terveydeltään ja muilta ominaisuuksiltaan asepalvelukseen sopiva. Jotta koulutukselliset erot eivät johtaisi eriarvoisuuteen työtehtävissä, naisten koulutus ehdotetaan toteutettavaksi nykyisen koulutusjärjestelmän puitteissa ja saman sisältöisenä kuin miesten koulutus. Tämä on myös taloudellisin vaihtoehto. Puolustusvalmiuden ylläpitämisessä ja koulutettaessa kansalaisia sodanajan tehtäviin ei voida tinkiä tehtävän asettamista vaatimuksista eikä tehtäviä voida erotella naisten ja miesten tehtäviin. Jokaiseen tehtävään tulee sukupuolesta riippumatta voida sijoittaa se, joka täyttää tehtävän asettamat edellytykset ja joka on siihen asianmukaisesti koulutettu. Kaikki koulutus ja kaikki tehtävät olisivat näin ollen avoinna myös naisille.

Värderade talman! Det har gått en väldigt lång tid från det när de första utredningarna gjordes om kvinnornas möjlighet att delta i vapentjänst på en frivillig basis. Väldigt många betänkanter har sett dagens ljus och sedan sist och slutligen har de inte lett till någonting. Det har kanske fattas mod och det har kanske sedan i alla fall fattats en tillräckligt långt gående enighet omkring den här frågan.

Två tredjedelar av den parlamentariska kommission som utredde frågan i över ett år kom fram till att nu är det rätta tiden för att följa övriga västländers exempel. Vi har ju blivit sist i Finland i den här frågan med att faktiskt erbjuda den här möjligheten för kvinnorna i Finland.

Personligen ser jag det inte i någon händelse som en jämställdhetsfråga. Det är väldigt fjärran för mig. Det är mycket lätt att i så fall ställa frågan att: var är jämställdheten när den inte är frivillig för männen? Men jag ser det här i högsta grad som en rättsfråga, kvinnors rätt att delta i sitt lands försvar på samma sätt och på de villkor hon finner bäst på samma sätt som männen. Det är också en fråga om tolerans och liberalism, att kunna unna någon någonting sådant som man kanske själv inte ens är beredd att göra och inte tycker att är speciellt viktigt. Men jag anser i alla fall att det inte kan vara rätt att en samling personer som för länge sedan har kommit över den åldern då man kan delta i frivillig vapentjänst beslutar över de unga kvinnorna och de unga människorna som är intresserade av detta.

Olen itse joutunut tietenkin hyvin hartaasti ja syvällisesti pohtimaan tätä kysymystä, koska se heitettiin oikeastaan minulle jo heti aloittaessani puolustusministeriaikani, kohta 4,5 vuotta sitten. Sitä on nyt vatvottu sinne ja tänne. Voin mielelläni myöntää, että suhtauduin aika negatiivisesti koko ajatukseen alunperin, koska olen sitä ikäluokkaa, joka on kokenut sodan ja nähnyt, mitä naiset silloin tekivät kotirintamalla, mutta myös rintamalla. Katsoin, että naisten tehtävänä olisi kuitenkin olla taustalla hoitelemassa sitä, että yhteiskunnan pyörät pyörivät myöskin silloin, kun miehet ovat etulinjassa.

Mutta olen voimakkaasti kuunnellut niitä, jotka katsovat, että tämä jos mikä, on liberalismien kysymys, suvaitsevaisuuden kysymys. Voidaanko kenellekään antaa sitä vastuuta, että hän voi kieltää ja kertoa, mitä muut saavat tehdä vain sen vuoksi, ettei hän itse halua sitä tehdä? Minusta tämä on juuri suvaitsevaisuuden perimmäinen kysymys. Voidaan olla erittäin liberaaleja silloin,

kun kaikki muut ovat samaa mieltä ja itse on sitä mieltä kuin kaikki muut, mutta usein liberalismi loppuu nimenomaan siihen.

Sen vuoksi olen oikeuskysymyksenä nähnyt tämän sillä tavalla, että minulla ei ole oikeutta olla viemättä tätä eteenpäin. Nyt on eduskunnan asia pohtia tätä kysymystä. Toivon, että eduskunnassa hyvin paljon kuullaan kaikkia eri tahoja. Eduskunnan käsissä on lopullinen ratkaisu. Minä olen oman pohdintani suorittanut, ja olen tuonut tämän tietenkin hallituksen ja presidentin myötävaikutuksella eduskuntaan.

Katson, että naiseen kohdistuvat rajoitukset eivät enää nykyoloissa ole perusteltavissa, vaan naisille tulisi antaa mahdollisuus hakeutua kaikkiin maanpuolustuksen tehtäviin henkilökoh- taisten kykyjensä mukaisesti. Lakimuutoksella parannettaisiin naisten mahdollisuuksia osallistua nimenomaan maanpuolustukseen ja myös saada siitä tarpeeksi tietoja ja systemaattista koulutusta.

Ed. Alho merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen sitä mieltä, että Suomi tarvitsee puolustusvoimat ja olen itse suorittanut myös varusmiespalvelun. Kuitenkin olen sitä mieltä myöskin, että esitys on huono. Koko ajatus on minulle vastenmielinen. Armeijassa opitaan tappamaan, se on se karu totuus, enkä oikein pysty näkemään mitään perusteluja sille, että naiset vedettäisiin siihen mukaan.

Suomi tarvitsee armeijan, joka on pienempi kuin nykyään ja joka tarvitsee paljon muutoksia ja reformeja, koska tämän hetken armeija perustuu sellaisiin uhkakuviin, jotka eivät enää ole olemassa. Minä en näe, että esitys toisi mitään myönteistä mukanaan.

Mielestäni on myös aika huono yhdistelmä, että tasa-arvoministeri on myös puolustusministeri. Suomessa on kaiken aikaa menossa prosessi, jossa tasa-arvo heikkenee, naisten työttömyys kasvaa nopeasti, 16 prosenttia viime vuodesta, ja hyvinvointipalveluja puretaan. Näihin pitäisi minun mielestäni tasa-arvoministerin keskittyä. Puolustusministerin pitäisi keskittyä niihin muutoksiin armeijassa, jotka ovat järkeviä ja joihin liittyy myös se, että aseeton palvelu tulisi helpommaksi ja mahdollisemmaksi.

Minusta esityksessä on eettisesti ja moraalisesti väärä suunta. Tämä on yhteiskunnan militari-

sointia, ja sitä ainakin minä ja me vasemmalla vastustamme.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minunkin täytyy sanoa, että olen pettynyt, että tasa-arvoministerimme aikoo nyt myös puolustusministerinä ollessaan militarisoida suomalaisia naisia.

Hankehan ei ole tuore. Tätähän on ajettu montakymmentä vuotta, aina uudelleen ja uudelleen yritetty, ja asia on kaatunut. Se on kaatunut useimmiten siihen, että naisjärjestöt olivat hyvin pitkään yhdessä tuumin tätä asiaa vastaan.

Viimeinen työryhmä, jonka työn tulokseen ministeri viittasi, nimitettiin niin takuuvarmasti, ettei ollut mitään epäilystäkään, etteikö tulos olisi halutunlainen. Kyllä se nyt vain niin on. Lukekaa, hyvät ystävät, naisten vapaaehtoista asepalvelusta koskevan toimikunnan mietintö ja siellä oleva vastalause. Siellä nimenomaan vähemmistöön oli valittu sellaisia, jotka olivat kriittisiä. Koko toimikunnan työ tähtäsi ainoastaan siihen, että saadaa toivottu lopputulos, jolloin naiset voivat päästä niin sanotusti vapaaehtoisena armeijaan.

Arvoisa puhemies! Kyllä minusta ovat aika outoja ne väitteet, että tasa-arvoa halutaan nyt tappamiseen. Siihen on kuitenkin, arvoisa ministeri, sotilaat viime kädessä koulutettu, puolustamaan maata ase kädessä, jos tarve niin vaatii. Toisaalta jos halutaan, että naiset ase kädessä tasavertaisesti miesten kanssa tarvittaessa, toivottavasti ei, mutta tarvittaessa, puolustavat tätä maata, niin kyllä viime kädessä kuitenkin, vaikka kuinka kauniisti puhutaan puolustamisesta, rauhanoimaisesta ratkaisusta, viime kädessä armeija on aina olemassa sitä varten, että se käyttää myös väkivaltakoneistoa, mikäli se on tarpeellista ja maa on uhattuna.

Tässä on myös sekoitettu vuosien varrella jatkuvasti se, että ...

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

P u h u j a : ... naisille pitää antaa lisää maanpuolustustietoa. Se on asia erikseen. Se ei ole asepalvelusta.

Ed. K a s u r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla tietysti puolustusvaliokunnan jäsenenä on mahdollisuus perehtyä tähän asiaan valiokuntakäsittelyn aikana hyvinkin perusteellisesti. Itse olen lähestynyt tätä asiaa siltä näkökannalta, että meidän koko asevelvolli-

suusjärjestelmämme ilmeisesti kaipaa uudelleen arviointia jo pelkästään sen vuoksi, että käytettävissä olevat koulutusmäärärahat ovat olennaisesti pienentyneet, mikä vaikuttaa koko systeemin toimivuuteen. Näin ollen olisin myös toivonut, että tahtoa ja halua suorittaa tätä kokonaisarviointia ja uudelleen arviointia olisi löytynyt. Näin ollen tämä asia olisi voitu pohtia perusteitaan myöten uudelleen.

Tosin ministeri puheenvuorossaan ei siihen syyllistynyt, mutta eräät tahot ovat perustelleet asiaa nimenomaan sukupuolten välisenä tasa-arvokysymyksenä. Jos tämä on edes häivähtänytään valmistelijoitien mielessä, minusta silloin myös miesten osalta koko asevelvollisuusjärjestelmä olisi tullut pohtia uudelleen eli niin, että myös miesten osalta asevelvollisuus olisi vapaaehtoinen.

Eräänä asiana haluan todeta myös, kun tässä puhutaan naisen oikeuksista, että minä myös puolustaisin miehen oikeuksia. Jos naiselle annetaan oikeus 45 päivän jälkeen ilmoittaa, että kiitti, mulle riitti, sama oikeus minusta pitäisi olla myös miespuolisilla asevelvollisuuden suorittajilla, ettei tarvitsisi tätä monimutkaista järjestelmää käyttää hyväkseen ...

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

P u h u j a : ... jos aikoo aseettomaan tai siviilipalvelukseen siirtyä.

Ed. K a r h u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Elisabeth Rehnille, että hän on tuonut tämän esityksen tänne. Arvostan hyvin paljon sitä prosessia, jota hän on henkilökohtaisesti joutunut näiden neljän ja puolen vuoden aikana käymään omaa kantaansa muodostaessaan. Mielenkiintoista on tappamiskeskustelu, jota eduskunnassa on käyty, koska uskon, että tappamisen taito on ihmisellä kyllä valitettavasti synnynnäinen taito. Mielestäni on huomattavasti arvokkaampaa, että ihminen kykenee puolustamaan itseään kuin tulla tapetuksi.

Kuten puolustusministeri Rehn totesikin, kyllä tämän esityksen vastustajista suurin osa on niitä naisia, joiden mielestä koko puolustusvoimat pitäisi lakkauttaa, tai niitä miehiä, joiden mielestä naisen paikka on kotona nyrkin ja helan välillä eikä sieltä haluttaisi päästää pois. Suomessahan asenteet ovat olleet hyvin poikkeavat verrattuna esimerkiksi Ruotsiin ja muihin Pohjoismaihin, ja se varmasti juontaa juurensa siitä, että Suomessa naisten vapaaehtoinen maanpuo-

lustus on ollut kiellettyä sodan jälkeen. Esimerkiksi koska Lotta Svärd -järjestö kiellettiin, se on vaikuttanut hyvin paljon suomalaisten aseteisiin naisten maanpuolustustyötä kohtaan.

Tällä hetkellä naiset voivat osallistua maanpuolustukseen ainoastaan miesten toimintaa tukevista tehtävistä. Se ei mahdollista kaikkien resurssien käyttöön ottoa. Uskon, että jos rekrytointi voitaisiin tehdä myös naisista, se parantaisi kaiken kaikkiaan asepalveluksessa olevien laatua. Vähitellen miehiä voitaisiin enemmän vapauttaa näistä tehtävistä, koska uskon, että keskiveroin monet naiset ovat joitakin miehiä parempia maanpuolustuksessa.

On ikävää, että tätä esitystä ei voida testauttaa niillä nuorilla naisilla, joilla mahdollisuus tähän asepalvelukseen olisi. Täytyy sanoa omalta kohdaltani, että jos maaliskuussa en saa jatkovaltakirjaa tähän ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Puhuja: ... taloon, toivottavasti tämä laki on voimassa, että pääsee ...

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Rehn perusteli tätä esitystä sillä, että maanpuolustus katsottaisiin kaikkien yhteiseksi tehtäväksi. Eikö kaikkien yhteiseksi tehtäväksi voisi katsoa hyvinvointivaltion puolustamista senkin uhalla, että ministeri Viinanen nimittäisi miehiäkin sosiaaliantoiksi? Eikö tämä toisi turvallisuutta paljon enemmän kuin ase kädessä maan puolustaminen?

Ministeri Rehn viittasi myös rauhanturvatehtävissä toimiviin naisiin. Kun itsellenikin on ollut mahdollisuus tutustua Libanonissa heidän tehtäviinsä, voin todeta, että se on huomattavalta osalta humanitaarista työtä. Se on erittäin arvokasta työtä, jossa nimenomaan pyritään siihen, että aseita ei tarvittaisi. Tällä alueella naisten kyvyt olisivat paljon enemmän tarpeen kuin ase kädessä maata puolustamassa.

Eikö voitaisi ajatella, että jos tätä maata pitää tällä tavalla velvollisuudesta kaikkien puolustaa, lyhennetään palvelusaikaa puoleen vuoteen ja kaikki saavat valita sen alueen, jossa he toimivat?

Tämä sosiaalinen puoli tulisi mukaan. Sosiaalinen turvallisuus luo turvallisuutta maahan varmasti yhtä paljon ja paljon enemmän, uskon, kuin aseilla hankittu turvallisuus.

Ministeri Rehn puolusti myös esitystä liberaalimmin nimissä. Tämä on konservatismiin esitys.

Ed. Rimi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vapaaehtoisen asepalveluksen järjestäminen nyt esitetyn lain mukaan naisille ja ammattisotilain uran saaminen on aika merkittävä yhteiskuntapolitiittinen ja sukupuolipolitiittinen ratkaisu. Tuotaessa esiin se, että naiset voisivat puolustusvoimissa edetä niin kuin muuallakin työelämässä, siinä on aika paljon tarkoitushaukuisuutta. Meillä on lukuisia töitä vielä, joissa naiset eivät todellisuudessa etene miesten kanssa samalle tasolle, vaikka heillä olisi parempi ja pätevämpikin koulutus.

Esitystä perusteltiin aikanaan tasa-arvolla, nyt perustellaan kauniisti tällaisella yhteistoinnalla. Tasa-arvoperustelu jäi sen jälkeen pois, kun me, jotka olemme vastustaneet lakia, olemme todenneet, että silloin, kun tasa-arvolla perustellaan, asepalveluksen pitää olla myös miehille vapaaehtoista.

Sitten siihen, että maanpuolustustahto on korkealla, kuten ministeri Rehn totesi. Maanpuolustustahto on varmaan korkealla eikä siinä sinänsä ole mitään pahaa, mutta tosiasia on myös se, että esimerkiksi nuoret miehet runsain mitoin keskeyttävät asevelvollisuuden. Jostakin luin muistaakseni peräti 20 prosentinkin lukuja. Onko nyt tarkoitus se, että kun miehet eivät kestä armeijasaa, naiset laitetaan paikkaamaan näiden heikkojen ja heiveröisten miesten tilaa. (Kokoomuksen ryhmästä: Tästä on kysymys!)

Puolustusministeri Rehn: Arvoisa puhemies! Arvasin, että tästä tulee todella voimallinen keskustelu, ja se on hyvä asia, koska meidän on tästä asiasta keskusteltava. Se on syy, minkä vuoksi olen tuonut esityksen eteenpäin vietäväksi, ensin hallitukseen ja sitten presidentin kautta tänne. On aivan selvää, että me emme voi panna päättämme pensaikoon ja olla tästä asiasta puhumatta ja taas panna tämänkin komiteanmietinnön jonnekin tomuihin arkistoihin. Niin paljon rohkeutta täytyy olla, että uskaltaa tuoda esityksen, vaikka tietää, että se tulee herättämään hyvinkin paljon vastakkaisia ajatuksia, eduskuntaan, koska mikä on se oikea foorumi, jos ei nimenomaan eduskunta, käsittelemään tätä kysymystä.

Minua jonkin verran aina askarruttaa sellainen, kun ed. Anderssonin mukaisesti ihmiset väittävät, että armeijassa olo on tappamisen opettamista ja se ei sovi naisille, se on miesten asia. Minä tunnen valtavan paljon miehiä, jotka todellakaan eivät halua tappaa. En oikeastaan tunne ketään, en ketään miestä, joka haluaisi tappaa. Minusta tämä on erittäin huono perustelu, koska ei kai kukaan ihminen katso tätä perustehtäväkseen missään tilanteessa, mutta joskus voi siihen todellakin joutua. Tässä joudutaan kuitenkin siihen tilanteeseen, koska maata on puolustettava. Perusteluna tuo ei todellakaan riitä.

Siinä olen aivan samaa mieltä ed. Anderssonin kanssa, että koulutuksen uudistukset ovat tärkeitä. Se oli syy, minkä vuoksi aikanaan asetin tohtori Langinvainion työryhmän, joka sai aikaan erinomaisia ehdotuksia, joita on hiljalleen alettu toteuttaa. Mutta nämä nämä kuuluvat sotilaskäskypuolelle, joten minun mahdollisuuteni vaikuttaa voimallisesti niiden nopeaan läpiviemiseen ovat melko rajalliset. Niitä on jo aika paljon toteutettu, ja me joudumme ihan varmasti palaamaan paljon paljon tarkemmin tähän kysymykseen. Siinä on todellakin ollut ongelmia, varsinkin, kun varoja on niin paljon leikattu, viime vuosina on leikattu varsinkin toimintamenoista.

Muuten ymmärsin, että vasemmistoliitto oli ryhmäpuheenvuorossaan ehdottanut vieläkin enemmän toimintamenojen leikkauksia.

Säästöt toimintamenoissa ovat vaikuttaneet juuri asepalvelun mielekkyyteen, siihen, että pojat katsovat, että heillä ei ole motivaatiota olla asepalveluksessa, toimia varusmiehinä, ja sen vuoksi myös keskeyttävät. Tämä on todellinen ongelma. En minä halua militarisoida Suomen naisia, siihen eivät minun voimani eikä haluni missään tapauksessa riitä eikä sitä ole tarkoitettu, ed. O. Ojala. Kysymys on siitä, että annan mahdollisuuden, mikäli eduskunta näin suo, Suomen naisille osallistua asepalvelukseen.

Puhuttiin siitä, että tämä toimikunta olisi jollakin tavalla ollut väärin kokoonpantu. Sitä en millään voi hyväksyä, koska lausunnot tulivat spontaanisti ja niitä tuli kaikilta mahdollisilta tahoilta. Ne noudattivat täysin samaa jakoa; 2/3 puolsi sitä, että tämä olisi suotava. Siinä me emme voineet millään tavalla manipuloida, jos olisimme halunneet. Mutta minulla ei ainakaan ollut minkäänlaisia toivomuksia manipuloida lopputulosta, koska olin sitoutunut siihen, että kunnioitan lopputulosta ja toimin sen mukaisesti, olkoon lopputulos minkä suuntainen tahansa.

Se, että tässä 45 päivän raja, johon ed. Kasuriin kiinnitti huomiota, ja että miehillä pitäisi olla sama, johtuu ihan siitä, että on osoittautunut, että ensimmäisten viikkojen aikana meidän varusmiehemme päätyvät joko siihen, että hakeutuvat siviilipalvelukseen, keskeyttävät, ottavat paussin. Se on se ensimmäinen aika, joka tämän ratkaisee. Se on ollut motiivina sille, että näin on tehty. Voi tietenkin pohtia, sehän on teidän asianne, puolustusvaliokunnassa sitä, pitäisikö tässä tehdä jotakin myös miesten osalta.

Ed. Karhusen puheenvuoro oli kovasti omia ajatuksiani myötäilevä, niin että siihen en sen kummemmin puutu.

On totta, että kriisimme ja uhkakuvamme, ed. Stenius-Kaukonen, ovat todellakin muuttuneet kovasti. Ne ovat sosiaalista turvattomuutta, ympäristöuhkia, väestöliikkeitä ja taloudellista ahdingkoa. Siihen minunkin mielestäni on otettava aivan uusi ote, kun suunnitellaan tulevia maanpuolustusnäkymiä. Toivon, että eduskuntaväen jälkeen vihdoinkin saadaan aikaan tuo revisio, jota olen kauan peräänkuuluttanut. Toivon, että se myös toteutuu.

Rauhanturvaamisessa eivät vain naiset suorita humanitaarista työtä, vaan rauhanturva parhaimmillaan on todellakin humanitaarista työtä; aseisiin ei tartuta muuta kuin itsepuolustuksessa. Ne tehtävät, joissa me tähän asti olemme olleet, ovat joskus tarjonneet vaatimuksen myös puolustautua itse, mutta hyvin harvoin loppujen lopuksi. Tämä on, ed. Rimmi, mitä suurimmassa määrin yhteiskuntapoliittinen ratkaisu, ja sen vuoksi se on tehtävä täällä.

Ed. Helle (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Karhunen totesi, että jokaisella ihmisellä on tappamisen taito. Jäin miettimään tuota asiaa ja kauhistelen tuonnäköistä elämäntapomusta ja arvomaailmaa. Minä en usko tuontapaiseen väitteeseen.

Kun ministeri Rehn perustelee tätä lakiesitystä liberalismilla, siis sillä, että jokaisen on päästävä opettelemaan aseenkäyttöä, samalla tavalla voitaisiin perustella sitä, että jokaisen on saatava käyttää asetta, jokaisen on saatava kantaa asetta, aivan niin kuin Amerikan liberaalit vai mitä lienevätkin vaativat. Eli minusta tarvitaan rajoja. Tässä meillä on ollut ihan oikea raja.

Täällä sivuhuomautuksena tuli se, että ehkä eräänä syynä esitykseen on miespuolisten koulutettavien määrän väheneminen eli se, että upseerikunta tuntee asemansa uhatuksi ja tällä tavalla haetaan täydennystä. Tähän ministeri ei

viittanut, mutta nähdäkseni tämä on eräs todellinen perustelu käsittelyssä olevaan esitykseen.

Pieni sivuseikka: Esityksen perusteluissa sanotaan, että Suomessa on eduskunnassa 40 prosenttia naisia. Eilen tiedotusvälineet tiesivät, jotka ovat tietysti aina oikeassa, että täällä on 38,5 prosenttia, ja toiset tiedotusvälineet, että 39,5 prosenttia. Mutta liittäen tähän asiaan sen, tuntuu aika hassulta, että silloin kun naisten määrä päätöselimissä on lisääntynyt, tulee myös tämän tapaisia aggressiivisuuden osoituksia tässä tasa-arvoasiassa.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tässä on selkeästi kysymys tasa-arvon ajamisesta tavalla, jossa pyritään nain ja mies luonnonvastaisesti asettamaan samanlaiseen asemaan ja samanlaisiin tehtäviin. Kyllä luomakunnan alusta saakka miehen tehtävät ovat olleet monessakin suhteessa erilaiset kuin naisen. Mies on puolustanut kotia, kotiluola, niin kuin sanotaan, puolustanut perhettä, puolustanut maataan. Nainen on hoitanut, hoiwannut ja lohduttanut. Tämä on luontaisesti sellainen ja hyvin tärkeä tehtävä olemassa. Se, että tasa-arvoa nyt ajetaan sekoittamalla nämä roolit keskenään, ei tule valitettavasti onnistumaan. Mutta voidaanhan sitä tietysti kokeilla.

Mitä tulee ihan noin leikkilisesti, rouva puhemies, naisen erinomaisuuteen rintamaolosuhteissa, niin ei voida kuvitellakaan, että nainen olisi juoksuhaudassa. Nainenhan lörröttelee aina ja kyselee kaikkea, mikä toi on ja mikä toi on, silloin kun pitäisi olla hiljaa taikka vihollinen ampuseeraa välittömästi. Jos mies ja nainen ovat samassa juoksuhaudassa vartiointitehtävässä, niin toisen tai ehkä molempienkin tarkkaavaisuus kärsii aivan selvästi olosuhteista riippuen ja kaikkea tällaista. Ei voida kuvitella muuta kuin naisarmeijaa pelkästään tai miesarmeijaa, mutta miehen ja naisen osallistuminen samanaikaisesti niin rintama- kuin kasarmiolosuhteisiinkin tasa-arvoisena ja -vertaisena ei tule onnistumaan.

Ed. S e i v ä s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös puolustusministeriötä koskevat säästöt ja supistukset. Tämä puoli jäi hieman ministeri Rehniin puheenvuorossa käsittelemättä. Näkeekö ministeri tässä tilanteessa, että nyt juuri on oikea aika tämän ns. uudistuksen toteuttamiseksi, kun muualta ministeriön hallinnonalalta joudutaan ottamaan varoja pois?

Toiseksi: Asia ei kosketa yksinomaan puolustusministeriön hallinnonala, mutta maamme on

laajentanut aluevesirajaansa, ja se tulee myös jatkossa kysymään tiettyä kapasiteetin lisäämistä, jos laajennettu aluevesiraja aiotaan myös kunolla valvoa. Näihin kysymyksiin, jos ministeri vielä käyttää vastauspuheenvuoron, toivoisin hieman selvennystä.

Ymmärrän sen erittäin hyvin, koska ministeriä hyvin lähellä on rauhanturvaamistyö, että tässä suhteessa naisten vapaaehtoinen asepalvelus huomattavasti edesauttaa naisten mahdollisuuksia osallistua näihin tehtäviin ja edetä tässä kansainvälisellä tasolla hyvin merkittävässä asiassa, josta suomalaiset ovat saaneet erittäin hyvää mainosta. Sen lisäksi, että se on ollut humanitaarisesti perusteltua, se on ollut, jos voidaan näin sanoa, myös halpaa mainosta Suomal-le.

Ed. A n t v u o r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ainakin minussa laki herättää aika tavalla ristiriitaisia tunteita, vaikka kannatankin puolustusvoimia ja kannatan myös sitä, että naiset, jotka ovat puolustusvoimissa, erityisesti hallinnollisissa, ehkä lääkinnällisissä tehtävissä voivat edetä urallaan. Mutta ihmetyttää, eikö tähän ole muuta keinoja kuin ratkaisu, jota nyt esitetään.

Mutta aseisiin tarttuminen on sellainen asia ja idea, josta minä en pidä. Se on ajatuksena jotenkin epämiellyttävä, ja minusta se on ristiriidassa naisen syvimmän olemuksen ja naisen tunne- ja kokemusmaailman kanssa.

Tasa-arvokysymyksenäkään en voi nähdä asiaa, koska ei se voi olla tasa-arvoa, että miehet ja naiset kaikki samoihin paikkoihin ja samanlaisiin aseisiin. Mies ja nainen ovat hyvin erilaiset. Nainen on perimmältään hyvin suojeleva, rakentava, hoivaava ja säilyttävä, ja mies on jotakin aivan muuta, ehkä ulospäin suuntautunut, aika aggressiivinenkin perusolemukseltaan.

Vielä liberalismiasia. Minä en ymmärrä, mitä tekemistä tällä on liberalisminkaan kanssa. Tämä on laki, jota on pakko vielä hyvin paljon miettiä, mutta ristiriitaisia tunteita se ainakin herättää.

Ed. U. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näin kun viileästi esitystä tarkastelee ja on seurannut tasa-arvokeskustelua, jota on käyty, jää kaipaamaan sitä näkökulmaa, miten tällainen ehdotus voisi olla muokattuna joksikin tasa-arvoehdotukseksi.

Jos todella pyrittäisiin tasa-arvoon, pitäisi olla lähtökohtana se, että asepalvelus olisi vapaaeh-

toinen naisille ja miehille, pakollinen naisille ja miehille tai että Suomeen perustettaisiin palkka-armeija sekä naisille että miehille. Tämä mallihan ei näin muodollisestikaan voi johtaa mihinkään tasa-arvon etenemiseen.

Olin kovasti kaivannut, että ministeri Rehn, joka on hyvin perehtynyt erilaisiin tasa-arvotutkimuksiin, olisi ottanut laajemman näkökulman tasa-arvoon puolustusvoimissa. Mikäli esitys eduskunnasta viedään nyt eteenpäin ja menee tällaisenaan läpi, johtaako se siihen, että työttömät nuoret naiset hakeutuvat armeijaan yksinomaan sillä perusteella, että heillä ei ole muita etenemiskeinoja? Mikä on tilanne armeijassa, joka on perinteisesti hyvin hierarkkinen, josta kasvaa "mikamurasia" ja jonka hierarkiat tukevat sellaista ongelmanratkaisua, johon esimerkiksi nykyaikaiset yritykset eivät pyri?

Tällaisten kysymysten kytkeytymistä tasa-arvoon, naisten etenemismahdollisuuksiin olisi mielestäni pitänyt perusteluissa myös käsitellä, koska onhan selvää, että vaikka ensi vuonna kokonainen ikäluokka naisia tai useampikin aloittaisi asepalvelun, he ovat joka tapauksessa vähemmistöasemassa. Monet tasa-arvotutkimukset kertovat siitä, että vähemmistöasema sukupuolelle organisaatiossa kuin organisaatiossa saa aikaan alistusta.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Taina (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. U. Anttilan viittaus siihen, että armeija loisi sosiaalisia ongelmia tai psyykkisiä vaikeuksia, on aika reipas veto. Se varmastikin tuo tällaiset ongelmat esiin hyvinkin mutta ei varmastikaan luo sentapaisia tapauksia, joihin ed. U. Anttila viittasi. Toivoisin, että hän perehtyy vähän paremmin tähän systeemiin.

Minä olen, arvoisa puhemies, erittäin iloinen siitä, että vihdoinkin viimein ministeri Rehn on tuonut esityksen eduskuntaan. Olin toivonut, että se olisi jo paljon aiemmin meille tullut. Mielestäni tämä sopii erinomaisesti puolustus- ja tasa-arvoministerille, koska puolustusvoimat nimenomaan ovat miehinen bunkkeri Suomessa ja viimeinen bunkkeri, joka on syytä valloittaa. Mielestäni naisten vapaaehtoinen asevelvollisuus on erinomainen asia tästäkin näkökulmasta.

Tämä on myös tasa-arvokysymys siinä mielessä, että ainoastaan sotilasvirat ovat tehtäviä tai ammatteja, joihin nainen ei pääse sukupuolensa perusteella. Me olemme Suomessa jo edenneet

tasa-arvossa niin pitkälle, että on erittäin vaikea ajatella, että nainen olisi jollakin tavalla heikompi astia siinä suhteessa, että hän ei pystyisi tähän tehtävään. Siitä syystä mielestäni on vaikea ymmärtää, että sisaret vasemmalla eivät näe asiaa tasa-arvokysymyksenä. Tämä on erittäin monesta näkökulmasta tasa-arvokysymys.

On myös kritisoitu toimikunnan työtä. Olin itse toimikunnassa jäsenenä, ja sen enemmistö todellakin tuli tälle kannalle, mikä esitys nyt on. Siellä puoluepoliittiset linjaukset menivät vähän samalla tavalla kuin täällä: Keskusta oli asiasta kahta mieltä niin kuin aina, vasemmistoliitto vastusti, ja kokoomus kannatti. En usko, että toimikunnan työ sinänsä olisi millään tavalla ollut epäjohdonmukainen yhteiskunnassa vallitsevien näkemysten kanssa.

Puolustusministeri Rehn: Arvoisa puhemies! Täytyy välillä purkaa kysymyksiä, jotta saan vastatuksi kaikkiin.

Ensinnäkin tämä menee melkein jankuttamiseksi, mutta olisin toivonut, että olisi kuunneltu minun alkupuheenvuoroani, jossa minä aivan selkeästi toin esiin, että minulle tämä ei ole tasa-arvokysymys vaan on kysymys oikeudenmukaisuudesta, ihmisten oikeuksista. Siinä minä tuon esiin suvaitsevaisuuden ja liberalismiin omalla tavallaan, joka suo ihmisten vapaaehtoisesti tehdä sitä, mitä he toivovat, yhteiskunnan hyväksi ilman, että niin tyypillinen holhoustasavaltamme siihen puuttuisi. Ilman muuta on kysymys aika pitkälle holhouksesta, koska haluaisin nyt korostaa sitä, että tässä ei pakoteta ketään mihinkään vaan se on vapaaehtoinen asia. Se on varmasti aika tärkeätä muistaa.

Pikkuisen huvittavaa, ed. Helle, oli se, että upseerikunta nyt tuntee asemansa uhatuksi ja haluaa naisupseereita. Minä upseerina tuntisin asemani todella uhatuksi, jos tulisi pian naisupseereita. Nyt, kun on suuri enemmistö aikaisempaan verrattuna naisia, prosenttileikit ovat vähän huvittavia, koska tietäakseni naisia on tullut muihin tehtäviin siirtyneiden miesten tilalle, joten en ole edes tsekannut tämänhetkistä prosenttilukua. Joka tapauksessa se on hyvin lähellä 40:tä prosenttia. Sillä ei ole mitään tekemistä sen kanssa, milloin esitys tuodaan käsiteltäväksi, koska tilannehan on kerta kaikkiaan se, että sitä on valmisteltu nyt jo usean vuoden aikana, valmistelemissa elimissä on ollut selkeä enemmistö tämän kannalla ja se on tuotava nyt, jos se yleensä koskaan tuodaan. Vieläkin teillä on valta siitä päättää. Näin tulee myös olla.

Minä tulen aina niin hyvälle tuulelle, kun ed. Aittoniemi puhuu, mutta hänkin nyt tästä lähti. Minä olen oppinut näiden vuosien aikana, että miehet lörpöttelevät huomattavasti enemmän kuin naiset. (Eduskunta: Aivan!) Se on niin, että — minä en pidä yleensä näistä vertauksista — nainen voi varmaankin pitää suunsa juoksuhaudassa, ja sittenhän voidaan aina lähteä siitä, että siellä vihollisenkin puolellakin, olkoon sitten ruotsalainen, venäläinen tai mikä tahansa naapuri, on naisia mukana juoksuhaudoissa, joten lörpötellään sitten yhdessä. Tämä ehkä voidaan suoda pienenä kevennyksenä, vaikka minusta asiassa yleensä kevennyksiin ehkä ei pitäisi mennä.

Taloudelliset seikat ovat tietenkin aina tärkeitä muistua. Se, että en maininnut erityisesti niistä, riippuu ihan siitä tosiasiasta, että tämä ei tuo minkäänlaisia mittavia taloudellisia lisäpaineita, koska kustannuksethan ovat täysin samat kuin varusmiehilläkin. Siinä ei tule minkäänlaisia eroja. Ihan alkuvaiheessa tulee varmaankin olemaan aivan pienoisia muutos- ja korjauskustannuksia. Puvustoon ehkä tulee pieniä muokkauksia, ja se voi sitten ollakin ainoa. Siis ne kustannukset, jotka tulevat tästä, ovat todellakin erittäin pieniä.

Olisi myös hyvä, jos tutustuttaisiin esitykseen, koska eihän ole tarkoitus, että otetaan satojatuhansia naisia yhdellä kertaa armeijaan. Tässä on aivan selkeästi sanottu, että puolustusministeriö ihan taloudellisten periaatteiden ja edellytysten mukaan ja muutenkin edellytysten mukaisesti päättää joka vuosi, kuinka moni voidaan ottaa vapaaehtoisesti. Siinä on selkeästi katsottava sitä, mikä on taloudellinen paine. Yleensä muissa maissa on ollut niin, että alussa on ollut kiinnostusta kovasti, sitten on tasaantunut 200—300 tasolle. Uskon, että näin tulee olemaan myös Suomessa.

Ed. Antvuori oli kahden vaiheilla, ja se on kaikin puolin ymmärrettävää, mutta aseisiin tarttuminen on sellainen asia, että itse en kannata aseiden käyttöä, en käy metsällä enkä metsästä jnp. mutta naiset ovat poliiseja, heillä on virka-aseet, naiset metsästävät aika reippaasti, naiset osallistuvat kilpailuihin ampumalla jopa olympiatasolla, joten ei tämä mitään aivan ennenkuulumatonta missään tapauksessa ole.

On totta, että osalla varusmiehiä on psyykkisiä ongelmia, mutta asiaa on myös hyvin tarkasti selvitetty. Itse olen pyrkinyt lisäämään sosiaalikuraattoreiden lukumäärää varuskunnissamme, koska on tärkeää saada puhua pois pulmat. Ne

pulmat eivät todellakaan tule sieltä armeijasta. Ne ovat tuontitavaraa siviilielämästä. Se on nimenaan varsinkin tähän aikaan hyvin voimakkaasti osuvaa sen vuoksi, että varusmiehillä on taloudellisia ongelmia. Lainat olisi maksettava. On kaikki ne ongelmat, jotka liittyvät siviilielämän eri aspekteihin, perhe-elämään, tyttöystäviin ja muihin. On tehty hyvin tarkka kartoitus siitä, mitkä ovat olleet päällimmäiset ongelmat, jotka ovat johtaneet vaikeuksiin. Ne todellakin ovat tuontia siviilielämästä, joka kulminoituu, kun ollaan suljettuna asepalveluun. Se pitää ilman muuta paikkansa, mutta ne eivät ole sieltä useinkaan lähtöisin, joskus kyllä, sekin on ilman muuta myönnettävä.

Mutta minua voimakkaasti loukkasi se, että armeija kasvattaa "mikamurasia". Se oli halpa heitto.

Ed. Viljamaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siitä jo hetki aikaa, kun pyysin tämän vastauspuheenvuoroni ministerin ensimmäisen puheenvuoron jälkeen.

Tulee siviiliammattini, psykologin työ, mieleen ja siinä eräs tasa-arvomääritelmä, joka korostaa sitä, että tasa-arvo ei ole suinkaan samantaisuuksia vaan yhtäläisten mahdollisuuksien antamista kummallekin sukupuolelle kuitenkin huomioon ottaen ja ymmärtäen kummankin sukupuolen syvä olemus ja erilaisuus. Silloin on todella hyvin ristiriitainen asia tarjota ikään kuin mahdollisuutta olla armeijassa, koska vastaan tulee naisen olemuksen eräs puoli, ja se on elämän säilyttäminen; elämän jatkaminen ja elämän säilyttäminen. Siitä nyt ei päästä mihinkään, että se on naisen perustehtävä.

Siltä pohjalta ja erityisesti tässä yhteiskunnallisessa tilanteessa, kun joudumme säästämään hyvinvointipalveluista ja sellaisista asioista, jotka ovat hyvin keskeisiä sille, että ihmisistä kasvaa tasapainoisia yksilöitä ja että heistä ei kasva "mikamurasia" — sanottakoon nyt näin, että heidän olosuhteensa alusta pitäen ovat kelloiset — niin jos säästämme pois päivähoidon, joka on minikustannus valtiolle, ja samalla otamme mukaan naisten asepalveluksen, minusta me olemme todella aivan vääällä tiellä. (Ed. Varpasuo: Kustannukset ovat mitättömät!) — Vaikka ilmaiseksi saisin, niin en ottaisi, sen verran elämää olen ymmärtävinäni, ja ihmettelenpä, minkä psykologian kirjan ed. Karhunen on lukenut, kun hän sanoo, että tappaminen on synnynnäinen tahto tai taito. Kyllä taitaa olla varsin kaupallista perua. Hengissä

säilyminen on sitä, ja se edellyttää, että perustarpeet tyydytetään.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni ed. Anderssonin lausunto oli varsin epäonnistunut, kun hän puhui tappamisesta. Suomessa puolustusvoimien tehtävä on puolustaa Suomen maata ja suomalaisia koteja. Puolustusvoimien tarkoitus on, että se olemassaolollaan jo ehkäisee Suomen kimppuun käymisen.

Sanon: Historia osoittaa sen, että jos meillä ei ole omaa vahvaa puolustusta, niissä olosuhteissa helposti sellaisen maan kimppuun käydään ja se merkitsee nimenomaan ihmishenkien menetyksiä siinä yhteiskunnassa. Siksi tarvitaan puolustusvoimia ja mielestäni puolustusvoimien ylläpitäminen on kaikkien kansalaisvelvollisuus.

Monet niistä, jotka puhuvat täällä tasa-arvosta, puhuvat nyt valikoidusta tasa-arvosta. He sanovat, on joitakin asioita, jotka menevät tasa-arvon yläpuolelle. Mielelläni kuulisin edustajilta Anderssonilta ja O. Ojalalta, mikä on heidän luettelonsa niistä asioista, jotka menevät tasa-arvon yläpuolelle.

Haluan myös korostaa sitä, että tässä naisille annetaan mahdollisuus. Ketään ei pakoteta varusmiespalvelukseen. Haluan myös korostaa sitä, että Suomen kansan enemmistö on tämän hallituksen esityksen takana. Suomen Gallupin ja Taloustutkimuksen selvityksen mukaan vuonna 92 68 prosenttia oli naisten vapaaehtoisen asepalveluksen puolesta, kun 27 prosenttia oli vastaan. Naisten ja miesten mielipiteissä ei ollut oleellista eroa tältä osin. Voimme kai toteuttaa eduskunnassa kansalaisten tahtoa.

Haluan todeta vain vielä sen, että kun on todennäköistä, että parhaat ja innokkaimmat naiset menevät varusmiespalvelukseen, ehkä sellainen tuttu sanonta tulee yleiseksi kuin ”yksi nainen vastaa kymmentä miestä”, ja luulen (Ed. O. Ojala: Yksi nainen vastaa kahtakymmentä Sasia!), että se merkitsee sitä, että suomalaisen naisen arvostus nousee, ja luulen, että se varmasti lisää myös tasa-arvoajattelua tässä yhteiskunnassa merkittävästi.

Ed. K a u p p i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vasemmistoliitosta tuli montakin sellaista puheenvuoroa, joita haluan kommentoida oikeastaan yhdellä kommentilla, eli ed. O. Ojalan jälkeen pyysin tämän puheenvuoron.

Minua ihmetyttää nimittäin suuresti se EU-vastaisuus (Ed. Rimmi: Ei tämä ole EU-asia!),

joita on perusteltu nimenomaan itsenäisyyden menettämisellä. Toisaalta pieni kansakunta ei voi säilyttää itsenäisyyttä, jos sillä ei ole vahvaa maanpuolustustahtoa ja vahvaa koneistoa maanpuolustustoiminnan toteuttamiseksi tarvittaessa.

Näin ollen minusta tuntuu, että teidän puheenne tässä asiassa ja EU-asiassa ovat hyvin vahvasti ristiriidassa, ja haluankin huomauttaa, että kannattaa miettiä, mitä se teidän itsenäisyyshaatonne loppujen lopuksi on tässä maassa, onko se vain pelaamista vai onko se aivan jotain muuta. Muihin asioihin, mitä mieltä tästä asiasta olen, palaan varsinaisessa puheenvuorossani.

Ed. P i h a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin mitä tulee tähän hyvin vanhanaikaiseen ja mielestäni jopa takapajuiseen ajatteluun miesten ja naisten erilaisista rooleista, uskoisin, että nykyajan yhteiskunnassa voidaan jo katsoa, että miehet ja naiset ovat yksilöitä eivätkä miehiä ja naisia varsinkin, mitä työelämään tulee.

Ed. Anderssonin kommenttiin siitä, että armeijassa pojat opetetaan tappamaan, haluaisin huomauttaa, että työtökin perinteisesti opetetaan lapsia hoitamaan, mutta se ei silti tarkoita sitä, etteivät miehetkin siihen hommaan sopisi, minkä myös käytäntö on osoittanut, eli se ei suinkaan ole luonnonvastaista. (Ed. Rimmi: Huono vertaus!)

Sitten haluaisin myös sanoa, että sikäli kuin minä olen armeijasta saanut tietoa, niin siellä opitaan myös paljon muuta kuten esimerkiksi tottelemaan käskyjä. Uskon ja itse asiassa omaakohtaisesti voin sanoa, että se voisi olla hyödyllinen oppi myös meille naisille, kuten ed. Aittoniemi leikkisestikin sanoi.

Ed. O. Ojalalle haluaisin sanoa sen, että yhteiskunta ja asenteet kehittyvät kyllä eteenpäin, minkä todistavat myös, kuten ed. Sasi sanoi, uusimmat kansalaismielipidetutkimukset. Meidän tehtävämme ei varmastikaan täällä ole jarruttaa sitä kehitystä, vaan ennemminkin viedä sitä eteenpäin.

Mitä muihin tasa-arvoasioihin tulee, niin ne eivät millään lailla kuulu tähän kyseiseen asiaan, ja voidaankin sanoa, että vertaamalla muita yhteiskunnassa olevia epätyytyttäviä seikkoja aina kulloinkin esillä olevaan asiaan voidaan hyvin tehokkaasti jarruttaa kaikkea kehitystä, jota yhteiskunnassa mahdollisesti tapahtuisi.

Kyllä armeijan perustehtävänä on viime kädessä puolustaa isänmaata myös ase kädessä.

Yhtään hyvää todellista perustelua ei ole sille, miksei se ase voi olla myös naisen kädessä. En usko, että kukaan sitä asetta haluaa käyttää, mutta joskus voi olla, että on pakko.

Ed. Ala-Harja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen iloinen, että tämä esitys on nyt viimein annettu. Se on Suomen kansan enemmistön tahto. Suomi pääsee tällä samaan vaiheeseen kuin muut Pohjoismaat. Ruotsissa on vuodesta 81 ja Norjassa 77 lähtien ollut vapaaehtoinen mahdollisuus naisilla osallistua asepalvelukseen ja edetä myös puolustusvoimissa, eikä esimerkiksi Ruotsissa — olen itse ollut tutustumassa — ole ilmennyt mitään probleemeja.

Ed. U. Anttila epäili sosiaalisia ongelmia. Ei siellä ole sosiaalisia ongelmia, päinvastoin. Naisotilaat ovat erittäin hyviä opettajina. He ovat tuoneet aivan uutta ilmettä ja uutta pehmeämpää opetuslinjaa myös miesasevelvollisille. Uskonkin, että näin käy Suomessakin. Tämänpäiväinen keskustelu tuntuu kyllä aika hämmästyttävältä vuoden, parin kuluttua, kun järjestelmä on toiminut.

Suomalaiset naiset ovat toimineet humanitäarisissä töissä kehitysmaissa hyvinkin vaarallisissa tehtävissä ilman minkäänlaista asepalvelukokemusta, ja vasta 91 esimerkiksi rauhanturvajoukkoihin annettiin suomalaisille naisille mahdollisuus mennä lääkintä- ym. tehtäviin. Siellä oli ollut jo muita naisia vuosikymmeniä.

Kyllä me olemme tässä nyt jälkijunassa, ja kyllä minusta tässä on tasa-arvokin kysymyksessä, tasa-arvo, jonka voi vapaaehtoisesti jokainen nainen ottaa käyttöön, ja siinä mielessä minä kannatan tätä lakia.

Ed. O. Ojala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On se kyllä surullista, että ministeri Rehnin suurimmaksi tasa-arvosaavutukseksi siten jää naisten saaminen vapaaehtoiseen asepalvelukseen. Kyllä näin taitaa käydä, ja minusta se on murheellista. Tasa-arvosta nimittäin tässä laissa ei ole kysymys. Tässä on nyt kyse aivan selvästi halusta kohottaa armeijan imagoa, saada lisää propaganda-arvoa armeijalle. Se on aivan rehellisyyden nimissä todettava.

Mitä tulee pohjoismaisiin esimerkkeihin, joihin täällä on viitattu ja muihin, niin nythän on käynyt mm. Ruotsissa ja Norjassa niin, että ammattisotilaana toimivien naisten määrälle asetetut tavoitteet eivät ole täyttyneet, ja siellä on jouduttu satsaamaan aika paljon rahaa tiedotta-

miseen, mainontaan ja ylipäättänsä alalle houkuttelemiseen. Tässä nyt puhutaan todella mahdollisuuksien avaamisesta, mutta itse asiassa tämä palvelee vain armeijan tavoitteita, että armeijan imago ja mielikuva armeijasta tulisi myönteisemmäksi. Se on nyt jo varsin myönteinen, mutta ilmeisesti armeijassa on pelätty, että näin ei olisi jatkossa.

Tässä toimikunnassa, arvoisa ministeri, toteaisin sen vielä nyt tässä kaikille, puheenjohtajana oli oikeusministeriön lainsäädäntöjohtaja, joka kannattaa naisten asepalvelusta. Varapuheenjohtajana oli puolustusministeriön hallitusneuvos, varmaankin kannatti. Kolmesta sihteeristä kaksi on ollut puolustusministeriön siviilityöntekijöitä, kolmas oli sotilashenkilö. Toimikunnan neljästä pysyvästä asiantuntijasta kaksi on edustanut suoraa asevaraista maanpuolustusta. Yhtä lukuun ottamatta kaikkien on tiedetty jo ennakkoon kannattavan naisten asepalvelusta ja ammattisotilaskoulutusta. Pysyväksi asiantuntijaksi ei ollut kelpuutettu esimerkiksi rauhanliikettä tai ammattiyhdistysliikettä. (Ed. Taina: Mitä ne siellä olisivat tehneet?) — Muitakin asiantuntijoita, arvoisa ed. Taina, kuultiin valikoiden. Valtaosa eli yhdeksän edusti sotilaallista maanpuolustusta.

Toimikunnan työstä on huomattava myös se, että se tarkoituksella rajattiin hyvin kapeaksi. Ei sallittu keskustelua esimerkiksi puolustusvoimien nykyisestä ja lähivuosien muuttuvasta luonteesta, ei turvallisuuspolitiikasta laajassa mielessä.

Ensimäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Astala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Te olette tehnyt, arvoisa ministeri, oman arvovalintanne, tuomalla tämän asian tänne keskusteluun, eikä vain keskusteluun, vaan päätettäväksi. Te olette siis ottanut erittäin pitkiä askeleita kohti naisten asepalvelusta. Itse asiassa tuntuu siltä, että matka on jo teidän osaltanne kokonaan tehty. Se on erittäin valitettavaa, sillä yhteiskunnan militarisoimisen lisääminen on erittäin valitettava asia.

Näinä aikoina meidän pitäisi ottaa täysin toisenlaisia kohteita kehittääksemme. Ihmiskunnalle erittäin tärkeä asia olisi eettisen kasvatuksen lisääminen, rauhankasvatuksen lisääminen. Ihmisyys, yhteistyö, yhteisvastuu ovat niitä, joilla ihmiskunta voidaan pelastaa, ei minkään asteisella militarisoimisella. Meidän pitäisi aivan uu-

della tavalla ottaa käsittelyyn ja lisätä ja voimistaa eettistä kasvatusta myös kotimaassa. Se olisi meidän tärkein tehtävämme, ei naisten militarisointi.

Ed. Pihalle, joka ei näytä enää olevan täällä, haluan todeta, että teidän asenteenne ja arvonne ovat peräti konservatiivisia.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella vilpittömästi toivon, että tasa-arvoministeri Rehnin suurimmaksi ansioksi ei jäisi tämä laki, vaan että saisimme eduskunnan käsittelyyn myös todella hyvän tasa-arvolain, jossa olisi palkkatietojen saatavuudet, kiintiöt ja kaikki sellaiset tärkeät asiat.

Vielä olisi puuttunut puolustusvoimien osalta siihen taloudelliseen tilanteeseen, jossa laki nyt annetaan. Minulla on puolustusvaliokunnan jäsenenä ollut mahdollisuus näihin asioihin perehtyä. Meillä on esimerkiksi armeijan kasarmien kunto sellainen, että eduskunnan oikeusasiamies on kiinnittänyt kertomuksessaan siihen huomiota. Jos ne olisivat tavallisia työpisteitä, varmaan monet niistä olisi suljettu. Ne ovat erittäin heikossa kunnossa. Niitä vähäisiä voimavaroja, mitä on, pitäisi myös näihin asioihin suunnata. Sen lisäksi varusmiesten päivärahoja ei ole pitkään aikaan voitu tai haluttu nostaa, ja perusteeksi on sanottu valtion taloudellinen tilanne.

Sanotaan, että naisten vapaaehtoinen asepalvelus voidaan suorittaa varsin pienin kustannuksin taikka ettei tule huomattavia lisäkustannuksia, niin kyllä nyt varmaan jonkin verran maksaa ainakin varustus. Onhan naisten varustus erilainen, jos ajatellaan alusvaatteista päällimmäisiin kampepeisiin, saappaisiin saakka. Ei se nyt kyllä ihan samanlaisella varustuksella varmaankaan onnistu.

Mitä tulee vielä varusmiesten ruokkimiseen. Koska kolme neljästä viikonlopusta on kiinni, onko nyt kenties laskettu, tämän haluan sanoa vähän leikkillisestikin vakavan asian yhteydessä, että ainakin osa naisasevelvollisista olisi vähän pieniruokaisempia kuin miehet?

Ed. R e n k o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn niihin, jotka kokevat, että on hyvä, että tämän erittäin pitkään valmistellun lain ministeri Rehn on tänne tuonut.

Lähden siitä, että myös meillä naisilla täytyy olla yhtäläiset mahdollisuudet oppia johtamistaitoa ja organisointikykyä ja saada myös yleissivistystietoa maanpuolustuksesta. Kaikilla niillä vapaaehtoisilla maanpuolustuskursseilla, joita

nuorisolle on koulussakin järjestetty, on aivan ilmi selvästi tullut ilmi, että naiset kokevat, että heidät hyllytetään pois yleissivistystiedosta maanpuolustuksen osalta.

Naiset ovat Suomessa hyvin korkeasti koulutettuja jo teknisillä aloilla. Tietokoneohjatut tykit ja monet muut varmasti toimivat naisten aivoilla ihan samalla tavalla kuin miestenkin aivoilla. Ymmärrän myös tätä eettistä puolta, jota ed. Astala korosti. Sen vuoksi onkin hyvä, että tämä laki on vapaaehtoinen. En minä halua olla mikään hiirinaisen tai tappajanainen. Me olemme kaikki ihan erilaisia. Taipumusten ja vastuunkantokyvyn mukaisesti meillä täytyy olla myös mahdollisuus ottaa samanlainen vastuu isämaan asioiden kantamisesta kuin miehilläkin on.

Näkinsin jopa niin pitkälle, kun uusavuttomuus meissä naisissakin on hiipinyt eteenpäin niin, ettei ruokaa tahdota osata laittaa, että voitaisiin sisällöllisestikin kehittää jopa hengissäsiilymisen kurssi niin miehille kuin naisillekin, jolloin pettuleipäkin onnistuisi silloin, kun todella kriisi on. Silloin eivät yksistään arvot ja aatteet riitä, kun kriisi on. Tätä varten ja siltä pohjalta lähestyn tätä lakia. Tämä on erittäin hyvä.

Totean myös elämän jatkumiseen, että 7 §:ssä se on huomioitu. En muista, kuka edustaja siihen kiinnitti huomiota. Totean, että isyyslomatkin ovat mahdollisia jo tämän päivän puolustusvoimissa.

Ed. M ä k i p ä ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka tämän lakiesityksen hylkääminen tai hyväksyminen on jokaisen henkilökohtainen asia, niin ihmettelen kovasti ja mietin, mikä on vasemmiston kriittisen kannan pääasiallinen syy.

Meille puolueena ja varsinkin minulle tämä on itsestäänselvä asia, että naisille pitää järjestää vapaaehtoinen armeijaolo. Tämä perustuu ennen kaikkea tasa-arvoon. Minun tasa-arvoni lähte vuodelta 1987, jolloin myös tehtiin tasa-arvoon perustuvaa lakia, jolloin naiset hyväksyttiin papiksi, jolloin olin kyllä sitä vastustamassa. Sen jälkeen minun tasa-arvoni on lähtenyt siitä, että sekä naisille että miehille pitää järjestää asepalvelus, jos näin halutaan. Naisillahan tämä on kerta kaikkiaan vapaaehtoinen.

Täällä on myös esitetty kritiikkiä, että jos tämä on vapaaehtoinen naisille niin miksi ei miehille. Sen verran naisena voin valistaa, että me olemme joutuneet naisina, nuorempana ja hie man aikuisempuna, ottamaan paljon enemmän vastuuta kuin miehet. Jos miehet eivät armeijas-

saoloaikana ole oppineet esimerkiksi sijaamaan vuoteita, siivoamaan tai ymmärtämään, mikä on kellonajan merkitys, ja että myös kurinalaisuutta tarvitaan, siinä mielessä naiset ja miehet eroavat hieman. Miehillä armeijaan menon pitää jatkuvasti olla pakollista.

Ajatellaanpa vielä, mihin naiset mahdollisesti osallistuvat. Hallituksen esityksen mukaan Ruotsissa ja Norjassakin naiset ovat hyvin vähän osallistuneet vapaaehtoiseen armeijaan eli prosenttiosuus on 1—5. Ja kun ministeri Rehn mainitsi, että seuraavana voi olla sotilaspastorin vuoro, että naiset voivat ylettyä siihen, niin ...

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s
(koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Rehn on sekä armeijan ministeri että naisministeri, ja tämä lakiesitys mielestäni erinomaisella tavalla toteuttaa nämä molemmat ministerin puolista. Kannatan tätä lakiesitystä. Perusteluja ei juuri tarvitse sen kummemmin esittää muuta kuin se, että kysymys on naisten oikeudesta ja mahdollisuuksista ja tasa-arvosta.

Inhoan sitä keskustelua, kun tasa-arvo on koko ajan, vuosikausia, ideologisoitu yhden aatteen, yhden yhteiskunnallisen näkemyksen, aatteeksi. Eihän näin saa olla. (Ed. Jaakonsaari: Minkä?) — Kyllä te olette ideologisoineet sen.

Tässä nimenomaan käy esille erittäin selvästi, minkä vuoksi tasa-arvoon suhtaudutaan niin kielteisesti ja negatiivisesti Suomen maassa miesten keskuudessa. Juuri sen takia, että se ideologisoidaan turhan takia, kun kysymys on naisten mahdollisuuksista kaikkiin niihin toimiin ja tehtäviin, joita tarjolla on.

Ei tällaisissa asioissa voi jonkin ideologian perusteella ryhtyä syrjimään naisia. Heitä on syrjitty Suomessa koko ajan. Kauhea meteli pidettiin siitä, kun YK-joukkoihin päästettiin naisia. He ovat menestyneet erinomaisesti siellä, olleet kunnioitettuja työntekijöitä ja saaneet arvostusta. Minä en ymmärrä sitä vouhotusta ja hössötyä, minkä tämä lakiesitys on tietyllä suunnalla saanut aikaan.

Tämä on hyvä lakiesitys, ei muuta kuin läpi vain.

Puolustusministeri R e h n: Arvoisa puhemies! Oikeastaan minun ei tarvitsisi sanoa nyt tässä vaiheessa mitään. Ed. Ukkolan puheen-

vuorossa tuli oikeastaan aika voimakkaasti esiin ne ajatukset, joita minullakin on. Mutta ihan muutamaan asiaan kuitenkin tässä puutuisin.

Minusta me emme vie mitään eteenpäin sillä, että vääristämme asioita ja ajatuksia. Sitten häivyttään täältä, kun on ensin vääristyneen asian tuonut esiin, minä vastailen ja sitten tullaan kertomaan taas uudestaan sama juttu. Nimittäin minä vastasin jo ed. O. Ojalan ajatuksiin, ja on todellakin niin, että tämä toimikunta ei ollut vääristynyt, joka tämän asian kimpussa ahersi yli vuoden. Jos se olisi ollut vääristynyt, silloin kaikki ne vapaaehtoiset lausunnot, jotka jätettiin, ja pyydyt lausunnot olisivat olleet toisen suuntaisia, mutta ne eivät olleet. Ne olivat täysin samassa suhteessa, kaksi kolmasosaa, niin kuin jo aikaisemmin sanoin.

Tietenkin on aina otettava vastaan henkilökohtaisia ilkeysheittoja, jokainen edustaja saa heittää kuinka haluaa, mutta kyllä uskallan väittää, että huomattavasti merkittävämpi ainakin minulle on tasa-arvolain tänne taloon tuominen, jossa todellakin on tärkeitä näkemyksiä ja näkökohtia, uudistuksia ja parannuksia, joihin teillä on kaikki mahdollisuudet vielä puuttua ja niitä parannella, jos siltä tuntuu. Minä en pane ainaakaan siinä sormia missään tapauksessa väliin, että näin ei voi tapahtua. Joten tämän heiton, että tämä olisi merkittävin tasa-arvoaavutus minun kohdallani, kuittaisin sen omaan merkitykseen, joka ei ole kovin suuri. On kai tässä vähän muutakin tullut tehtyä näiden vuosien aikana, mutta ei ole nyt kysymys siitä, mitä minä olen tässä saanut aikaan.

Nimittäin on totta, että tämä oli arvovalinta minun kohdallani, ed. Astala, poissa. Minun elämäni olisi huomattavasti helpompi, jos en olisi tuonut tätä lakia tänne käsiteltäväksi. Se olisi ollut oikeastaan helppo ratkaisu minun kohdallani. Mutta ei pidä aina lähteä niistä helpoista ratkaisuista, koska näin on pystyttävä myös toimimaan silloin, kun tiedetään, että on aika paljon vastustusta, mutta myös, kun tietää, että suuri enemmistö suomalaisista, niin kuin tässä on mainittu, on sillä kannalla, että tämä oli tänne tuotava.

Jos ed. Rimmi olisi ollut täällä silloin, kun puhuin taloudellisista kysymyksistä, silloin nimenomaan mainitsin siitä, että kyllä tässä jonkin verran lisäkustannuksia tulee ensi vaiheessa, mutta hyvin vähäisiä. Ne jäävät siihen. Sen todellakin myönsin.

Ehkä tällä haavaa tämä riittää.

Ed. T a i n a : Arvoisa puhemies! Hallitusmuodon 75 §:n mukaan jokainen Suomen kansalainen on velvollinen olemaan osallisena isänmaan puolustuksessa tai sitä avustamaan, niin kuin siitä laissa säädetään. Maanpuolustus on siis kaikkien suomalaisten velvollisuus, sekä miesten että naisten.

Maanpuolustuskoulutuksessa naisten osuus on viime vuosiin asti ollut liian pieni. Nyt koulutusta on onneksi huomattavasti lisätty, ja naisten innostus hakeutua koulutukseen on ollut erittäin suurta. Naiset tarvitsevat kriisiajan varalle koulutusta. Emme me naiset kriisiaikanakaan halua olla riippuvaisia miehistä vaan haluamme toisaalta selviytyä itse, toisaalta myös kantaa vastuamme kansakunnan selviytymisestä.

Naisten osallistuminen sekä työelämään että politiikkaan on Suomessa maailman huippuluokkaa. Siksi tuntuukin erikoiselta, että lakiesitys naisten asepalveluksesta on vasta nyt eduskunnan käsiteltävänä. Asia on ehkä haluttu vaieta kuoliaaksi. Tuskin meillä edes tiedetään, että monissa Euroopan maissa ja yleensä läntisen demokratian maissa naisten sotilasura on ollut jo pitkään mahdollinen ja että Suomi on ollut poikkeus.

Suomessa ilmeisesti Lotta Svärd -järjestön lakkauttaminen ja sen työn arviointiin pitkään liitetyt epäluulot vaiensivat keskustelun naisten osallistumisesta maanpuolustukseen 50 vuodeksi. Olemme vihdoinkin päässeet irti sellaisista sodan aiheuttamista rasitteista, joiden vuoksi Suomessa haluttiin väheksyä isänmaallisuutta ja maanpuolustuksen merkitystä.

Arvoisa puhemies! Puolustusministeri asetti tammikuussa 92 toimikunnan, jonka tehtävänä oli selvittää, miten naisten mahdollisuuksia osallistua maanpuolustukseen voitaisiin parantaa, ja onko tarvetta järjestää naisille mahdollisuus vapaaehtoisen asepalveluksen suorittamiseen. Ja kuten aikaisemmin jo totesin, olin tässä toimikunnassa jäsenenä.

Toimikunta sai tietoja puolustusvoimien koulutusjärjestelmistä, naisten osallistumisesta sotien aikana maanpuolustukseen ja erilaisia näkemyksiä naisten pääsystä vapaaehtoisen asepalvelukseen jne. Toimikunnassa katsottiin, että tilannetta pohditaan tämän päivän järjestelmän näkökulmasta. Emme siis halunneet käsitellä suuria periaatteita asevelvollisuudesta sinänsä tai armeijan lakkauttamisesta, vaikka siihenkin joillakin toimikunnan jäsenillä ilmeisesti halua oli.

Saatujen selvitysten perusteella toimikunta

selvitti mm. sitä, pitäisikö sotilasvirat avata naisille vai ei. Koska sotilasvirkoihin edellytetään asepalveluksen suorittamista, koski sama kysymys myös naisten mahdollisuutta suorittaa asepalvelus. Toimikunnan enemmistö oli sitä mieltä, että sotilasvirat on avattava myös naisille. Tässä ei ollut mitään epäselvää, vaikka täällä on kyseenalaistettu toimikunnan näkemys. Tämä merkitsisi myös asepalveluksen suorittamismahdollisuutta, koska sitä edellytetään virkoihin pyrkiviltä. Toisaalta oltiin myös sitä mieltä, että asepalvelusmahdollisuus pitäisi olla myös ilman ammattiin hakeutumista. Monet nuoret naiset olivat vedonneet mm. ministeri Rehniin naisten asepalvelusmahdollisuuden järjestämiseksi, emmekä me mielestäni voi olla sanomassa näille naisille, että he ovat väärässä.

Toimikunta selvitti, mitä vaikutuksia naisten asepalvelukseen osallistumisella olisi puolustusvoimien käytäntöihin, määrärahoihin, miesten mahdollisuuksiin osallistua vapaaehtoiseen maanpuolustukseen, tarvitaanko naisia varten kiintiöt jne. Samalla selvitimme lainsäädäntöön tarvittavat muutokset. Toimikunnassa todettiin, että naisia varten ei tarvita erityisjärjestelyjä.

Ne naiset, jotka hakeutuvat vapaaehtoiseen palvelukseen, tulee valita samojen kriteereiden mukaan kuin miehet. Koska asepalvelus on vapaaehtoinen, jäisi naisille mahdollisuus keskeyttää palvelus 45 päivän kuluessa palvelukseenastumispäivästä, aivan niin kuin lakiesityksessä todetaan. Jos hän jatkaa palvelua, on hän samojen säännösten alainen kuin asevelvolliset. Sen jälkeen ehkä voisi sanoa: täysin samassa asemassa ja tasa-arvoinen kuin asevelvolliset.

Naisten asepalvelusta vastustavat naiset ovat väittäneet, niin kuin täälläkin on kuultu, että ehdotuksessa ei ole kyse tasa-arvosta. Tasa-arvo edellyttäisi heidän mielestään sitä, että joko naiset olisivat asevelvollisia tai miehillekin asepalvelus olisi vapaaehtoinen.

Ensinnäkin on todettava, että täydellinen tasa-arvo ei koskaan ole mahdollinen, koska naiset synnyttävät lapsia. Juuri tästä syystä naiset eivät useimmissa maissa ole asevelvollisia.

Toinen syy on varmasti fyysinen ero. Tämän eron merkitys on vähentynyt, koska tekniikan kehitys on vaikuttanut myös sodan käyntiin, valitettavasti.

Kolmas syy siihen, ettei naisten asevelvollisuus ole perusteltu, on Suomen asema. Jos Suomi sijaitsi uhkaavassa sotilaallisessa ympäristössä, pohtisimme varmasti asevelvollisuutta toisesta näkökulmasta. Israelissa naiset ovat asevelvolli-

sia. Siihen lienee syynä juuri maan vaikea asema. Me emme ole samanlaisessa tilanteessa, joten me emme tarvitse koko kansan asevelvollisuutta.

Voisiko asepalvelus olla miehillekin vapaaehtoinen? Riittäisikö suomalaisilla miehillä puolustustahtoa niin paljon, että asevelvollisuudesta voitaisiin luopua, jos asepalveluksen suorittaminen olisi vapaaehtoista? Uskon, että tällainen kehitys on mahdollinen, ja naisten mahdollisuus suorittaa asepalvelus voi olla yksi askel tähän suuntaan.

Kysymys naisten osallistumisesta aseelliseen maanpuolustukseen jakaa mielipiteet jyrkästi puolesta ja vastaan, niin kuin äskenkin keskustelu osoitti. Tosiasia kuitenkin on, että aika monet nuoret naiset tällä hetkellä tahtovat sotilasuralle ja myös kansalaisten enemmistö kannattaa naisten asepalvelusta. Mielestäni on tärkeää, että ne naiset, jotka haluavat sotilasuralle, saavat siihen mahdollisuuden, vaikka suuri naisten enemmistö ei varmasti sotilasuraa valitsisi. Niillä naisilla, jotka eivät tätä itse valitsisi, ei ole mielestäni oikeutta estää muita hakeutumasta sotilaan ammattiin.

Tämä asia on nähtävä tasa-arvokysymyksenä, aivan kuten naispappeusasia aikanaan. Pappikysymyksen käsittelyvaiheesta voimme muistaa, miten suuria intohimoja herättää naisten pääsy miesten hallitsemaan maailmaan. Toivoisin, että eduskunnassa naiset voisivat nähdä asian niin, ettei suomalaisessa yhteiskunnassa tule enää olla sellaisia rajoituksia, joilla naisten hakeutuminen johonkin ammattiin kielletään sukupuolen perusteella.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä ajatusten herättämiseksi siteerata Ruotuväki-lehdessä ollut upseerikokelas Juhana Rossin kirjoitusta: "Naisten tulo armeijaan edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa ja tuo dynaamisuutta jähmeäksi instituutioksi haukuttuihin puolustusvoimiin, mutta yhtä lailla naisten saapuessa armeijan harmaisiin, katoaa myös yksi niistä harvoista jäljellä olevista yhteisöistä, joissa miehet ovat eläneet ja olleet keskenään omissa oloissaan." Hän jatkaa: "Monelle varusmiehelle on varusmies aika ollut myös varmasti äärimmäisen positiivinen kokemus naisten hallitsemien lastentarha- ja kouluvuosien jälkeen. Vielä on löytynyt paikka, jossa nuorukainen on saanut puuhastella ja möykätä sydämensä kyllyydestä ympäristössä, jossa opettajat ja esikuvat ovat miehiä."

Miettikääpä erityisesti te tasa-arvon puolesta toimivat naiset, jotka nyt vastustatte naisten armeijaan menoa, mitä tämän nuoren miehen teks-

tiin todella sisältyy. Mielestäni se sisältää yhden syyn siihen, miksi naisten on niin vaikea kaikessa yhteiskuntaelämässä päästä vaikuttamaan miesten muodostaman toveripiirin sisällä syntyneisiin päätöksiin.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Taina, aivan oikein, minä sain hiukan selvitystä siitä, missä virhe hänenkin ajatuksissaan on. Hän sanoi, että fyysinen rasitus ei nykyaikana enää ole suuri, koska sotateknikka ja laitokset ovat kehittyneet. Esimerkiksi aikanaan kun olin tykistössä, raahattiin tykki paikalleen ja kaivettiin poteroit ja laitettiin se ampumakuntoon ja sitten alettiin ampua. Kaikki tapahtui mekaanisesti. Hän kuvittelee, että istutaan vain teltassa, otetaan vähän kylmää juomaa ja painellaan tietokoneen näppäimiä, että siitä aletaan posauttelemaan. Kyllä tämä on virheellinen näkemys.

Jos tänä päivänä menee Niinisaloon tykistön sotaharjoituksiin, näkee, kuinka raakaa ja fyysistä voimaa vaativaa työtä se on. Jos mennään sotatilanteeseen, jossa ollaan viikkokausia pystymättä peseytymään ja olosuhteissa, joissa fyysinen ja psyykinen kestävyys joutuvat äärimmäiselle koetukselle.

Ei, ed. Taina, ei ole armeija muuttunut vielä sillä tavalla, etteivätkö siellä kaikki nämä rasitteet olisi olemassa. Ei siellä tietokoneitten kanssa sotaa käydä. Sitä käydään jossakin olohuoneessa ja televisioruudun edessä, mutta ei siellä.

Ed. R i n n e (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minä en varmaankaan ole tasa-arvon vastustaja, ja se johtuu varmasti siitä, että olin koti-isänä pitkät ajat, joten suhtaudun myös käytännössä varsin tasa-arvoisesti ja tasapuolisesti.

Ed. Taina otti sen lainkohdan esiin, jossa todetaan olevan velvollisuus puolustaa. Totta kai. Eikö silloin olisi tasa-arvon nimissä parempi, että naisilla olisi myös velvollisuus aseettomaan tai vapaaehtoisesti aseelliseen, jolloin tasa-arvo toteutuisi?

Minä todella toivoisin, että täällä olisi esimerkiksi Lotta-liikkeen perustaja lausumassa jotain. Kaikki varmasti tietävät, mitä Lotta-liikkeen perustaja sanoi: Ei missään tapauksessa naisia mihinkään aseelliseen toimintaan. Nyt en lue kuin piru Raamattua, vaan arvostan sitä työtä, jonka lotat tekivät.

Historian siivet havisevat nyt täällä. Nimittäin puna-armeijaan nimenomaan otettiin naisia, ja kauhukseni havaitsen, että täällä on aivan samat

perustelut, jotka puna-armeija esitti naisten aseellisesta toiminnasta.

Ed. A l h o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse henkilökohtaisesti en suhtaudu kovinkaan kiihkeästi tähän asiaan, tuleeko naisten saavuttaa tasa-arvo siten, että he voisivat suorittaa asevelvollisuutta. Näkisin, että tässä pitäisi käydä se laaja yhteiskunnallinen keskustelu, mikä on ylipäättensä meidän puolustusvoimemme asema yhteiskunnassa. Olen ollut vakaasti sitä mieltä, että on hyvä asia, että meillä on kansanarmeija. Siinä mielessä voisi ajatella näin, että johdonmukaista tästä ajattelusta lähtien olisi se, että naisten ja miesten asevelvollisuus olisi kaikille pakollista ja sen vaihtoehtona olisi kaikille, samalla tavalla miehille ja naisille, siviilipalvelu.

Mutta kun tätä asiaa ei ole lähestytty tästä näkökulmasta vaan ennen muuta nyt tasa-arvokysymyksenä, niin haluaisin erityisesti sanoa, että mielestäni on suuria muita ongelmia sukupuolten välisessä tasa-arvossa tällä hetkellä, jotka vaatisivat paljon nopeampia toimia, mm. naisten samapalkkaisuus.

Tätä asiaa voi lähestyä myös rauhantyön näkökulmasta. Pidän valitettavana sitä, että naisten militarisoimisella aiheutetaan suuri takaisku kaikelle sille ponnistelulle, jota naiset kaikkina aikoina ovat tehneet yhdessä miesten kanssa rauhanomaisen rinnakkaiselon puolesta, rauhantyön puolesta ja maailman riisumiseksi aseista. Tässä suhteessa tämä on selvä kannanotto sellaisen arvomaailman puolesta, että tämä työ tulee kärsimään todella suuren takaiskun.

Ed. K u i t t i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen kanssa olen samaa mieltä, että naisten ja miesten fyysiset ominaisuudet ja kestävyys ovat ehkä erilaiset. Mutta sen sijaan eri mieltä ed. Aittoniemen kanssa olen siitä, etteikö naisilla olisi psyykkistä kestävyyttä, jota myös tarvitaan.

Ed. Tainan kanssa olen samaa mieltä, että tämä ei ole ehkä minustakaan tasa-arvokysymys sen takia, että se on vapaaehtoinen naisille mutta miehille ei ole tällä hetkellä. Silloin kun työryhmä asiaa käsitteli, en itse nähnyt mitenkään tarpeelliseksi naisten vapaaehtoista asepalvelusta. Mutta vuosien mittaan olen tullut siihen tulokseen, että jos esimerkiksi seuraava sukupolvi, lapsemme, tyttäremme sitä haluavat, heillä pitää siihen olla mahdollisuus.

Kiinnitin valiokunnan huomiota 6 §:ään, jossa sanotaan: "On selvitettävä palvelukseen mää-

räämisen oikeusvaikutukset." Tämä koskee erityisesti vähän yli 17-vuotiaita. Heille olisi hyvin tarkkaan selvitettävä esimerkiksi se, mitä vapaaehtoinen asepalvelus todellakin merkitsee. Samoin toivon, että lakiehdotus tehostaa myös armeijan toimintaa ja saa asiallisen käsittelyn.

Ed. K a r h u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ed. Aittoniemen puheenvuoron johdosta, koska hän niin epäilee suomalaisten naisten kykyä kestää fyysistä räsitusta. Ilmeisesti hän uskoo, että esimerkiksi ruotsalaiset naiset ovat huomattavasti vahvempia fyysisesti kuin suomalaiset. Kyllä luulisi hänen pitävän suomalaisten sisartensa puolta tässä keskustelussa, koska fyysisen rasituksen kestävyys on hyvin yksilöllistä. Täytyy sanoa, että kyllä varmaan monen suomalaisen miehenkin kunto on rapistunut varusmiespäivistä reservissä ollessa. Kun ilmeisesti ed. Aittoniemi itse kuuluu nostoväkeen, niin haluaisin kysyä, koska ed. Aittoniemi viimeksi on esimerkiksi ollut yötä metsässä. Itse olin kaksi viikkoa sitten.

Eli testataksemme suomalaisen miehen kykyä kestää fyysistä räsitusta haastan ed. Aittoniemen ensi kesänä rakentamaan Hyvinkään metsätytöjen partioleiriä Lopelle ja kokeilemaan fyysistä kestävyys.

Olen samaa mieltä kuin ed. Taina, että naisille pitää avata mahdollisuus armeijan virkoihin, mutta myös yleisestikin puolustusvoimien virkoihin. Onhan täysin käsittämätöntä, että naisilla ei ole mahdollisuutta pyrkiä esimerkiksi puolustusministeriön kansliapäällikön virkaan tänä päivänä, vai mikä olikaan kiista johtamistaitokokemuksesta sitä virkaa viimeksi täytettäessä. Uskon, että siihen virkaan olisi varmaan paljon hyviä naisiakin tarjolla.

Mitä tulee Lotta-liikkeen perustajan ajatuksiin siitä, pitääkö naisia päästää puolustusvoimiin aseellisiin tehtäviin vai ei, niin eiköhän argumentteja ole vuosisadan alussa löytynyt myös sen puolesta, ettei suomalaisia naisia saa päästää eduskuntaankaan.

Ed. T a i n a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemelle totean, että nimenomaan esitin yhtenä perusteena naisten ja miesten fyysisen eron sille, ettei asevelvollisuus oikein sovi naisille, koska armeijassa on varmasti paljon tehtäviä, jotka vaativat myöskin fyysistä voimaa. Mutta tiedän myös sen, että sodankäynti on tietokonetekniikan myötä kehittynyt

sillä tavalla, että kaikissa tehtävissä fyysistä voimaa ei tarvita.

Asevelvollisuutta en myöskään kannata siksi, että naiset synnyttävät. Tämän toteen ed. Rinteelle. Se on oleellinen ero miesten ja naisten välillä. Kuten myöskin totesin, Suomen asema on sellainen, että me emme tarvitse koko kansan asevelvollisuutta.

Ed. Alholle haluan todeta, että ei se, että naiset pääsevät sotilasvirkoihin tai voivat suorittaa vapaaehtoisen asepalveluksen, ole mikään este tehdä edelleen tasa-arvotyötä. Täällä ovat monet muutkin viitanneet siihen, että olisi ollut tärkeämpää tehdä sitä ja tätä. Totta kai kaikki tasa-arvotyö jatkuu, ja samapalkkaisuudenkin edistämiseksi saattaa olla jopa hyödyksi, että naiset tulevat näin miesvaltaiselle alalle töihin kuin puolustusvoimat on.

Myös toteen sen, että rauhantyön puolesta voivat toimia sotilaat. Itse tunnen paljon armeijan henkilökuntaa, koska isäni oli sotilas. Voin todeta sen, että mm. hän oli erittäin voimakkaasti rauhantyön puolesta. Ihmettelen sellaista negatiivista ajatusta, että henkilöt, jotka ovat sotilasuralla, haluaisivat jotenkin sodankäyntiä. He, jos ketkä, ovat rauhan puolesta, koska he tietävät, miten karmea on toinen vaihtoehto.

Puolustusministeri Rehn: Arvoisa puhemies! Ihan muutama kommentti.

Jollakin lailla ed. Aittoniemen puheenvuoroista siintää läpi sen kaltainen ajatus kuin tämä olisi jotakin aivan uutta maailmassa, että aikaisemmin ei ole ollut naissotilaita. Kyllähän heitä on melkein kaikissa maissa tällä hetkellä toiminnassa samoin ehdoin kuin miehetkin ovat armeijassa, myös sotilanteissa.

Olen itse keskustellut hyvin monen naisen kanssa, joka on osallistunut ihan sotatoimiin. On tietenkin valitettavaa, että kukaan ihminen tänä päivänä joutuu niihin osallistumaan, mutta heidän aivan selkeä arvionsa oli, niin naisten kuin miesten, että siellä ei tunneta minkäänlaista eroa, kun ollaan kentällä. Siellä tehdään nimenomaan sitä työtä, suoritetaan sitä tehtävää, joka on annettu.

Kyllähän on niin, että jos todellakin olisi sen kaltainen tilanne, että naiset eivät voi suoriutua asepalveluksesta, olisin kyllä voimakkaasti uskonut, että pääesikunta olisi antanut negatiivisen lausunnon. Sen sijaan he ovat antaneet hyvin selkeästi myönteisen lausunnon tästä ja katsovat, että tämä juuri on niitä asioita, jotka voivat nostaa jopa ihan varusmiesten olojen hen-

keä, psyykeä. Sen ovat mm. ihan hiljattain Suomessa olleet varusmiehet, jotka olivat kokoon-tuneet eri maista, tuoneet esiin, että naisvarusmiesten, varusnaisten, ominaisuudet kestää psyykkisiä paineita ovat paremmat kuin miesten. Meillä on kaikissa tehtävissä tällä hetkellä maailmalla naisia, on hävittäjälentäjiä, on erilaisissa tehtävissä ja he suoriutuvat erinomaisen hyvin, joten tämä ei käy argumenttina. Se on huono argumentti.

Ed. Rinteelle: Lottia joutui sitten kuitenkin myöskin rintamalle ihan sotatehtäviin. Se ei ollut tarkoitus, mutta he joutuivat sinne omaehtoisesti tai vähän vastoin tahtoaankin ja joutuivat siellä suorittamaan hyvin vaikeita tehtäviä, joten ihan vain korjauksena tämä. (Ed. Rinne: Mitä järjestön puheenjohtaja sanoi tästä?) — Mutta he joutuivat. Minä vain kerroin historiallisen tapahtumasarjan. He olivat todellakin siellä. Tämä on se historiallinen totuus.

Ed. Karhunen: Kyllä kansliapäälliköksi puolustusministeriöön voisi tulla nainen. Minä olin tavattoman onneton, että kukaan nainen ei hakenut paikkaa. Me muutimme asetusta niin, että tämä on täysin mahdollista, joten ensi kerralla tervetuloa hakemaan. Toivottavasti silloin onnistuu.

Olin kovin iloinen, että sekä edustajat Alho että Kuittinen korostivat sitä, että tähän kysymykseen on suhtauduttava kiihottomasti, koska tämä on yksi lakiesitys toisten joukossa, hyvin mielenkiintoinen lakiesitys, mutta kuitenkin lakiesitys. Sillä lailla se on myös mielestäni käsiteltävänä.

Toivon sydämeistäni, että rauhantyö tulee jatkumaan. Olen itse ollut kovin huolissani siitä, että aktiivisuus, jota naiset erityisesti osoittivat rauhantyössä valitettavan kauan sitten rauhansseineen Kööpenhaminasta Pariisiin ja erittäin voimakkain manifestaatioin, on jotenkin lopahtanut siinä muodossa kuin silloin. Yleensä kansalaisjärjestöjen aktiivisuus on jollakin lailla laantunut. Toivon todellakin, että se tulee taas terästymään, koska se on kuitenkin se, jota me kaikkein eniten tarvitsemme.

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Käyty keskustelu on lainehtinut tasa-arvoasioista ylipäätään armeijan tarkoitukseen, tarkoitukseen. Toteaisin tähän tasa-arvonäkökulmaan ensinnäkin sen, että nyt annettu hallituksen esitys ei viileästi arvioituna voi olla tasa-arvosyillä perusteltava esitys. Sehän ei tuo naisille ja miehille symmetristä asemaa asepalvelukseen nähden.

Ymmärtääkseni ne mallit, joissa, mikäli armeija on olemassa, on symmetria ja tasa-arvo, merkitsivät sitä, että joko on vapaaehtoinen asepalvelus naisille ja miehille, pakollinen asepalvelus naisille ja miehille tai sitten, mikäli olisi kyse palkka-armeijasta, tuo mahdollisuus osallistua maanpuolustustyöhön tasavertaisesti naisille ja miehille. Nämä olisivat siis ne mallit, jotka muodollisesti takaisivat naisille ja miehille tasa-arvon.

Nyt tämä järjestelmä tuo, mikäli eduskunta esityksen hyväksyy, naisille oikeuden vapaaehtoiseen palvelukseen, kun taas miehillä edelleen pysyy pakollinen palvelus, josta on erilaiset säädökset, että siviilipalveluun on olemassa mahdollisuus.

Itse näkisin järkevämmäksi mallin, jota vihreät rinnakkaislakialoitteessaan luonnostelevat ed. Pykäläisen johdolla. Mallissa olisi yhdyskuntapalvelu mahdollistettu kaikille juuri siksi malliksi, joka todella takaisi tasa-arvon. Samalla päästäisiin eroon niistä pulmista, jotka liittyvät asevelvollisuuden ja siviilipalveluksen väliseen rajanvetoon.

Yhdyskuntapalvelu voisi siis sisältää hyvin erilaista palvelua yhteiskunnan hyväksi. Mikäli tähän olisi velvollisuus olemassa, niin myös se kirjo niitä tehtäviä, joita nuoret voisivat valita, olisi varmasti verraten laaja eikä kenelläkään olisi tavallaan pakkoa mennä sitten valitsemaan asepalvelusta, mutta tämä mahdollisuus olisi tasavertaisesti naisilla ja miehillä. Yhdyskuntapalvelua voitaisiin käyttää myös rauhantytön hyväksi kansainvälisissä tehtävissä.

Toivoisin, että tämä malli saisi laajempaa kannatusta, mutta sehän merkitsisi myös laajempaa puolustusvoimien arviointia, jota tässä esityksessä ei ole tehty. Itse pelkään, että vähemmistöasema puolustusvoimissa ei toisi naisille mitään uutta tasa-arvorintamalla, jos näin voi sanoa. Muualla työelämässä tehdyt tutkimukset aloilta, joissa on selvä enemmistö miehiä tai naisia, kertovat, että tällaiset tehtävät saattavat olla vähemmistöasemassa oleville henkilölle tietystä mielestä hankalampia, jos myös haasteellisempia. Toivoisin, että näitä tutkimuksia, kuten myös sitä tutkimustyötä, jota on tehty YK-joukoissa palvelleiden naisten voimavaroista ja mahdollisuuksista, käsiteltäisiin tässä keskustelussa hieman tarkemmin.

Mielestäni on tarpeen arvioida myös armeijan toimintaa ja toimintakulttuuria tässä yhteydessä. Toivoisin, että tasa-arvon nimissä miehille siinä kuin naisillekin suotaisiin mahdollisuus alkuvaiheessa koulutusta keskeyttää palvelus ja että ny-

kyistä tarkemmin seurattaisiin sitä, millaiset miehet lopulta tulevat asepalvelukseen. Näin voitaisiin välttyä niiltä ongelmilta, jotka ovat viime aikoina tulleet julkisuuteen ja joita vakavista mielenterveysongelmista jo ennen asepalvelusta kärsineet miehet ovat aiheuttaneet. Tässä asiassa toivoisin erityistä tarkkaavaisuutta ja pohdintaa siitä, miten puolustusvoimien toimintaa olisi muutettava, että nämä riskitapaukset havaittaisiin paremmin.

Toivoisin myös, että arvioitaisiin puolustusvoimien hierarkista järjestelmää tarkemmin. Uskoisin, että uudenlaiset johtamiskäytännöt voisivat olla eräs ratkaisu niihin ongelmiin, joita puolustusvoimissa on. Pelkästään hierarkkisella mallilla ei ole syytä edetä, vaan aktiivisempaa ongelman ratkaisua ja kaikkien työssä mukana olevien kykyihin uskovaa johtamiskäytäntöä tulisi ottaa yhä laajemmin käyttöön puolustusvoimissa.

Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on myös puututtu siihen, militarisoituuko yhteiskunta, jos naisille tulee oikeus asepalveluun, ja on pohdittu rauhantytön mahdollisuuksia tulevaisuudessa. En usko yksioikoisesti siihen, että yhteiskunta militarisoituu, mikäli naisille mahdollisuus asepalveluun saadaan, joskaan en todellakaan ole voinut pitää sitä minään tällaisena tasa-arvon suurena näyttönä.

Toivoisin, että naisten asemaan armeijassa myös kiinnitettäisiin muuten huomiota. Naisiahan työskentelee armeijassa näissä niin sanotuissa siviilitehtävissä varsin paljon ja nämä tehtävät ovat yleensä melko matalapalkkaisia. Kun puolustusvoimien tehtäviä on arvioitu laman vuoksi, juuri näistä ryhmistä, jotka eivät ole varsinaisissa puolustustehtävissä, on tullut paljon kritiikkiä siitä, että eri palkkaratkaisut ja muut ovat olleet kaikkein rankimpia juuri sille osalle henkilöstöä, jotka eivät ole suoraan puolustustehtävissä. Eli nämä kysymykset ovat paljon koskettaneet juuri naistyöntekijöitä. Todellakin toivoisin, että tällä puolen tasa-arvoa saataisiin kehitystä aikaiseksi.

Ed. V a r p a s u o : Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä laiksi naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta on esitetty erittäin hyvä katsaus naisen aseman kehittymiseen yhteiskunnassamme. Samoin siinä on esitetty historiallinen katsaus naisten osallistumiseen sotilaalliseen maanpuolustukseen sekä kansainvälistä kehitystä kuvaava laaja selvitysosa. Nyt annettu hallituksen esitys perustuu minun mielestäni selkeästi sille hallitusmuodon 75 §:n mukaiselle lausumalle,

jossa todetaan: ”Jokainen Suomen kansalainen on velvollinen olemaan osallisena isänmaan puolustuksessa tai sitä avustamaan niin kuin siitä laissa säädetään”. Tämän mukaisesti on nyt annettu hallituksen esitys siitä, miten naiset voisivat vapaaehtoisesti täyttää tämän hallitusmuodon 75 §:n mukaisen velvollisuutensa myös suorittamalla asepalvelusta.

Omassa maassamme tapahtunut kehitys on johtanut siihen, että naiset ovat mukana kaikilla yhteiskunnan toimintojen lohkoilla. Naisia on lukuisasti myös puolustushallinnon ja vähäisessä määrin jopa sotilaallisissa tehtävissä. Puolustusvoimien palveluksessa oli vuonna 93 noin 20 630 henkilöä, joista 52 prosenttia oli siviilihenkilöstöä. Siviiliviroissa ja tehtävissä palveli 5 230 naista, näistä suurin osa erilaisissa toimisto- ja ruokatehtävissä. Puolustusvoimien viroista noin 10 000 on kuitenkin sellaisia, jotka edellyttävät varusmiespalveluksen suorittamista. Upseerin, opistoupseerin ja erikoisupseerin virat ovat tällaisia.

Naiset eivät nykyisin ole kelpoisia sellaisiin maanpuolustuksen tehtäviin, joihin vaaditaan sotilaallinen peruskoulutus, koska heidän ei ole mahdollista tänä päivänä suorittaa varusmiespalvelusta. Heidän etenemisensä uralla katkeaa. (Ed. Aittoniemi: Täytyy korjata!) — On hyvä, että ed. Aittoniemikin on korjaamassa tätä asiaa.

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että se, että naiset eivät voi päästä osalliseksi varusmiespalvelusta vastaavasta koulutuksesta ja sille rakentuvasta ammatillisesta sotilaskoulutuksesta, rajoittaa olennaisesti naisten mahdollisuuksia osallistua maanpuolustukseen. Samalla rajoitetaan puolustusvoimien mahdollisuutta rekrytoida palvelukseensa kuhunkin tehtävään mahdollisimman hyvin sopivaa henkilökuntaa.

Perusteluissa myös aivan oikein todetaan, että naisiin kohdistuvat rajoitukset eivät enää nykyoloissa ole perusteltavissa, vaan naisille tulisi antaa mahdollisuus hakeutua kaikkiin maanpuolustuksen tehtäviin henkilökohtaisten kykyjensä mukaisesti.

Jos me katselemme tilannetta Pohjoismaissa sekä muualla Euroopassa, havaitsemme, että muissa Pohjoismaissa naiset voivat täysipainoisesti osallistua myös sotilaalliseen maanpuolustukseen. Lisäksi lähes kaikissa Länsi-Euroopan maissa naisilla on oikeus osallistua aseelliseen maanpuolustukseen. Suomen lisäksi Länsi-Euroopan maista vain Itävallassa, Irlannissa sekä Italiassa ei naisilla ole mahdollisuutta hakeutua aseelliseen palvelukseen ja sotilasammatteihin.

Näissä katolilaisissa maissa ei naisen asema muutoinkaan yhteiskunnassa ole kovin hyvä, enkä koe, että Suomea olisi muutoinkaan hyvä rinnastaa näihin maihin.

Suomessa on varsin yksimielisesti hyväksytty varusmiespalvelukseen perustuva aseellinen maanpuolustus. Nähdäkseni ei ole mitään estettä naisten vapaaehtoiselle osallistumiselle tähän toimintaan. Kun poliisin virat avattiin aikoinaan naisille, suhtautuivat monet epäillen naisen mahdollisuuteen toimia poliisina. Kokemus on kuitenkin osoittanut, että naiset ovat menestyneet poliisin tehtävässä siinä missä miehetkin, joskus jopa paremmin, kun ovat käyttäneet muita keinoja kuin suoraan voiman käyttöön perustuvaa tapaa selvittää asiat. Tästä on esimerkkejä, ed. Aittoniemi. (Ed. Aittoniemi: Siis viehätysvoimaa!) — Ei, kun voidaan käyttää muitakin keinoja, ja se saattaa jossakin tapauksessa asian laukaisemiseksi olla kaikkein järkevintä.

Kun miesten ja naisten yhteistoimilla on ollut juuri esimerkiksi poliisitoimen alalla myönteinen vaikutus, on kaikki syyt olettaa, että se vaikuttaisi samalla tavoin myös puolustusvoimissa. On jopa syytä olettaa, että vapaaehtoisesti sotilaskoulutukseen tulevat naiset selvästi kohottaisivat joukkojen motivaatiota, kun heillä itsellään on vapaaehtoisuuteen perustuva vahva koulutusmotivaatio.

Se, että nyt avattaisiin naisille mahdollisuus osallistua aseelliseen maanpuolustukseen, ottaisi myös huomioon maassamme tapahtuneen kehityksen. Viimeisimmät selvitykset nuorten naisten omasta suhtautumisesta vapaaehtoiseen asepalvelukseen kertovat erittäin myönteisestä tilanteesta. Kaksi kolmesta nuoresta naisesta suhtautuu myönteisesti naisten vapaaehtoiseen asepalvelukseen. Alle 17-vuotiaista tytöistä 67 prosenttia suhtautui myönteisesti naisten vapaaehtoiseen asepalvelukseen. Iän myötä myönteisyys vielä nousi jonkin verran, ja noin 20-vuotiailla luku oli 73 prosenttia. Tutkimukseen vastanneilta nuorilta naisilta kysyttiin myös suoraan, suorittaisivatko he itse vapaaehtoisen asepalveluksen, jos se olisi mahdollista. Näistä 43 prosenttia ilmoitti olevansa halukkaita asepalvelukseen. Alle 17-vuotiaista tätä mieltä oli 47 prosenttia.

Varusmiespalveluksen suorittamisessa ei ilmeisesti miesten puolelta tulisi vaikeuksia, koska samaisessa tutkimuksessa kysyttiin myös varusmiesten suhtautumista naisten asepalvelukseen. Yli puolet heistä suhtautui myönteisesti naisten tulemiseen mukaan asepalvelusta vapaaehtoisesti suorittamaan. Tämä juuri äskettäin tehty tutki-

mus, jossa ei kysyttykään nyt vanhemmilta, vaan nuoremmilta, myös selvästi kertoo siitä, että nuorten keskuudessa on maanpuolustustahto hyvin korkealla. Kaikista naisvastaajista 63 prosenttia oli sitä mieltä, että suomalaisten on puolustauduttava kaikissa tilanteissa, ja vastasivat siihen väittämään, että vaikka puolustautumisen lopputulos näyttäisikin epävarmalta, niin nimenomaan olisi myös puolustauduttava. Miesvastaajajoukosta peräti 81 prosenttia oli tätä mieltä.

Näin voidaan hyvin nähdä lakiesityksen tavoitteena, että se laajentaa yleensä naisten yhteiskuntakelpoisuutta ja vaikuttaa myönteisesti puolustusvoimien toimintaan ja maanpuolustukseen yleensä. Puolustusvoimien on myös heijastettava muualla yhteiskunnassa tapahtunutta kehitystä, eikä mitään kansanosaa voida katsoa sinänsä kelpaamattomaksi puolustusvoimien keskeisiin tehtäviin.

Lopuksi meidän on myös valittava todettava se kehitys, joka modernissa sodankäynnissä kaiken kaikkiaan on tapahtunut. Siinä ei enää perinteisessä mielessä tunneta eturintamaa ja kotirintamaa, vaan vihollisen hyökkäystoiminta tulee kohdistumaan kaikkialle. (Ed. Aittoniemi: Takalinjoille!) — Oma puolustusdoktriinimme, ed. Aittoniemi, perustuu tämän myöntämiselle. — Tämän vuoksi on erittäin perusteltua, että naisille annetaan mahdollisuus varusmiespalveluksen avulla opetella puolustautumaan.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Siinä mielessä minä saatan puolustaa naisten asevelvollisuutta, että varuskuntien viihtyisyyteen se tuo varmasti oman hyvän puolensa. Siellä on romansseja ja vilskettä syntyy. Varusmiessankaripojat ovat siellä mielellään, kun saattaa olla, että ne ottavat morsiamen sieltä sellaisesta työstä, joka on asevelvollisuuttaan suorittamassa. Mutta se on toinen asia.

Mitä tulee naiseen poliisina, huomautan, että nainen saa saman ampumakoulutuksen ja kaikki muutkin. Varmasti esimerkiksi kotihälytystilanteessa saattaa olla, että naisen psykologinen silmä ja suhtautuminen laukaisee tilanteen, mutta siinä vaiheessa, kun joudutaan todennäköisesti aseelliseen väkivaltaiseen yhteenottoon, ei naista ole koskaan otettu mukaan, vaan miehet sen asian suorittavat. Siinä on juuri kysymys tästäkin asiasta.

Aivan samalla tavalla Israelin armeijassa nainen saa asepalveluksen, mutta etulinjan bunkkereissa, siellä missä ollaan silmätysten vihollisen kanssa, siellä ei ole naisia, vaan he ovat muissa

tehtävissä taustalla eivätkä koskaan panssari-vaunun hytissä tai ohjaamossa mukana. He ovat taustalla muissa tehtävissä, lähellä etulinjaa kylä, mutta eivät siellä missä ammutaan, tapetaan, koska nainen ei ole luotu tappajaksi. Mies sitten mieluummin, niin kuin olen asian sanonut.

Ed. S a a s t a m o i n e n : Rouva puhemies! On erittäin myönteinen asia, että puolustusministeri Elisabeth Rehn on tuonut esityksen naisten vapaaehtoisesta varusmiespalveluksesta eduskunnan käsittelyyn. Me olimme tätä jo itse asiassa ehtineet odottaakin. Tästä keskusteltiin muistaakseni jo joskus talvella, mutta hyvä, että se tuli nyt. Me ehdimme sen tämän vaalikauden aikana varmaankin saada valmiiksi.

Tämä esityshän perustuu, kuten täällä on jo tullut todetuksikin, parlamentaarisen Naiset ja sotilaallinen maanpuolustus -toimikunnan mietintöön. Komitea esitti mietinnössään sotilaallisen maanpuolustuksen avaamista myös naisille.

”Esityksen tavoitteena on laajentaa naisten yhteiskuntakelpoisuutta ja vaikuttaa myönteisesti puolustusvoimien toimintaan ja maanpuolustukseen yleensä.” Tämä lause on kirjattu hallituksen esityksen kohtaan Esityksen tavoitteet. Minun mielestäni se on erittäin tärkeä asia, kun käymme lakiesitystä valiokunnassa käsittelemään.

Tätä esitystä eivät vaadi sotilaspoliittiset seikat. Kysymys on siitä, ettei enää ole perusteltua pitää joitakin tehtäviä naisilta suljettuina. Suomalainen nainen on pitkään osallistunut työelämään ja yhteiskuntaelämään tasavertaisena miesten kanssa. Kysymyksessä on siis naisten vapaaehtoinen asepalvelus ja sotilasvirkojen avaaminen naisille. Tämä on minun mielestäni hyvin tärkeä asia tässä hallituksen esityksessä. (Ed. Aittoniemi: Muutetaan säännöksiä, jos ne ovat esteenä!)

Naisten kiinnostus maanpuolustustehtäviä kohtaan on Suomessa selvästi viime vuosina lisääntynyt. Luultavasti kysymyksessä on ilmiö, joka johtuu siitä, että tasa-arvo on lisääntynyt niin, että naisten kiinnostus ylipäänsä aiemmin miehille yksinomaan kuuluneita tehtäviä kohtaan on lisääntynyt. Mutta uskon, että eräs syy on myös se, että muutaman viime vuoden ajan mm. meidän historiamme komea pitkään vaiettu asia, lottien työ, on nyt päässyt kunniaan. Nuoretkin ihmiset ovat sitä kautta kokeneet omakseen maanpuolustusasioiden tärkeyden.

Minun on myönnettävä, että samoin kuin ministeri Rehn, alkuun suhtauduin kysymykseen

varautuneesti. Perustelin suhtautumistani juuri sillä, että mm. viime sodassa suomalaiset naiset lottina osallistuivat merkittäviin maanpuolustustehtäviin olematta sotilaita. Mutta kuten jo keskustelussa on tullut todettua, niin he joutuivat aivan samoihin paineisiin ja kestivät samoja asioita kuin miehetkin.

Kysymys on nyt kuitenkin tässä hallituksen esityksessä naisten tasavertaisista mahdollisuuksista edetä niillä aloilla, joihin he tuntevat kiinnostusta. Tästä näkökulmasta ei ole tarkoituksenmukaista puhua tasa-arvokysymyksestä siinä mielessä kuin hallituksen esityksen vastustajat, muuten siis pääsääntöisesti niin sanotut tasa-arvon kannattajat muissa asioissa, mitä mieltä he ovat tässä asiassa.

Mikäli kysymys olisi pelkästä tasa-arvosta, tulisi miehilläkin, kuten täällä on jo todettu, olla mahdollisuus vain vapaaehtoiseen asepalvelukseen. Mielestäni on tarkoituksenmukaista, että meillä hallitusmuodossa on edelleenkin määräys kansalaisten velvollisuudesta maan puolustamiseen ja asevelvollisuuslaissa vastaavasti miesten asevelvollisuudesta. Juuri biologiset syyt estävät naisten asevelvollisuuden.

Naiset ja sotilaallinen maanpuolustus -toimikunta rajasi asian sotilaspoliittiset seikat tavaltaan ulkopuolelle. Asialla on varmasti myös, ainakin tulevaisuudessa, sotilaspoliittista merkitystä. Nythän hallituksen esityksen mukaan kaikki sotilastehtävät avautuvat naisille. On selvää, että ainakin naisten kiinnostus maanpuolustusta kohtaan lisääntyy, ja tälläkin on mielestäni myös sotilaspoliittista merkitystä.

Olen sitä mieltä, että asia tulisi ottaa esille esimerkiksi tässä suunnitellussa uudessa parlamentaarisessa puolustuskomiteassa, josta on puhuttu. Tällaisesta puolustusrevisiostahan on ollut puhetta. Mielestäni se myös vahvistaisi naisten asemaa armeijassa, siis niiden naisten, jotka sinne haluavat. Tästä syystä haluaisinkin kiirehtiä tällaisen uuden puolustuskomitean asettamista.

Ed. Pykäläinen: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksessä laiksi naisten vapaaehtoisesta asepalvelusta perustellaan naisten yhteiskuntakelpoisuuden laajentamisena sekä tavoitteella vaikuttaa myönteisesti puolustusvoimien toimintaan ja maanpuolustukseen yleensä. Siinä kuvataan sykähdyttävästi naisten yhteiskunnallisten oikeuksien laajeneminen tällä vuosisadalla ja annetaan ymmärtää, että nyt kaatuu viimeinenkin mieslinnake.

Esitys nojaa puolustusministeriön asettaman Naiset ja sotilaallinen maanpuolustus -toimikunnan näkemyksiin. Siinä puolestaan naisten vapaaehtoista asepalvelusta perusteltiin naisten yhteiskunnallisen aseman parantumisella, maanpuolustuksen tärkeydellä kaikille kansalaisille sekä puolustusvoimien edulla. Tasa-arvostakin puhuttiin toimikunnan työn alkuvaiheissa, mutta suoraan siihen ei viitata sen enempää toimikunnan mietinnössä kuin hallituksen esityksessäkään. Aika vaikea olisikin ollut selittää, miten miesten pakollinen asevelvollisuus ja naisten oikeus asepalveluun olisi tasa-arvoa.

Esitys on surullinen ajankuva. Sellainen se on suhdanteita hyväksi käyttävänä naisten militarisointihankkeena. Se on sitä myös naisten tasa-arvopyrkimysten vääristäjänä. Yhteiskunnallisesti lakiesitys vahvistaa maanpuolustuksen ja turvallisuuspolitiikan militaarisuutta, kun pitäisi rakentaa yhteisvastuuta ja toimintamalleja sotilaallisia konflikteja todellisempien uhkien torjuntaan, sellaisiin kuin ympäristökatastrofit, hyvinvointierojen jyrkentyminen, uskonnollinen fanaattisuus tai muukalaisviha.

Hallitus on viemässä läpi merkittävää yhteiskunnallista muutosta yksipuolisesti kootun ja tarkoitushakuisesti asiantuntijoita kuulleen toimikunnan työn pohjalta. Perustelut on kirjattu ikään kuin kysymyksessä olisi vain tekninen lainsäädännön virtaviivaistaminen jo aiemmin periaatetasolla ratkaistussa asiassa. Esityksen sisältämät arvomuutokset ja yhteiskunnalliset seuraukset on kokonaan sivuutettu. Asiaa on valmisteltu pelkkänä miten-kysymyksenä. Miksi-kysymyksiä ja -vastauksia on kovin vähän.

Ei ole kovin vaikea päätellä, että puolustusvoimat ajaa naisten vapaaehtoista asepalvelusta lähinnä raha- ja PR-syistä. Naisten asepalvelun mahdollistamisessa on kysymys siis kokonaan muista tavoitteista kuin aidosta tasa-arvon edistämisestä. Valtiontalouden pakkosäästöt ulottuvat myös puolustusvoimiin. Sen seurauksena varuskuntia lakkautetaan ja palkatun henkilökunnan määrää joudutaan radikaalisti supistamaan. Varuskuntarunkoloiden perunateattereissa touhuavat ja kasarmien lattioita luuttuavat kohta pelkät työllistettävät ja varusmiehet. Myös varsinaiset joukot hupenevat. Ikäluokat pienenevät. Siviilipalvelus kiinnostaa yhä useampaa. Kaiken lisäksi keskeyttäneiden määrä on kasvanut selvästi.

Armeijan koulutusjärjestelmä on ajautumassa myös laatukriisiin. Se on arvovaltaisin tutkimuksinkin todettu tehottomaksi ja motivoivuudel-

taan heikkotasoiseksi. Varusmiespalvelun hohto hiipuu, eivätkä sieltä saadut taidot enää välttämättä anna potkua elämässä eteenpäin. Komentojohtamisen opeilla on kohta yhtä huono kaiku kuin komentotaloudellakin. Naiset siis apuun tuomaan säpinää tupiin ja intoa harjoituksiin sekä korvaamaan siviilejä ja varusmiehiä apu-töissä.

Naisten saaminen armeijaan on puolustusvoimille miljoonien mainoskampanjaa monin veroin tehokkaampi suhdetoimintakeino. Puolustusvoimien julkisuuskuva on ollut vaisu. Naisten asepalvelus tuo siihen kertaheitolla ennakkoluulotonta dynaamisuutta ja sopivasti nuorisoa kiehtovaa sotaromantiikkaa. Asiaa testattiin menestyksellisesti puolitoista vuotta sitten Lappeenrannassa. Siellä järjestetyn naisten sotaleikin konkreettisin tulos oli edustava valikoima aseidensa takana poseeraavien pitkäkutristen neitosten kuvia. Ne on levitetty tehokkaasti sanomalehtien kuva-arkistoihin ja kuvatoimistoihin, ja ne keventävät nyt jokaista asiaa puolustavaa lehtikirjoitusta, mielikuvavaikuttamista tehokkaimmillaan.

Myös puolustusvoimien kynämiehet ja reserviupseeritoimittajat ovat olleet ahkerina. Kolumneja on ollut enemmän kuin koko muusta puolustuspolitiikasta yhteensä. Satunnaisesti eri lehdistä poimimani otsikot kuvaavat mielipidemuokkauksen suuntaa. Lainauksia: "Nainen sotilaana on tuttu tilanne monista sodista", "Naisia asepalvelukseen", "Varusnaiset tulevat", "Naisten vapaaehtoinen asepalvelus alkaa edetä". Saman tiedotussodan välikappaleena palvelevat myös suomalaiset YK-rauhanturvaajanaiset, joista on jo ehditty kirjoittaa palstametriikaupalla naisten asepalvelusta pönkittäviä juttuja.

Puolustusvoimilla on todellinen tarve päästä kansalaisten kaveriksi. Armeija tarvitsee lähivuosina entistä enemmän positiivista julkisuutta ennen kaikkea varustelutarpeidensa vuoksi. Hornet-kauppojen laskut kasvattavat vääjäämättä puolustusmäärärahojen osuutta valtion budjetissa, vaikka muut aselajit jätettäisiin rempalleen. Rempalleen jättäminenkin ei taida oikein onnistua varsinkaan, jos EU-jäsenyys toteutuu. Suomen puolustusbudjetin pakkokasvaminen EU:n yhdistyvän turvallisuuspolitiikan seurauksena on enemmän kuin todennäköistä.

Arvoisa rouva puhemies! Suomen turvallisuuspolitiikka ja sen seurauksena myös maanpuolustuskäsite on murreksessa ja hakemassa uusia kiinnekohtia. Kuten aiemmin totesin, maanpuolustus ei enää ole vain sotilaallisen uh-

kan aseellista torjuntaa vaan pitää sisällään entistä enemmän myös muunlaisten konfliktien hallintaa. Kysymyksessä on periaatteessa samanlainen prosessi kuin palokuntien muuttuminen pelastuslaitoksiksi.

Myös sotilaallisissa kysymyksissä olemme murreksessa. Aseteknologian kehittyminen vie pohjaa vanhalta asevelvollisuusajattelulta. Väkeä tarvitaan vähemmän mutta sitäkin ammattitaitoisempaa. Mikä on Suomen sotilaallinen asema osana EU:ta tai sen ulkopuolelle jäävänä? Millaisiin ratkaisuihin lähialueillamme päädytään menossa olevan etsinnän päätyttyä?

Sekä Suomessa että koko Euroopassa tapahtuu paljon sellaista, että myös Suomen on uudistettava monet puolustus- ja turvallisuuspolitiikan ikuiset totuudet. Olisi loogista, että kysymys naisten vapaaehtoisesta asepalvelusta, miesten asevelvollisuuden purkamisesta taikka palkka-armeijan ja yhteiskuntapalvelun yhdistelmästä ratkaistaisiin osana tätä pohdintaa. Silloin sekä miesten että naisten velvollisuudet kriisien torjunnassa on vääriteltyissä samanaikaisesti ja uuden turvallisuuspolitiikan edellyttämällä tavalla.

Naisten vapaaehtoista asepalvelusta on tasa-arvon ohella perusteltu niin julkisuudessa kuin lakiehdotuksen perusteluissakin oikeutena sotilasvirkoihin. Perustelijat ovat pitäneet itsestään selvänä, että varusmiespalvelu on ainoa oikea reitti edetä puolustusvoimien piirissä oleviin sotilaallisiin virkoihin. Näinhän ei tietysti tarvitse olla. Useimpiin virkoihin voi pätevoityä myös vaihtoehtoista tietä ilman aseoulutusta. Virkoja ja tehtäviä voidaan avata entistä enemmän naisille samaan tapaan kuin on jo tehty mm. lääkäreiden osalta.

Käytännössä on kysymys myös tasa-arvon kunnioittamisesta asennetasolle. Virkojen avaaminen ei yksin riitä. Siitä on tämän päivän tilanne hyvä osoitus. Puolustusministeriön viime vuonna teettämän selvityksen mukaan värvätyistä naisista 90 prosenttia piti etenemismahdollisuutensa huonoina ja 40 prosenttia ei luottanut siihen, että heitä kohdellaan työssä oikeudenmukaisesti.

Arvoisa rouva puhemies! Kysymystä vapaaehtoisesta asepalvelusta on lähestyttävä kokonaan uudelta suunnalta. On kyseenalaistettava myös miesten asevelvollisuus ja lähdeittävä rakentamaan yhteiskuntapalvelujärjestelmää, joka pitää sisällään kaikki laajasti maanpuolustukseen ja yhteiskunnan turvallisuuteen liittyvät elementit. Tämän vuoksi teemme lakialoitteen yh-

teiskuntapalvelusta, joka kumoaa niin asevelvollisuuslain kuin siviilipalveluslainkin. Se kattaa siten myös hallituksen esityksen laiksi naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta. Lain lähtökohdaksi on otettava rauhaan pyrkivän, tasa-arvoisen ja kansalaisia vastuullisina yksilöinä kunnioittavan järjestelmän luominen, johon osallistuminen on sukupuolesta riippumaton velvollisuus.

Kansalaisen tulisi voida valita, minkä tyyppisissä tehtävissä hän tämän velvollisuutensa täyttää. Vaihtoehtoja olisivat: ympäristöhoitotehtävät, terveyden- tai sosiaalihuollon tehtävät, kehitysyhteistyötehtävät, erilaiset kriisienhallintatoimet sekä asepalvelu puolustusvoimissa. Tarpeen mukaan työministeriö tai tähän ajateltu uudistettu puolustusministeriö voisi hyväksyä muunkinlaisia tehtäviä yhteiskuntapalvelun piiriin.

Yhteiskuntapalvelun pituus voisi olla asevelvollisuuslaista tuttu 240 päivää. Vapaaehtoisena lisäpalveluksena voisi suorittaa enintään 90 päivän lisäjakson. Tämä mahdollistaisi esimerkiksi pitkäkkönsä koulutuksen vaativien tehtävien tuomisen yhteiskuntapalvelun piiriin sekä puolustusvoimien nykyisen koulutusrakenteen säilyttämisen.

Yhteiskuntapalveluvelvollisia olisivat 19–30-vuotiaat Suomen kansalaiset, naiset ja miehet. Yhteiskuntapalvelu koostuisi koulutuksesta palvelutehtävään, rauhankasvatuksesta sekä lailla ja asetuksella palvelutehtäväkohtaisesti säädettävästä muusta koulutuksesta sekä tietysti varsinaisista palvelujaksoista.

Arvoisa rouva puhemies! Pitkän laman ja hallituksen arvovalintojen seurauksena monet naisille ja tasa-arvon toteutumiselle tärkeät palvelut ovat huonontumassa. Naisten osuus työttömistä on voimakkaasti kasvamassa palvelu- ja hoivatehtäviä vähennettäessä. Naisten taloudellinen itsenäisyys ja käytännön mahdollisuudet osallistua työelämään hiipuvat.

Koko tasavertaisuuteen pyrkivä naisten ja miesten yhteistyön perusmalli on uhattuna. Sitä meidän kaikkien tulisi nyt puolustaa, koska sen varassa suomalainen yhteiskunta toimii. Me tarvitsemme tässä työssä ennen kaikkea yhteisvastuuta. Naisten vapaaehtoisesta asepalvelusta tällaiseen yhteisvastuun kasvattamiseen ei valitettavasti ole. Siitä ei ole myöskään tasa-arvon symboliksi, koska palvelu ei ole vapaaehtoista kummallekin sukupuolelle.

Puolustusvoimille naisten tulo asepalveluun on varmasti voitto, kuten jo aiemmin totesin,

mutta samalla se on myös tappio, koska se lakaisee maton alle muut uudistustarpeet, koulutuksen jälkeensä jääneisyyden ja toiminnan virittämisen uusien uhkakuvien haasteiden mukaiseksi.

Arvoisa rouva puhemies! En kannata hallituksen esitystä naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta, ja toivon, että eduskunnan enemmistö on aikanaan äänestyksissä kanssani samaa mieltä.

Puolustusministeri R e h n : Arvoisa puhemies! Kiitän ed. Pykäläistä erittäin analyttisesta puheenvuorosta. Hän oli todellakin pyrkinyt katsomaan laajemmin koko puolustuslaitostamme, ja minusta se on hyvä asia. Mutta idealismi, joka siitä henki, valitettavasti ei ole korrelaatioissa sen totuuden ja todellisuuden kanssa, jossa me valitettavasti vieläkin elämme.

Kun ed. Pykäläinen vertasi puolustusvoimia ja sen uudistumista siihen, että palokunnat muuttuivat pelastuslaitoksiksi, tulipaloja vieläkin syttyy, ja silloin palokuntien on pystyttävä sammuttamaan tulipalot. Näin on myös maanpuolustuksen pääasiallinen tehtävä. Me emme milloinkaan tiedä, milloin tulipalo syttyy, mutta siihen on oltava valmiudet, ja siihen ei yksinomaan yhteiskuntapalvelu riitä eri aloilla, vaan puolustusvoimien on suoritettava ainoa todellinen lakisääteinen tehtävänsä, tämän maan puolustaminen kaikissa eri olosuhteissa. Me emme pysty arvioimaan, minkälaisia ne olosuhteet ovat. Sen vuoksi on valmistauduttava kaikkeen mahdolliseen.

En voi hyväksyä sitä näkemystä, että puolustusvoimien julkinen kuva olisi vaisu. Päinvastoin on vihdoinkin kaikkien hiljaisuuden vuosien jälkeen keskusteltu puolustusvoimien roolista, niiden tehtävästä, ja niistä on keskusteltu paljon viime vuosina, mikä on mielestäni ainoastaan myönteinen asia.

Siinä olen samaa mieltä edustajien kanssa, minkä jo toin esiin ensimmäisessä puheenvuorossani, että puolustusvoimien koulutusta on uudistettava. Tohtori Langinvainion ehdotukset ovat erinomaisia, ja niitä jo toteutetaan hiljalleen, mutta niitä voitaisiin toteuttaa huomattavasti nopeammassa vauhdissa.

Muutamat ovat peräänkuuluttaneet puolustuspoliittista komiteaa. Olen aivan samalla kannalla, että revisio on saatava aikaiseksi, mutta jokainen ymmärtää, että kun se ei ole tähän asti nyt toteutunut erilaisista syistä, on järkevää odottaa, että meillä on uusi eduskunta, ja sitten komitea istuu uuden eduskunnan mandaatilla, koska se on järkevin tapa tämä hoitaa.

Minusta olisi hyvä katsoa tosiasioita. Puolus-

tusbudjetit on leikattu jatkuvasti kuluneiden vuosien aikana, ja niitä on leikattu rajummin kuin missään muussa maassa. Näin siitä huolimatta, että hävittäjähankinnat sisältyvät budjettiin. Mutta me olemme myös pystyneet tekemään muita hankintoja, jotka ovat olleet edullisia, joten materiaaliapuoli ei ole kärsinyt. Se, joka mielestäni on kärsinyt, on rakennusapuoli, ja siinä olen pyrkinyt kaikin puolin myös vaikuttamaan, että varuskuntamme saisivat sen lisämahdollisuuden, joka niille on tavattoman tärkeää. Se on aikamoinen viihtyvyyden aihe, että myös varuskunnat ovat jonkinlaisessa kunnossa.

Siviilipalvelusmiesten osuus nousi, kun me teimme aivan oikean ratkaisun, että siviilipalvelusaikaa lyhennettiin, koska moni oli pantannut siviilipalveluksen aloittamista, kunnes aika lyhennee. Sen jälkeen osuus on nyt tasoittunut ja on siinä 6—7 prosentin pinnassa. Määrä on huomattavasti alempi kuin muissa Euroopan maissa. Minusta se on hyvä asia.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pelttari.

Ed. S a a s t a m o i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Pykäläisen puheenvuoron aikana pyysin vastauspuheenvuoron. Aivan niin, ed. Pykäläinen rinnakkaislakiesityksessään, siitä ilmeisesti juuri oli kysymys, haluaa todellakin kyseenalaistaa koko asevelvollisuuden, siis miesten asevelvollisuuden. Tässä onkin juuri ero. Suomea on puolustettava, ja onneksi on vielä tarpeeksi tässä maassa niitä ihmisiä, jotka ovat tätä mieltä.

Toinen asia ed. Pykäläisen puheenvuorosta. Ed. Pykäläinen sanoi, että lausuntoja oli pyydetty tarkoitushakuisesti. Tämä mielestäni ei pidä ensinkään paikkaansa. Niitä on kenties luettu, ed. Pykäläinen, tarkoitushakuisesti. Esimerkiksi minulla on nyt tieto Naisjärjestöjen Keskusliiton lausunnosta. Naisjärjestöjen Keskusliitto edustaa 52:ta poliittisesti sitoutumatonta naisjärjestöä, ja Naisjärjestöjen Keskusliiton hallitus oli yksimielinen siinä kannanotossaan, jonka mukaan naisille on annettava mahdollisuus suorittaa asevelvollisuus vapaaehtoisena ja avattava sotilasammatit naisille.

Puolustusvoimien kuvan vaisuudesta olen sitä mieltä, että jos se on ollut vaisu, hyvä on, vauhditetaan puolustusvoimien kuvaa vaikkapa tällä asialla. Mutta siitä, onko se ollut vaisu vai ei,

voidaan todellakin olla eri mieltä aivan, kuten ministeri totesi. Minä olen sitä mieltä, että viime vuosina on puolustusministeri jonkin verran vaikuttanut siihen, että se kuva ei ole kovin vaisu.

Ed. P y k ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vastauksena ed. Saastamoiselle totean, että uskon siihen, että jos meillä on tietty hyvin isänmaallinen arvoperusta ja arvopohja yhteiskunnassa ja meidän viestimme ovat sen suuntaisia, että me koemme tällaiset asiat kuin maanpuolustuksen tai armeijan ylläpidon tai rauhantien tärkeiksi, niin tuskin se silloin vaikuttaa siihen, että tätä mieltä olevia tai esimerkiksi maanpuolustushenkisten ihmisten määrä tässä yhteiskunnassa vähenee sillä, että me säädämme yhteiskuntapalvelusta, jonka voi suorittaa niin halutessaan myös vapaaehtoisena aseellisenä palveluksena.

Minä en todellakaan usko sitä, että pelkkä lainmuutos tai lainsäätäminen maanpuolustushenkeä sen enempää lisää tai vähentää. Ehkä on muuten tärkeämpää, minkälainen meillä on laaja-alaisemmin tässä yhteiskunnassa se arvopohja, mihin me nojaamme, ja mitä valintoja me teemme ja millä tavalla me lapsemme kasvatamme ja minkälaisia viestejä me heille tarjoamme yhtä lailla Suomen osalta kuin ulospäin kansainvälisesti ja maailmaan.

Ed. K a u p p i n e n : Arvoisa puhemies! Täällä on käyty hyvin monipuolista ja vivahteikasta keskustelua naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta. Joka tapauksessa se, mitä asenteellisella kasvatuksella lasten ja nuorten kautta tehdään, on erittäin tärkeää työtä ja arvostan sitä. Ed. Pykäläiselle sanoisinkin, että asenteiden ja arvojen pitää muuttua muuallakin kuin meidän maassamme. Me emme voi taata, miten ne muualla muuttuvat. Niin kauan kuin ne eivät muutu, vaikka me kuinka yrittäisimme tehdä sitä työtä — me emme pysty tilannetta yksin ratkaisemaan, ja niin kauan kuin me emme pysty kansainvälisesti aikaansaamaan tilannetta, että meillä olisi turvalliset rajat, meillä ei ole mahdollisuutta panostaa pelkästään aatteelliselle ja asenteelliselle kasvatukselle. Me joudumme ottamaan ne realiteetit huomioon, joita ministeri Elisabeth Rehn on tuonut täällä esiin.

Toisaalta haluan tässä yhteydessä mainita myös, että varusmiehet ovat viime vuosina tuoneet erittäin myönteisessä mielessä esiin sen, että puolustusvoimat ovat kehittyneet. Haluan tämän tuoda ministeri tietoon ja luulis, että mi-

nisteri Rehnillä on ollut hyvin paljon osuutta tähän asiaan.

Puolustusvoimien ja maanpuolustusasioitten kehittämiseen kuuluu myös naisten vapaaehtoisien asepalvelun mahdollistaminen, mikäli eduskunta niin päättää hallituksen esityksen pohjalta. Minä pidän sitä tärkeänä monestakin syystä. En sen takia, että hyväksyisin aivan nurisematta tai riemurinnoin naisten niin sanotun tappajakoulutuksen, mutta terveydenhuollon ammattilaisena pidän erittäin tärkeänä sitä, että meillä on mahdollisuus tällaiseen koulutukseen niille, jotka haluavat. Olisin jopa niin radikaali, että terveydenhuoltoalan henkilöille ja muuillekin, jotka ovat niin sanotusti rekrytointilistalla poikkeusolosuhteita varten, pitäisi jopa olla pakko tähän koulutukseen tai ainakin olla hyvin vahva maanpuolustuksellinen koulutusote muun koulutuksen yhteydessä.

Esimerkiksi parikymmentävuotiaana nuorena sairaanhoitajana, kun tiesin, että joudun maanpuolustustilanteessa esimerkiksi sijoitukseksi tiettyihin paikkoihin ja lääkäriksi valmistuttuani vielä toisenlaisiin paikkoihin ja sijoituspaikat ovat muuttuneet perhesuhteitten, lasten iän ja muiden muutosten myötä, kyllä minä ainakin itse koin hyvin suurena puutteena sen, että maanpuolustuksellista koulutusta ei kuulunut siihen ammattikoulutukseen, jonka olen suorittanut.

Minulle tuli nämä asiat niin elävästi mieleen monta kertaa, koska isäni oli palvellut viisi vuotta sodassa haavoittuen kaksi kertaa, äitini oli ollut lottana ilmatorjuntatoiminnoissa ja valvontatoiminnoissa jne. Minä pidin sitä jokseenkin luonnollisena asiana. Minä katsoin, että se kuuluu suomalaisuuteen, eikä meillä kotona siitä koskaan nuristu. Ei kukaan valittanut sitä, että oltiin haavoittuneita jne. Minä katsoin sen kuuluvan isänmaahan ja isänmaallisuuteen kaiken kaikkiaan.

Todella esittäisin, että tutkittaisiin valio-kunnassa sitä mahdollisuutta, että ainakin terveydenhuoltoalan ihmisille lisättäisiin voimakkaasti maanpuolustuskoulutusta ja jopa katsottaisiin, onko kenties jopa puoliksi pakollistakin asepalvelus tai jonkinlainen varuskuntaolosuhteissa annettu palvelus terveydenhuoltoalan opiskelijoille.

Täällä on mainittu myös se, että johtamiskoulutus kuuluu varusmieskoulutukseen hyvin tärkeänä osana, ainakin osalle varusmieskoulutusta. Minä pidän sitä erittäin tärkeänä yhteiskuntakelpoisuuden kannalta ja näin ollen pidän tärkeänä,

että naiset saavat tämän koulutuksen silloin, kun he itse tätä tahtovat.

Mutta niin kuin sanoin, pidän kyseenalaisena taistelijakoulutuksen antamista naisille. Perusteluna on se, että naisen biologinen rooli on synnyttää, kasvattaa, kehittää ja huoltaa lapsia. Toisaalta hädänalaisissa tilanteissa nainen niin kuin mieskin luomakuntaan kuuluvana nisäkkäänä palautuu hyvin herkästi biologisen vaistonvaraisen käyttäytymisen rooliinsa. Tästä on osoituksena mm. se, että silloin, kun äiti on pitkiä aikoja 24 tuntia vuorokaudessa lapsensa tai lastensa kanssa ja hänelle tulee paineita ja ristiriitatilanteita jne., tutkimusten mukaan on todettu, että äiti on siinä tilanteessa kaikkein vaarallisin olio lapsellensa.

Tämä on verrattavissa siihen, että eläin, nisäkä, eläinemo yleensä lopettaa poikasensa ennen kuin itse kuolee ja tulee kyvyttömäksi hoitamaan poikasiaan.

Tällä perusteella minä pidän hiukan kyseenalaisena naisten taistelijakoulutusta. Katson, että itsepuolustuskoulutus on hyvin tärkeää siinä mielessä, että aseenkäyttötekniikka täytyy hallita niin, että pystyy tietyissä tilanteissa puolustautumaan, mutta minä katson, että taistelutehtävät ovat kyllä naisten tehtäviin kuulumattomia, sanoisinko ehkä tästä biologisesta roolista katsoen. Tutkimusseikat ja biologiset seikat huomioon ottaen voisi olettaa, että naiseen äitinä hädänalaisessa tilanteessa saattaa herkemmin tarttua lapsensatuhoamisvietti kuin kenties muissa olosuhteissa. Tämä on minusta seikka, johon valiokunnan pitäisi kiinnittää erittäin paljon huomiota, ja nimenomaan kuulla psykologisia ja terveydenhuollon asiantuntijoita. Lähettäisin sellaiset toivomukset valiokuntaan.

Kaiken kaikkiaan pidän hyvin tärkeänä, että meillä Suomessa koko kansakunnalla on vahva tietoisuus maanpuolustuksesta niin naisilla kuin miehillä ja kaikenikäisilläkin riippumatta siitä, kuuluuko varusmiespalveluksen piiriin vai onko jo niin sanotussa nostoväessä. Se on pienen maan voimavara ja vahvuus, että me olemme tietoisia maastamme ja sen mahdollisuuksista nimenomaan realistiselta pohjalta, mutta myös siitä, minkä takia meidän on tärkeää puolustaa maamme ja tietää nämä asiat.

Varusmieskoulutuksen esimerkiksi naisille niin kuin muillekin varusmiehille ei välttämättä tarvitse olla pelkästään aseellista koulutusta. Minä näkisin, että siellä pitäisi ainakin antaa mahdollisuus entistä enemmän kehittää myös katastrofitoimissa selviytymistä. Katastrofaali-

sista tilanteista selviytyminen, olkoot ne sitten ydinonnettomuuksia tai mitä tahansa, minusta kuuluu nimenomaan puolustusvoimien koulutussektoriin sikäli erittäin hyvin, että se tukee puolustuksellista toimintaa, mutta myös yhteiskunnallista muuta toimintaa. Näkisin, että tätä sektoria painotettaisiin ehkä nykyistä enemmän. Se lisäisi aktiviteettia ja mielekkyyttä asevelvollisuuteen niin, että se muodostaisi eräänlaisen silan yhdyskuntapalvelukseen, josta ed. Pykäläinen hyvin voimakkaasti puhui. Näkisin, että se olisi vain lisäalueena koulutuksessa, ei niinkään vaihtoehtoinen koko varusmieskoulutukselle.

Arvoisa puhemies! Keskustelussa on otettu esiin mm. vaatetus, väittäen, että se tuottaa varuskunnassa ongelmia. Kyllähän nykyisinkin naisten ja miesten ulkourheiluvaatteet ovat alusasuja myöten suurin piirtein samanlaiset. Minusta se ei tuota minkäänlaista ongelmaa. On vain kuvitteellinen ongelma, kun halutaan tuoda se esiin, tai sitten miehet kuvittelevat romanttiset lasit silmissään, mitä naisilla vaatteiden alla mahtaa olla, onko siellä pitsistä vai reikäistä alusvaateunelmaa jne. Jos nyt haluaisin pikkuisen kärjistää, mistä täällä nyt kenties on puhuttu, minusta on aivan sivuseikka, mitä siellä alla on, kunhan toiminta on sitä, mitä pitää tehdä.

Toisaalta minä olen kokenut myös tässä keskustelussa ja yleensäkin silloin, kun eduskunnassa keskustellaan ja mennään henkilötasolle joissakin asioissa, että se ei kuulu tämän huoneen rooliin. Minusta kalskahti erittäin pahalta, että täällä viitattiin erään henkilön varusmiespalveluksen aiheuttamiin ongelmiin ikään kuin tämä olisi yleistä jne. Tavallaan tällä tavalla nolattiin henkilöä, joka on joutunut ahdistuneena ja vaikeuksissa olevana sellaisten tekojen tekijäksi, joita hän ei varmasti olisi muissa olosuhteissa tehnyt. Minä tunnen häntä kohtaan kaikesta huolimatta monenlaista myötätuntoa. En ole henkilöä koskaan tavannut. En hyväksy, että hän on surmannut jne., mutta ei meidän pidä täällä tikulla mennä osoittelemaan toisia, kun meillä voi olla malka omassakin silmässä.

Toisaalta näkisin myös, että puolustan ministeri Rehniä. Minusta täällä on häntä kohtaan esitetty monia aika lailla halventaviakin asian ilmaisuja. Minusta hän on oikeutetusti ilmoittanut olevansa pahoillaan tai loukkaantunut sellaisista ilmaisuista, joita täällä on käytetty.

Kyllä meidän sellaisena foorumina, jota me tässäkin talossa olemme Suomea edustaessamme, pitäisi myös tuntea velvollisuutemme, vastuumme mutta myös roolimme kansakunnan

parhaimmista. Silloin minusta meidän pitää punnita myöskin sanojemme sisältö tässä salissa.

Ed. Riihijärvi: Herra puhemies! Ensin näkin on todettava, että suomalaiset ovat isänmaallisia ja haluavat puolustaa tätä maata. Puolustusvoimissa on tapahtunut käsittääkseni koko ajan myönteistä kehitystä siihen suuntaan, että maanpuolustustahto on kehittynyt myönteisesti. Jos puolustusvoimat eivät aina näy, en tiedä, onko se nyt joka suhteessa tarpeellista.

Täällä on viitattu niihin moniin gallupeihin ja otantoihin, joilla on osoitettu naisten halukkuutta vapaaehtoiseen asevelvollisuuden suorittamiseen. Tämä johtuu kuitenkin varmasti hyvin yksilöllisistä syistä. Lyhyesti sanottuna turvattomuus on maassamme lisääntynyt. Sitä turvattomuutta aiheuttaa työttömyys ja toisaalta turvattomuutta naisten keskuudessa aiheuttavat räjähdysmäisesti lisääntyneet väkivaltaisudet, raiskaukset, joiden kohteeksi naiset ovat joutuneet. Tämä on synnyttänyt naisten keskuudessa turvattomuutta. He näkevät, että asevelvollisuuden suorittaminen saattaisi olla keino parantaa itsepuolustuksen mahdollisuuksia.

Edellä ed. Kauppinen viittasi itsepuolustustaitojen kehittämiseen. Se saattaisi olla eräs keino, jota pitäisi lisätä. Mutta mielestäni erittäin halpa keino lisätä turvallisuutta olisi se, että jälleen asevelvolliset kantaisivat asepukeaan myös lomilla ollessaan. Se loisi aivan toisenlaista mielialaa. Kun siihen vielä liittyy sotilaan kasvatukseen kuuluva ritariuden kasvattaminen, tällä olisi varmasti vaikutusta siihen, että kaikenlainen rökälehtiminen, joka on lisääntynyt, ja nimenomaan väkivaltaisuus naisia kohtaan voitaisiin saada kuriin. Joka tapauksessa se turvattomuus, jota nyt yhteiskunnassamme tunnetaan, on kyllä niin suuri asia ja merkittävä asia, että se on paljon merkittävämpi kuin vapaaehtoisen asevelvollisuuden avaaminen naisille.

Naisrauha, jonka Mauno Ladonlukko jo laisäädännössä loi, on pahasti uhattuna. Siksi tässä tarvitaan tiukkoja toimenpiteitä, ja hallitus on tietenkin tässä aivan avainasemassa. Sitä, lisääntykö maanpuolustustahto ja paraneeko maan puolustaminen sillä, että naisia olisi asevelvollisuutta suorittamassa, minä epäilen kyllä suuresti. Siinä on paljon käytännön vaikeuksia, mutta siinä on myöskin suuria periaatteellisia vaikeuksia, sillä sotilaan tehtävä on tappaa vihollinen. Se on se yksinkertainen koulutuksen tarkoitus. Sotilas on tappaja.

Minusta on hyvin sopimatonta edes vapaaehtoisesti esittää naisille samanlaista asevelvollisuuden suorittamista kuin miehille. Ateenalaisten laulussahan sanotaan: "Joukon maine muistui aina, kun vimmassa taiston vanhuksen kuolevan näät." Miltä se tuntuisi, jos siinä sanottaisiin: "Naisen kuolevan näät". Se on kauheata. Ei ihmiskunnan kulttuuriin ja sivistysvaltioiden olemukseen kuulu naisotilaat. Mehän tiedämme viime sodista, että kommunistivaltioissa oli naisotilaita, ja Linna on hyvin Tuntemattomassa sotilaassa suomalaisten miesten kannanoton tähän Rahikaisen suulla kertonut.

Tässä on kysymys hyvin vakavasta ja syvällisestä asiasta. Mies ja nainen muodostavat elämän kokonaisuuden. He täydentävät toisiaan. Myös maanpuolustuksessa miehet ja naiset täydentävät itsenäisyyden ja vapauden säilyttämistä.

Mehän tiedämme, niin kuin täällä on jo monissa puheenvuoroissa viitattukin, kuinka arvokasta työtä naiset tekivät viime sodassa, jonka päättymisestä juuri on kulunut 50 vuotta. Erityisesti vapaaehtoiset järjestöt Lotta Svärd, Marttajärjestö ja Punainen Risti olivat ne järjestöt, joiden kautta meidän maanpuolustuksemme sai sellaisen vahvistuksen, että niinä vaikeina aikoinakin kesti.

Myös minua ihmetyttää hallituksen esityksessä naisten mukaan ottaminen. Täällä puheenvuoroissa on viitattu uusiin virkoihin, kun entisiäkin virkoja lakkautetaan, eläkeikää nostetaan, eläkkeitä lasketaan. Rahat eivät riitä asevelvollisten täysimittaiseen kouluttamiseen. Asevelvolliset ovat kohta enemmän lomalla kuin joukko-osastossaan. Myös kertausharjoitusten toteuttaminen on jäänyt puoleen siitä, mitä sen pitäisi olla. Tämä, jos mikä, on maanpuolustuksen kannalta aivan välttämätöntä, että ne, jotka ovat saaneet sotilaskoulutuksen, myös muuttaman vuoden välein pääsevät kertausharjoituksiin, joihin sinänsä aika hyvin suomalaiset ovat osallistuneet.

Myös asevarikkoja on lakkautettu, jotka mielestäni ovat meidän kokonaismaahanpuolustuksen kannalta hyvinkin välttämättömiä. Yleensä koko puolustusvoimia on ajettu alas tavalla, josta pitäisi olla todella huolestunut koko eduskunnan. Juuri puolustusvoimat ovat meidän itsenäisyytemme takeena, olivatpa sitten ajat hyviä tai huonoja.

Niin, herra puhemies, suomalaisen rintaman politiikan keskeinen sisältö on juuri isänmaallisuus, maanpuolustus, omillaan toimeen tulemi-

nen. Minun ohjeenani tässä politiikassa on yksinkertainen roomalaisten ohje: *Sivis pacem, para bellum*. Jos haluat rauhaa, valmistaudu sotaan. Onko paras tapa valmistautua sotaan se, että naiset kutsutaan ja heille suodaan mahdollisuus vapaaehtoisesti suorittaa asevelvollisuutta? Sitä minä suuresti epäilen, herra puhemies.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Riihijärvi totesi mielenkiintoisessa puheenvuorossaan alkuosassa, että tämän ilmiön taustalla olisi turvattomuus, joka perustuisi ehkä työttömyyteen ja eräisiin muihin seikkoihin, joita hän selvitti. Näin saattaa olla laajana ilmiönä, mutta minä uskon, että tämä on oikeastaan kahta muuta ilmiötä. Aikaisemmin olen puhunut, että tämä on selvästi tasa-arvoilmiö, teknokraattien näkemyksen pohjalta luodaan tasa-arvoa samaistamalla mies ja nainen erilaisuudestaan huolimatta tietynlaiseen muotiin, jossa he olla jököttävät sitten kumpikin samassa muotissa.

Toinen ilmiö on muoti-ilmiö, ja siihen perustuu juuri gallupeiden suosio tai vastaukset, joita niihin on annettu. Yhtäkkiä asian tullessa esille varmaan monet naiset mieluummin kuin sanovat ei, sanovat, että no mikäs siinä, saattaisi sitä harkita tai tuntuuhan se mukavalta. Sanotaan, että kyllä voi harkita aseellista palvelusta naiselle. Se on siis uusi ilmiö, josta tulee muoti-ilmiö, ja sillä selittyvät vastaukset, joita on kuultu gallupeissa. Mutta kokonaisuudessaan tämä on kiero kasvanut tasa-arvoilmiö. Näin se on, ministeri Rehn.

Puolustusministeri R e h n : Arvoisa puhemies! Tässä kieroön kasvanut mielellään vastaa. Tämä ei ole missään tapauksessa mikään muoti-ilmiö. Asian valmistelu on jatkunut kymmeniä vuosia hyvin arvovaltaisella pohjalla, ja aina on päädytty samaan suositukseen, mutta sitä ei ole edes uskallettu tuoda tänne eduskuntaan. Minä katson, että eduskunnassa on tästä keskusteltava.

Ed. Riihijärvelle samalla toteaisin, että on karkeata, että yleensä ihmisiä sodissa kuolee. Jotenkin kuitenkin tuntui reilummalta aikaisemmin, kun sotilaat olivat ne, jotka kaatuivat. Tämän päivän sodissa 90 prosenttia uhreista on nimenomaan siviilejä, naisia ja lapsia, joten he eivät missään tapauksessa vältty enää sodan kauhuilta. Tämäkin tosiasia on todellakin muistettava, että haluamme tai emme, me joudumme näihin asioi-

hin, mikäli sen kaltainen kriisi todellakin meidän nurkillamme syntyy.

Sitten vaikka sillä nyt ei ole mitään tämän asian kanssa mielestäni tekemistä, vähän säästötoimenpiteistä, asevarikoista jne.

Ei ole mikään säästötoimenpide, että nimenomaan rahan säästämistä haetaan sieltä ja täältä. Tämä on sen kaltainen organisaatiouudistus, joka läpikäydään jokaikisessä maassa tällä hetkellä, ja on oikeastaan jo läpikäyty. Me olemme jollakin lailla jälkijunassa. On mahdotonta, ihan strategisistakin syistä, ylläpitää liian monia toimipisteitä, kun meillä kuitenkin varusmiesten määräkin on huomattavasti pienentynyt, eikä se tästä kovasti lisäännä, vaikka tämä laki menisi läpikin. Sillä on siis aivan toiset perustelut kuin sillä, että nyt vain haetaan säästöjä sieltä ja täältä.

Siinä olen samaa mieltä, että on onnetonta, kun puolustusbudjetit on leikattu niin voimakasti, että kertausharjoitukset ja kaikkea sitä, mikä on oikein mielekästä varusmieskoulutuksessa, on jouduttu hyvin huomattavasti karsimaan.

Ed. Rinne: Herra puhemies! On todella traagista, että ammutaan vuorilta suorasuuntaustykeillä lastenkamareihin kilometrien päästä. Mitä ihmeen sankaruutta ja sotilaallisuutta se on?

Palaisin vielä lottaliikkeen historiaan. Minun tietojeni mukaan, sen mitä olen lukenut lottaliikkeen historiaa ja mitä olen toisen maailmansodan historiasta lukenut, niin missään ei kyllä koulutettu naisia aseisiin. Oli joitakin sellaisia mottitaiteluja, joissa naiset joutuivat ottamaan aseensa pakon edessä, mutta siihen ei millään tavalla erityisemmin koulutettu. Minun tekisi mieleni kysyä, kun ministeri antoi vähän sellaisen kuvan, että lottaliikkeen perustajat ja muut olisivat jollakin lailla näin suuntautuneet.

Heidän kunnia-asiansa oli, että naiset eivät tartu aseisiin. Nyt pyytäisin joitakin dokumentteja naisten aseellisesta koulutuksesta, toimenpiteistä ja myös näistä henkilöistä, jotka sen liikkeen syntysanat lausuivat, koska minä olen lukenut aivan toista, naisten kouluttamisesta aseiden käyttöön ja tämän kaltaisista asioista. Minä en ole mistään sellaista löytänyt. Toivoisin, että nyt jostakin saisın kuulla niitä dokumentteja.

Puolustusministeri Rehn: Arvoisa puhemies! Kyllä minä nähtävästi kovin sekavasti olen ajatukseni tuonut esiin, jos ed. Rinne on voinut

saada tällaisen kuvan. Minä sanoin, että lotat joutuivat kuitenkin myös rintamalle ja jopa käytämään asetta. Mutta ei heitä koskaan koulutettu tähän, ja sitä en ole tässä salissa myöskään väittänyt.

Ed. Mäkipää: Arvoisa puhemies! Vaikka täällä on jo kaikki se sanottu, mitä minunkin on pitänyt sanoa, niin tietysti vielä käyn puhujakorokkeella julistamassa, että olen sitä mieltä, että armeija tarvitsee myös naisia.

Se, minkä vuoksi olen päätenyt tähän, ja kuten jo eräässä vastauspuheenvuorossani mainitsin, tapahtui vuonna 1987, kun eduskunnassa käsiteltiin pappiskysymyksiä. Silloin suuri enemmistö eduskunnassa otti sen linjan, että myös naiset kuuluvat papistoon. Silloin tämä tehtiin mahdolliseksi, ja vuodesta 1991 myös piispoiksi voidaan valita naisia.

Sen jälkeen myös julkisuudessa sanoin, että olen kannattamassa kaikenlaista tasa-arvoa. Nyt kun naisten vapaaehtoinen asepalvelus on tullut ajankohtaiseksi, en näe mitään estettä, etteivätkö Suomen naiset voisi, jos niin haluavat, lähteä tähän palvelukseen.

Hallituksen esitystä lukiessa huomaa — en ole ollut puolustusvaliokunnassa — että kyllä tämä on hyvin voimakkaasti myös tasa-arvokysymys. Esityksessä on otettu historiallinen kehitys huomioon ja mainittu, kuinka suomalaiset ovat vuonna 1906 saaneet maailmassa ensimmäisenä äänioikeuden, kuinka työssäkävijöistä naisia on 48 prosenttia, heillä on mahdollisuus päästä papiksi ja piispaksi jne.

Mielestäni tämä on tasa-arvoa, ja meidän pitää antaa mahdollisuus, Suomen nuorille naisille, päästä vapaaehtoiseen palvelukseen, jos he haluavat. Hyviä näyttöjä on maailmalta kuulunut, kun rauhanturvaajana naisia on palveluksessa ollut noin 60. En ole kuullut mitään kielteisiä kokemuksia, etteivätkö naisemme olisi maailmalla pärjänneet.

Lainsäädännöstä naisten velvoitteista poikkeusoloissa ja eräissä erityistilanteissa, perusteluissa on mainittu maanpuolustusvelvollisuus, jonka mukaan jokainen Suomen kansalainen on velvollinen olemaan osallisena isänmaan puolustuksessa tai sitä avustamassa.

Myöskään valmiuslakiin ja puolustuslakiin ei sisälly yksinomaan naisten osallistumisvelvollisuutta koskevia säännöksiä. Kun on kyse terveydenhuollon poikkeusolojen järjestelyistä, niitä varten on säännökset erityisvelvollisuudesta. Ei siellä sanota, mitkä ovat naisten ja mitkä miesten

toita, vaan kaikki 17—16-vuotiaat miehet ja naiset ovat velvollisia osallistumaan erilaisissa kriisi- ym. tilanteissa.

Samoin varmuuslaissa ja puolustuslaissa on ns. syrjintäpykälä, jolla kielletään asettamasta ketään ilman hyväksyttävää perustetta eri asemaan mm. sukupuolen perusteella. Eli mielestäni me olemme jo näissäkin laissa menneet hyvin pitkälle, että emme puhu miehistä tai naisista vaan henkilöistä, ja tämä on yksi hyvä askel eteenpäin. Kuten jo mainitsinkin, seuraavana voisi olla se, että myös sotilaspastoriksi voisivat naiset päästä.

On tuntunut aika kylmältä kuulla, kun täällä on mainittu, että armeija opettaa tappamaan ihmisiä. Minä en ole kovinkaan paljon armeijaan lähettänyt lapsiani, mutta kyllä he ovat maininneet, että siellä on opetettu hyvin paljon muutakin. Kyllä nuorten keskuudessa puolustusvoimat ja armeija on hyvässä maineessa ainakin niiden tietojen mukaan, mitä minulle on sanottu, mutta aina on tietysti jotakin pientä korjaamisen varaa. Näitä pieniä korjauksia ja ennen kaikkea myönteisiä korjauksia varmaan vuosien varrella on tullut.

En yhdy siihen joukkoon, että armeija opettaa yksinomaan tappamiseen. Vaikka olen nainen, kyllä minun itsepuolustusvaistoni tarkoittaa sitä, että jos arkipäiväisessä elämässä puolustuspolitiikka on sitä, että taistelee puntareilla ja kaulimilla toista osapuolta vastaan, niin kyllä lähden siitä, että vaikken ole vielä koskaan pyssyä yrittänyt laukaista, mutta jos vihollinen tulee tänne Suomeen, ovat kysymyksessä Naton tai idän joukot, niin jos on tarvetta, kyllähän minäkin omalta osaltani aseeseen eli pyssyyn tartun.

Meitä naisia ja miehiä tarvitaan rauhan aikana, ja vaikka meistä suurin osa täällä eduskunnassa on sitä ikäluokkaa, joka ei ole nähnyt sodan kauhuja, kyllä meidän täytyy muistaa, että sota ei ole tänäkään päivänä Suomesta kaukana, vaikka puhutaan rauhasta. Rauhan eteen tehdään kaikki voitava, ettei kolmansia maailmansotia tarvitse nähdä.

Suomella pitää olla näyttävät puolustusvoimat ja pitää olla myös reservissä naisia ja miehiä, jotka niin tullen puolustavat maatamme. Lähden myös siitä, että itsenäisen maan yhtenä tunnusmerkkinä ovat hyvin ”näkyvät” puolustusvoimat.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Minäkin pidän varsin kohtuuttomana sitä, ettei naiset pääsisi sotilaspastoriksi ilman tappajakoulu-

tusta. Kyllä se täytyy muulla tavalla järjestää eikä edellytyksenä ole se, että hänet opetetaan ensin tappajaksi. Minun mielestäni tämä on ed. Mäkipään näkemys tästä, kaikella kunnioituksella.

Toinen asia on se, että minä ed. Mäkipään puhuessa höristelin korviani, niin kuin sanotaan. Ed. Mäkipäälle on tullut minun käsitykseni mukaan tietty mielipiteen vaihdos. Mielestäni hän aikanaan tasa-arvoasioita kunnioituksella niihin suhtautuen piti niitä jonkinlaisena hömpötyksenä kuitenkin osaltaan eli että on menty liian pitkälle ja tällä tavalla. (Ed. Mäkipää: Älkää höpöttäkö!) — Voidaanhan niitä puheenvuoroja katsoa, minä saatan erehtyä, minä olen vanha mies jo, ed. Mäkipää, mutta minä voin katsoa. Ei teidän suhtautumisenne oikein tiukkaan tasa-arvohömpötykseen ole ollut aina niin myönteinen kuin tällä hetkellä. Minulla on sellainen ajatus, että teillä naisten aseellinen palveluskin on ... Eihän vain ole kysymys muoti-ilmiöstä, ed. Mäkipää? Helposti sattuu tällä tavalla. Minä halusin kunnioittaa teitä vastapuheenvuorollani. Voin olla väärässäkin, mutta tulipahan tässä sanottua.

Mutta ainakin siitä, että sotilaspastorin virkaan ei naiselta vaadita tappajan koulutusta, ollaan kyllä samaa mieltä.

Ed. P y k ä l ä i n e n : Arvoisa herra puhemies! Haluan ed. Mäkipäälle todeta, että yhtä lailla, jos on joillakin hieman liiallista idealismia tai liian kaunis kuva optimistisesti ihmisten hyvydestä ja pyrkimyksestä hyvään, minusta vastapainona sille on täysin moraalitonta saivartelua myös se, että me kauhistelemme täällä tappamista tai tappamisen opettamista, koska nähdäkseni puolustusvoimien tarkoitus on nimenomaan puolustaa maata. Siinä vaiheessa, kun meille hyväksytään tietynlainen asearsenaali, ei voida myöskään välttyä siltä, että aseiden käyttämiseen täytyy kouluttaa ihmisiä. Mitä muuta aseilla silloin tehdään, oli kysymyksessä hyökkäys tai puolustus, siinä vaiheessa, kun niitä käytetään?

Jos olen ymmärtänyt puolustusvoimien tehtävät oikein, nimenomaan niillä koulutetaan tappamaan. Minusta on täysin moraalitonta saivartelua se, että sitä ilmaisua ei voi käyttää. Se on kaikkialla kauheata, olivat uhrit miehiä, naisia tai lapsia, Suomessa tai Suomen rajojen ulkopuolella, jotka kuolevat joko sodassa tai joissakin muissa raakuuksissa. Se on itsessään hirvittävyys, mutta tämä on nimenomaan arvovalinta, hyväksymmekö me sen vai emmekö hy-

väksy. Silloin me emme hyväksy sitä missään muodossa.

Ed. R i m m i : Arvoisa puhemies! Ajattelin vähän samaan tapaan kuin ed. Pykäläinen aseiden käyttöön kouluttamisesta. Mitä se todella muuta on? Silloin kuin me teimme esimerkiksi tähän maahan päätöksen siitä, että hankitaan Horneteja, ensiksi alkuun puhuttiin ilmavalvonnan välttämättömyydestä ja maan ilmavalvonnan tehokkuuden parantamisesta. Kuitenkin niihin koneisiin ollaan hankkimassa maailman tehokkaimmat ohjusjärjestelmät, ja se vaatii kouluttamista. Eikä niitä ohjusjärjestelmiä varmaan pelkästään valvonnassa tarvita.

Mitä tulee vielä naisten osuuteen. Olin talvella maanpuolustuskurssilla ja sain tietoutta uuden tyyppisestä, nykyaikaisesta sodankäynnistä. Tulin ajatelleeksi, että jos todella tuollaiseen tilanteeseen jouduttaisiin, silloin minun mielestäni naisten osuus ja siviilihenkilöstön osuus, terveydenhuoltohenkilöstön osuus ja huolto- ja valmiushenkilöstön osuus olisi varmaan paljon suurempikin ehkä vielä, jos sodat olisivat täällä kaupunkikeskuksissa. Tätäkin taustaa vasten ihmettelen kovasti sitä, minkä takia maanpuolustuksessa tarvittaisiin naisten aseellista koulutusta, koska jos kriisitilanteita olisi, niin todella naisten tehtävät voisivat olla hyvin paljon moninaisempia.

Ed. K a u p p i n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Pykäläiselle toteaisin, kun hän puhui tappajakoulutuksesta, että minä ainakin olen puhunut taistelijakoulutuksesta, jota en näe varsinaisesti naisten tehtäväksi sen takia, että siinä tehdään muutakin kuin puolustaudutaan. Siinä mielessä en ole halunnut pakoilla asiaan todellista laitaa; olen puhunut siitä sen oikealla nimellä, siitä, mistä on kysymys.

Toisaalta muistuttaisin siitä, että tietääkseni myös armeijan palveluksessa varusmiespalvelukseen ja sotatilanteisiin liittyen on varsin paljon muita tehtäviä kuin niin sajottuja taistelija- ja tappajatehtäviä. Sellaisia, joita nimenomaan naisten psykologiset ja fysiologiset seikat puoltavat ja joissa naiset ovat tarkempia ja parempia kuin kenties miehet — naisten erityisominaisuudet ovat sellaisia. Näin ollen niitä tehtäviä on siellä paljon muitakin.

Ed. Rimmille sanoisin, että nykyaikaisessa sodankäynnissä, taajamissa jne., kuten täällä on jo aikaisemmin tullutkin esiin, sodankäynti todella voi tapahtua ja valtaosa tapahtuu muualla kuin

taistelurintamilla. Silloin minusta on tärkeätä, että naisilla on myös mahdollisuus puolustautua itse. Puolustautuminen tarkoittaa sitä, että aseiden käsittely hallitaan siinä tilanteessa.

Ed. M ä k i p ä ä : Arvoisa puhemies! Kaikella ystävyydellä ensiksi ed. Aittoniemelle, että tutkikaapa kaikki, mitä olen puhunut naisten osallistumisesta vapaaehtoisina armeijan touhuun ja yleensä puolustusvoimiin sekä tasa-arvosta. Puhuin, että tasa-arvo on minulle sitä sen jälkeen, että vaikka vuonna 87 vastustin naispappeutta, se siitä huolimatta meni läpi.

Osoittamatta kenellekään erityisesti kysymystä, tuntuu ihmeelliseltä, jos puolustusvoimien tehtävänä yksistään on tappaminen, niin kuin täällä on hyvin voimakkaasti puhuttu. Toisaalta historia puhuu puolestaan; ihmiset eivät hyväksyisi puolustusvoimia lainkaan. Me tiedämme, mitä se 50 vuotta sitten on tehnyt. Jollei Suomen miehiä siihen mennessä olisi opetettu käyttämään myös aseiden hallintaa, mikä meidän kohtalomme tänä päivänä olisi? Puhuttaisiinko Suomi-nimisestä valtiosta? Olisiko meidän pitänyt olla kädet levällään, kun 50 vuotta sitten tuli idästä taistelijoita? Olisivat valloineet kaikki. Meitä oli opetettu myös aseiden käyttöön, ja osasimme sen. En minä ollut mukana. Me myös voitimme sodan. Me olemme itsenäinen kansa.

Ed. P y k ä l ä i n e n : Arvoisa herra puhemies! En yhtään halua väheksyä niitä ihmishenkiä, joita on menetetty meidän itsenäisyystaistelussamme. Haluaisin kuitenkin ed. Kauppiselle todeta, että ilmeisesti hän on käsittänyt lain hengen hieman väärin, jos hän ryhtyy tässä vaiheessa keskustelemaan siitä, että hän ei hyväksy taistelukoulutuksen antamista naisille.

Nimenomaan lain henkenä hän on se, että naisille mahdollistetaan vastaava, täysin samanlainen koulutus kuin miehille eikä nimenomaan päästetä miehiä leikkimään parempia pyssyileikkejä, pistetä naisia luuttuamaan varuskuntien lattiaita. Nimenomaan tämä on lain tarkoitus.

Silloin on turha puhua siitä, että naiset eivät sovellu tai sopivat paremmin joihinkin toisiin tehtäviin kuin miehet. Jos lakia muutetaan, silloin mielestäni lähtökohta on se, että naiset saavat täysin samanlaisen koulutuksen kuin miehetkin.

Puolustusministeri R e h n : Arvoisa puhemies! Jos sallitaan, niin melkein sanoisin, että nyt keskustelu alkaa jonkin verran rönsyillä ja aal-

toilla. Meidän on muistettava, että puolustusvoimien päätehtävä on Suomen suojeleminen ja puolustaminen kaikissa tilanteissa, nimenomaan puolustaminen. Sen yksi tärkeä osa on rakentaa sen kaltainen tilanne, että puolustamista ei edes tarvita.

On aivan selvää, että kun aseita hankitaan, niitä on myös pystyttävä käsittelemään, koska ei tätä maata voida mahdollisen kriisin sattuessa puolustaa, mikäli siihen ei ole annettu tarpeellista koulutusta.

Asepalvelu naisille vapaaehtoisina merkitsee lakiesityksen mukaan, että saman vertainen koulutus annetaan kaikille, niin miehille kuin naisille. Tehtäviin sijoittaminen on sitten komentajan asia, ja hän katsoo siinä aivan kuin miestenkin suhteen, kenellä on parhaat edellytykset kulloiseenkin tehtävään. Tämähän on se tosiasia, jota tässä esitetään.

Minusta on aika surullista, että niin paljon on puhuttu nimenomaan tappamisesta, koska se ei ole missään tapauksessa ainakaan niiden puolustusvoimien suhde maanpuolustustehtäväänsä, joita minä puolustusministerinä olen myös hallinnollisesti johtamassa. Koko henki meidän puolustusvoimissamme lähtee siitä, että meillä on valmiudet ja koulutukset kaikkeen. Missään tapauksessa päämääränä ei ole se, että lähdetään tappamaan, niin kuin täällä erittäin ikävästi jatkuvasti tuodaan esiin.

Niin naisilla kuin miehilläkin on erinomaiset mahdollisuudet puolustaa tätä maata. Se on ollut lähtökohtana, kun lakia on valmisteltu pitkien prosessien kautta. Tästä on nyt hyvä käydä valiokunnassa lopullinen valmistelukeskustelu. Asiaa palaa tähän saliin aikanaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään puolustusvaliokuntaan, jolle työasiainvaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

11) Hallituksen esitys n:o 132 laiksi puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetuksesta annetun lain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin puolustusvaliokuntaan, jolle ulkoasiainvaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Pykäläinen: Arvoisa herra puhemies! Esillä olevassa lakimuutoksessa on kysymys siitä, jatkaako Suomi puolueettomuuspolitiikkaamme ja sen uusmääritelmiä mukaista tiukkaa aseidenvientipolitiikkaa vai siirrymmekö enenevässä määrin taloudelliseen tarkoituksenmukaisuuteen perustuvaan länsieurooppalaiseen käytäntöön. Tähän asti noudatettu käytäntö yksittäistapauksissa tapahtuneesta lipsumisesta huolimatta on vahvistanut Suomen uskottavuutta maana, joka sanojen lisäksi myös teollaan pyrkii edistämään rauhanomaista kehitystä maailmassa.

Mikäli hallituksen esitys hyväksytään, tämä periaatteellinen linja hämärtyy puolustustarvikkeita valmistavien yritysten liiketoimien edistämisen hyväksi. Hallitus ei tätä tavoitettaan piilottele. Se perustelee esitystään pyrkimyksellä Suomen puolustustarvikeviennin edellytysten vahvistamiseen, alan teollisuuden kehittymisen tukemisella ja Suomen puolustuksen lujittamisella. Hallituksen mukaan muutokset edistäisivät myös Suomen puolustustarviketeollisuuden edellytyksiä osallistua nykyaikaisten puolustustarvikkeiden kehittelyä koskevaan kansainväliseen yhteistyöhön erityisesti Pohjoismaissa ja länsieurooppalaisissa puitteissa.

Samaan aikaan kun aseistariisunta on kylmän sodan päättymisen seurauksena ensimmäisen kerran toisen maailmansodan jälkeen todellisuutta, Suomi omalta osaltaan on näin kiihdyttämässä aseiden ja puolustustarvikkeiden tuotantoa. Tämä on täysin väärä signaali niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Hallitus toteaa nykytilan arvioinnissaan, että Suomen puolustustarviketeollisuuden yksipuolisesta rakenteesta ja tuotevalikoimasta johtuen kehitysmaat ovat olleet ja ovat erittäin tärkeä markkinakohde. Sekin tieto osoittaa, että valvonnan löystymiseen ei ole vähäisintäkään aihetta.

Suomen kehitysyhteistyöpolitiikka on kokenut kovia kolhuja viime vuosina. Projekteja on määrärahojen pienentyessä lopetettu vastoin vastaanottajalle annettuja lupauksia. Jos kaupankäynti näiden maiden kanssa nyt kasvaa määräysten väljentämään puolustustarvikeyhteistyönä, menetämme loputkin uskottavuudettamme kehitysyhteistyön näkökulmasta.

Mielenkiintoinen osa hallituksen nykytilan arviointia on myös toteamus siitä, että puolustustarvikkeiden lisääntyvää vientiä tarvitaan

kompensoimaan puolustusvoimien omien tilausten vähentymistä. Hallituksen mukaan nämä vähennykset johtuvat säästötoimista ja kotimaisiin hankintoihin käytettävissä olevien määrärahojen leikkaamisesta.

Hallitus jättää mainitsematta, että yleisen säästämistarpeen ohella tilanteeseen on ajauduttu puolustusvoimien muun kehittämisen halvaannuttavan Hornet-kaupan seurauksena. Kotimaan suosimisesta ei voida puhua myöskään vuosikymmenen rynnäkkökiväärikaupassa. Kiinalaisten kalavnikov-kopioiden sijasta reservi olisi voitu vähitellen varustaa kotimaisillakin rynnäkkökivääreillä.

En sinänsä vastusta puolustustarvikkeiden viennin valvonnan parantamista ja kehittämistä siltä osin kuin nykytilanteessa on aukkoja tai hallintomenettelyn vanhanaikaisuutta. Tältä osin hallituksen esityksessä on myös kannatettavia elementtejä. Eräs niistä on valtioneuvoston vahvistettavaksi ajatellut kansainvälispoliittiset ja turvallisuuspoliittiset periaatteet puolustustarvikkeiden maastaviennille. Uskon, että ne tarjoavat käyttökelpoiset puitteet keskustella puolustustarvikkeiden viennin perusteista poliittisella tasolla. Valtioneuvoston lisäksi nämä periaatteet on kuitenkin saatettava myös eduskunnan puolustus- ja ulkoasiainvaliokunnan käsiteltäviksi.

Arvoisa herra puhemies! Valveutunut puolustustarvikkeepoliitiikka edellyttää selkeiden kotimaisten periaatteiden lisäksi, että viranomaiset voivat valvoa myös Suomesta käsin tapahtuvaa osallistumista puolustustarvikkeiden suunnitteluun, kehittämiseen ja valmistamiseen Suomen alueen ulkopuolella. Esimerkiksi Ruotsissa laki sotamateriaalista sisältää välillistä vientiä koskevia rajoituksia. Hallituksen esitys ei tällaista sisällä. Se on mielestäni vakava puute ottaen huomioon nopeasti kansainvälistyvän tutkimus- ja teollisuusyhteistyön.

Hallituksen esityksessä säilytetään voimassa olevan lain säännös, jonka mukaan lupa-asiaa ei tarvitse esitellä valtioneuvoston yleisistunnossa, jos vienti on arvoltaan vähäistä tai jos puolustustarvikkeen omistusoikeus tai siihen kohdistuva määräysvalta ei siirry ulkomaille.

En pidä järkevänä tämän kohdan säilyttämistä ennallaan. Puolustustarvikkeen kuuluminen luokituksen kahteen ensimmäiseen luokkaan ihmisoikeuksien vaarantuminen, ympäristökatastrofin mahdollisuus tai lupa-asian huomattava ulko- tai turvallisuuspoliittinen merkitys ovat seikkoja, joita ei voi sivuuttaa koko hallitusta koskevana asiana, vaikka vienti olisi vähäistä tai

tilapäistä. Niiden ratkaiseminen ei saa jäädä vain puolustusministeriölle, vaan asia kuuluu koko valtioneuvostolle.

Hallituksen ilmaisemana lakimuutoksen tavoitteena on lupakäytännön järjestelmällisyyden parantaminen ja osana sitä loppukäytön todentaminen. On saatava varmuus siitä, että vietävä tarvike päättyy tarkoitettulle lailliselle ostajalle. En pidä tätäkään lakimuutoksen kohtaa onnistuneena. Vastaanottajamaan viranomaisen loppukäyttötodistusta ei läheskään aina voida pitää luotettavana selvityksenä lopullisesta käyttäjästä. Tarvittaessa onkin vaadittava Suomen viranomaisen esimerkiksi YK:n elimien avulla hankkimaan muuta selvitystä lupa-asian ratkaisemiseksi. Tämä on tarpeen mm. silloin, kun vastaanottajamaan taloudellinen asema on epävakaa tai tilanne lähialueilla jännittynyt. On lisäksi itsestään selvää kieltää asevientä muutoin kriteerit täyttävään maahan, jos siellä on syystä tai toisesta jännittynyt yhteiskunnallinen tilanne.

Hallitus esittää, että nykykäytännöstä poiketen tavaran määrittely puolustustarvikkeiksi siirrettäisiin asetustasolta puolustusministeriön päätökseksi. Perustelukin on virtaviivainen. Menettely mahdollistaisi kansainvälisten vientivalvontavelvoitteiden joustavamman toimeenpanton. Tästäkin olen eri mieltä hallituksen kanssa. Siitä, mitä tarvikkeita pidetään puolustustarvikkeina ja miten nämä tarvikkeet ryhmitellään eri tuoteluokkiin lupa-asioiden käsittelyä varten, tulee aina säätää aetuksella.

Arvoisa herra puhemies! Olen nostanut esille muutamia keskeisiä hallituksen lakiesitykseen sisältyviä heikkouksia. Mutta helpottaakseni tämän lakimuutoksen käsittelyä eduskunnassa, olemme yhdessä ed. Nikulan kanssa valmistelleet käsiteltävälle esitykselle rinnakkaisen lakialoitteen, jossa nämä hallituksen linjauksessa esittämäni puutteet on korjattu.

Puolustusministeri R e h n : Arvoisa puhemies! Lakiesityksen valmistelu on tapahtunut työryhmässä, joka oli ulkoministeriön ja puolustusministeriön virkamiesten yhteinen, ja se lähti hyvin paljon siitä sysäyksestä, jonka eduskunta yksimielisesti antoi. Viime budjetin yhteydessä toivottiin, että todellakin maastavientiä puolustustarvikkeiden kohdalla helpotettaisiin, kuitenkin tietenkin ottaen huomioon YK:n ja Etykin säännökset. Eduskunnassa käsittelyn pohjana oli nimenomaan — ja haluan huomauttaa, että se oli yksimielinen — valtiovarainvaliokunnan mietintö, jossa todetaan meidän puolustustarvike-

teollisuutemme kärsivän aikamoista hätää tällä hetkellä. Siitä huolimatta, että yksittäisiä ostoja tuotiin keskustelussa esiin, me olemme joutuneet niitä vähentämään, koska kenellekään ei voi olla yllätys, että puolustusmäärärahoja on todellakin voimakkaasti leikattu. Se koettelee kaikkia eri lohkoja.

On turha syyttää tässä hävittäjähankintaa. Sen on eduskunta hyväksynyt monessa budjetissa peräkkäin. Se on yksi meidän tärkeitä hankintojamme, jotta voimme säilyttää uskottavuutemme. Mutta todellakin sysäys on lähtenyt eduskunnasta.

Kun uutta lakiesitystä valmisteltiin, lähtökohdanta oli tiukentaa valvontaa mutta yksinkertaistaa itse menettelytapa, joka oli erittäin byrokrattinen ja jossa eri lausuntokierrosten aikana koko asia oikeastaan oli jo poissa päiväjärjestyksestä. Anomusta esittäneen yrityksen mahdollisuudet olla mukana kilpailussa olivat jo hävinneet, koska ei kovin kauan tilaaja odota sitä, että lupamenettelyt saadaan läpi, joten tämä on ollut lähtökohtana.

Työryhmä päätyi todellakin siihen esitykseen, että kaikki asiat olisivat ulkoministeriön ja valtioneuvoston vahvistamien ohjeiden sekä ulkoministeriön ihmisoikeuksia koskevien kriteerien mukaisina puolustusministeriön yksin ratkaistavissa. Minä kuitenkin esitin, että poliittisesti herkkä asia viedään valtioneuvostoon. Tämä oli kerta kaikkiaan lisäys, joka tuli omasta toimestani. Katsoisin, että tällä hetkellä esitys täyttää kaikki valvontaan liittyvät kriteerit, eikä se missään tapauksessa tule löysentämään sitä mallia, joka meillä aikaisemminkin on ollut.

Haluaisin vielä huomauttaa, että puolustustarvikkeiden osuus meidän kokonaisviennistämme oli viime vuonna 0,046. Prosenttiosuus oli näin pieni kokonaisviennistä, joten se ei todellakaan ole mitään päätähuimaavaa. Esimerkiksi Ruotsin vienti on 70 kertaa tämä, ja he toimivat erittäin aktiivisesti viennin edistämiseksi.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Vaikka tämä on varsinainen puheenvuoro, oikeastaan kohdistan sen ed. Pykäläiselle, hänen muuttamiin puheenvuoronsa kohtiin.

Ensinnäkin totean, että aseistariisuntaa on tapahtunut massiivisesti joukkotuhoaseiden osalta. Muilta osin voidaan katsoa, että maailma varustautuu entistä kiihkeämmin tavanomaisen sodankäynnin välineillä.

Mitä tulee kalavnikoviin, Kiinasta tilattuihin, kerrotaan, että amerikkalaiset Vietnamin sodas-

sa kun näkivät hylätyn kalavnikovin, heittivät oman vehkeensä pois ja nappasivat sen kalavnikovin. Aivan ilmeisesti ne ovat varsin hyviä aseita, eikä niillä määrärahoilla, joita oli käytettävissä, olisi saatu sellaisia määriä Suomesta. Tilanne on varmaan ollut taannoisina aikoina niin, että jokaiselle suomalaiselle miehelle ei olisi ollut edes torrakkoa käteen, jos sota alkaa, puhumattaan naisista.

Loppujen lopuksi asiaa viennistä. Jos meemme vie, joku muu vie. Se on aivan turhaa hienonahkaisuutta. Jos eivät muut vie, ruotsalaiset vievät ainakin. Ei mitään muuta kuin siitä vain myyntiin tavaraa, jos kerran menee kaupaksi. Taso niin korkealle, että se todella menee kaupaksi. Jos me turhan hienonahkaisesti ajatteleme, emme me tässä kylmässä maailmassa pärjää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään puolustusvaliokuntaan, jolle ulkoasiainvaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti hallintovaliokuntaan:

12) Hallituksen esitys n:o 171 laiksi kirkkolain 20 luvun 5 §:n muuttamisesta

13) Hallituksen esitys n:o 172 laiksi Pelastusopistosta

14) Hallituksen esitys n:o 173 laiksi tuloverolain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovainvaliokuntaan.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 15) asiasta.

Keskustelu:

Ed. B a c k m a n : Herra puhemies! Lyhyesti eräitä huomautuksia lakiesityksestä, joka liittyy maatalouden kansalliseen tukipakettiin. Tämä on ns. sopeuttamislaki. Hallituksen veropolitiikka seuranneena totetan, että pikemminkin tällä

hetkellä palkansaajat kaipaivat jo jonkin näköisiä sopeuttamislakeja sopeutuakseen Ahon — Viinasen hallitukseen, ei niinkään Euroopan unioniin. Hallitus nimittäin lupasi jopa valtiovarainministerin suulla, että kun vaihtotaseongelma kääntyy positiiviseksi, mikä nyt on tapahtunut, tuolloin tulee mahdollisuus myös veronalennuksiin. Erityisesti kokoomukselle kysymys on ollut ns. hallituskysymys. Nyt näitä veronalennuslakeja eduskuntaan on saatu, mutta ne kaikki koskevat maataloudenharjoittajia.

On syytä todeta heti alkuun, että kansallinen tukipaketti tulee varmasti tarvitsemaan toimenpiteitä, jotka kohdistuvat nimenomaan velkaiisiin nuoriin tuottajiin, sellaisiin tuottajiin, jotka pystyvät myös EU-Suomessa jatkamaan omaa tuotantoaan ja jotka tarvitsevat tässä ensimmäisinä vuosina joitakin sopeuttamistoimenpiteitä tuosta velkataakasta selviytyäkseen.

Kuitenkaan verotus ei ole mitenkään hyvä keino suorittaa tätä toimenpidettä, vaan päinvastoin, kuten hallituksen esityksen perusteluissakin todetaan, verotus on itse asiassa hyvin kohdentamaton toimenpide ja sen seuraukset eivät välttämättä osu aina oikeaan kohderyhmään, jota hallitus tässäkin pyrkii löytämään. Linaan suoraan yhden kappaleen hallituksen esityksestä, koska siellä tämä on erittäin hyvin sanottu:

”Periaatteessa maataloudelle annettava tuki tulisi antaa suoran tuen muodossa. Verotuksen muodossa tulisi antaa tukea vasta sitten, jos suora tuki ei johda kohtuulliseen ratkaisuun. Suora tuki kohdentuu huomattavasti osuvammin kuin verotuksen muodossa annettava tuki niille kohderyhmille, joille se on tarkoitettu. Verojärjestelmä on aina siinä määrin kaavamainen, että verotuki saattaa kohdistua myös sellaisille, joille sitä ei ole tarkoitettu ja jotka eivät ehkä ole edes sen tarpeessa. Toisaalta taas verotuksen muodossa annettavasta tuesta hyötyvät vain ne, joilla on verotettavaa tuloa.”

Tämä on mielestäni erittäin hyvä perustelu sille, että tätä lakiesitystä ei olisi tullut antaa, vaan mahdollinen sopeutustuki olisi tullut antaa nimenomaan tässäkin mainitun suorana tukena.

Mikä tässä lakiesityksessä sitten on mennyt pieleen. Esitys lähtee siitä, että ne viljelijät, joilla on ollut yli 280 000 markkaa pitkäaikaista velkaa vuoden 93 päättyessä, tulevat saamaan nyt vuosina 95—99 tuohon velkamäärään perustuen ylimääräisen verovähennyksen. Ensinnäkin on todettava, että tämä mahdollistaa tilanteet, joissa vuosina 95—99 ei enää tuota velkaa ole, koska se on sidottu 93 lopun tilanteeseen. Riittää, että tuo

velka on maksettu pois esimerkiksi vuodenvaihteessa 94—95 ja siitä huolimatta saisi pysyvästi näille vuosille melko suurenkin vähennyksen joissakin tapauksissa.

Kuitenkin merkittävämpi ongelma tässä lakiteknisesti on se, että vähennykseen on sisällytetty yli miljoonan markan varallisuudesta tapahtuva leikkuri. Tuo leikkuri kuitenkin koskee ainoastaan sellaista varallisuutta, joka on muuta kuin maa- ja metsätalouden veronalaisia varoja. Kun esitystä katsoo tarkemmin, huomaa, että se koskee silloin esimerkiksi maataloudenharjoittajan vakituista asuntoa tai kulkuvälineitä. Itselleni ei oikein aukea se, että jos velkaisella tilalla on suuret metsävarat, joita tässä sopeuttamisvaiheessa voitaisiin käyttää, nämä eivät millään tavalla tämän valtion ”avustuksen” määrää pienennä, mutta tuon samaisen maataloudenharjoittajan oma asunto ja hänen kulkuvälineensä tulisivat tuota verovähennystä pienentämään. Tämän tulisi mielestäni olla juuri toisin päin; ettei ihmisten tarvitsisi esimerkiksi pakkotilanteessa myydä omaa asuntoansa kuin mieluummin jonkin verran metsästään puita.

Esityksessä suuruusluokat eivät ole kovinkaan suuria kokonaisuudessaan, mutta yksittäisille maataloudenharjoittajille ne voivat nousta melkoisiksi. Otan esimerkin. Jos tilalla on miljoonan markan pitkäaikainen velka, niin siitä saatava vähennys olisi tällä tavalla 360 000 markkaa viiden vuoden aikana tehtäväksi. Siitä voidaan yhden vuoden aikana tehdä korkeintaan 25 prosenttia, eli jos tuo jaksetaan neljälle vuodelle, vähennys olisi 90 000 markkaa per vuosi. Nettona noin 45 000 markan tuki.

Mielestäni tällaisen tuen ohjaamisen olisi tullut tapahtua nimenomaan suoran tuen muodossa. Kun asiaa käsitellään, tulen esittämään valio-kuntavaiheessa, että tähän löydetäisiin joitakin muita muotoja, joita tietääkseni hallitus on omassa käsittelyssään pitänyt vaihtoehtoina, mutta jostain kumman syystä päätynyt kuitenkin tähän omasta mielestäänkin huonoon tapaan eli verovähennysmalliin.

Jos puhemies sallii, samassa yhteydessä, ettei tarvitse käyttää toista puheenvuoroa, totean tuloverolain toisesta muutoksesta, joka tulee kohdassa 16. Lyhyesti: siellä puututaan vaihtovelkakirjalainojen tai optio-oikeuksien perusteella yritysten työntekijöille annettaviin etuisuuksiin. Tässä suhteessa hallitukselle on annettava tunnustusta, että hyvin nopeassa aikataulussa hallitus pyrkii paikkaamaan sen porsaanreiän, joka tuloverolakiin on jäänyt ja joka on mahdollista-

nut nimenomaan yritysjohtajille erittäin edullisella verotuksella saada melkoisia tuloja tulevina vuosina.

Ed. Stenius - Kaukonen: Herra puhemies! Ed. Backmanin esittämiin arvioihin voi yhtyä molempien lakiesitysten osalta. On varsin erikoista, että nämä helpotukset on sidottu vuoden 93 lopun velan määrään, mutta tähän ei ole mitään uutta. Ed. Sasihan kehitteli täällä asuntolainojen koroista samanlaisen esityksen, joka on voimassa, eli vaikka velan maksaa pois, helpotukset kuitenkin tulevat. Tätä toivottavasti valiokunnassa muutetaan.

Olen havainnut, että myös kokoomuksen piirissä, kun he ovat havainneet, mikä ed. Sasin aikaansaama muutos asuntolainojen korkojen osalta oli, ovat hämmästelleet ja pitäneet virheelisenä tällaista lainsäädäntöä.

Optioita koskevan esityksen antamisessa kyllä tässä olisi varmaan nopeamminkin voinut toimia, mutta hyvä, että edes nyt. Tämä on tervetullut esitys, joka toivon mukaan estää keinottelun ja toivotaan, että taas ei keksitä uusia keinoja, joilla lähdetään keinottelemaan ja veroetuja hankkimaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan:

15) Hallituksen esitys n:o 174 laiksi perintö- ja lahjaverolain 55 §:n muuttamisesta

16) Hallituksen esitys n:o 175 laiksi tuloverolain muuttamisesta

17) Hallituksen esitys n:o 176 laiksi ennakkoperintälain 30 a §:n muuttamisesta

18) Hallituksen esitys n:o 177 laiksi talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain 1 ja 6 §:n muuttamisesta

19) Hallituksen esitys n:o 178 laiksi työttömyys-turvaetuuksien poikkeuksellisesta tarkistamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

Ed. Stenius - Kaukonen: Arvoisa puhemies! Hallitus ehdottaa työttömyysturva-etuuksiin vain 2 prosentin indeksitarkistusta. Tätäkään tuskin olisi esitetty, jollei ed. Stenius-Kaukonen suurin piirtein joka vuosi olisi kannellut oikeuskanslerille hallituksen menettelystä työttömyyspäivärahojen indeksikorotusten osalta.

Kesällä oikeuskansleri antoi päätöksensä ja, kuten budjetin lähetekeskustelussa totesin, rimaa hipoen hyväksyi hallituksen viime vuonna toteuttaman menettelyn mutta samalla lähetti sosiaali- ja terveysministeriölle kirjelmän, jossa totesi, että eiköhän nyt jo pitäisi näitä korotuksia ruveta tekemään, näin vapaasti muotoillen.

Jotta hallituksen ei olisi tarvinnut toteuttaa lainmukaisia indeksikorotuksia, hallitus on nyt antanut tämän ehdotuksen, jossa sen sijaan, että tehdään lainmukaiset korotukset, korotus on vain 2 prosenttia eli peruspäivärahaan 2 markkaa, 116 markasta 118 markkaan. Lapsikorotukseen ei yhdestä lapsesta tule lainkaan korotusta, kahdesta lapsesta markan korotus 34:stä 35 markkaan, ja jos lapsia on kolme tai useampia, lapsikorotus nousee 44 markasta 45 markkaan päivässä, siis tässäkin markan korotus.

Jos lainmukaiset indeksikorotukset tehtäisiin, niin, kuten täällä perusteluissa on todettu, tämän vuoden ensimmäiseen neljännekseen mennessä verrattuna vuoden 1991 ensimmäiseen neljännekseen indeksipisteluku on muuttunut 6,6 prosenttia. Jos otetaan toinen neljännes, kuten nyt pitäisi jo ottaa, nousu on 6,8 prosenttia.

Täysimääräinen indeksikorotus olisi sentään nostanut päivärahaa 8 markalla. Siis olisi päästy 124 markkaan päivässä, 2 666 markkaan kuukaudessa eli korotusta olisi tullut 172 markkaa kuukaudessa sen sijaan, että nyt hallituksen esitys antaa 43 markkaa kuukaudessa. Ei tämä indeksikorotus vielä työttömyysperuspäivärahan alhaisuuden aiheuttamia ongelmia olisi poistanut, mutta olisihan se ollut vähän eri näköinen korotus kuin tämä 43 markkaa.

Mutta työttömien osalta tämä kuvastaa erittäin hyvin hallituksen linjaa. Työttömiä hallitus ei halua noteerata täysivaltaisina kansalaisina. Töitä ei haluta järjestää, ja myöskään toimeentu-

loa ei haluta turvata. Toivon, että perustuslaki-valiokunta, vastoin kuin hallitus esityksessään toteaa, toteaisi, että tämä heikentää toimeentulon lakisääteistä perusturvaa, niin kuin mielestäni ilmiselvästi tapahtuu, jolloin lainmukaiset korotukset olisi toteutettava. Mutta meidän olemme kyllä tottuneet siihen, että perustuslakivaliokunta voi sanoa, että musta on valkoista, ja näin sitten eduskunnan enemmistön mielestä on.

Tämä asia, ed. Aittoniemi, kun tiedän jo, minäkalaiseen puheenvuoroon ed. Aittoniemi valmistautuu, ei liity lepäämäänjättämissäännösten muuttamiseen. Tämä asia voitaisiin hoitaa, jos eduskunnan perustuslakivaliokunnalla olisi todellista halua rehelliseen arvioon siitä, mitä tämä esitys merkitsee.

Ansiopäivärahoihin korotus tulee vaikuttamaan noin prosentin verran, koska ansiopäivärahan rakentuu siten, että pohjana on peruspäiväraha ja sitten ansio-osa on palkan ja peruspäivärahan erotuksesta 42 prosenttia. Eli todella pienet korotukset ansiopäivärahoihin tulee. Ongelma, joka on ollut tiedossa, on se, että ansio-osaahan ei koroteta. Jos työttömyys jatkuu pitkään, päivärahan tietysti tasoltaan koko ajan putoaa. Mutta tätäkään ongelmaa hallitus ei halua ratkaista.

Mielestäni olisi erittäin tärkeää se, että työttömyysturvalain indeksipykälää selvennettäisiin niin, että siellä selvästi sanotaan, niin kuin kaikissa eläkelaeissa, että indeksikorotukset on toteutettava. Eikä niin kuin nyt, että kun palkkataso olennaisesti muuttuu, korotukset tehdään. Tämä olennainen-sana on antanut hallitukselle spekulatiion mahdollisuuden ja lain tarkoituksen kiertämisen.

On todella valitettavaa, että työttömien asiat eivät eduskuntaa kiinnosta. Asian käsittely osoittaa sen, mitä olemme aikaisemminkin valmistelemiseen piirissä todenneet.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ei tule mieleenkään viitata määräenemmistöjänsäntöksiin, joista ed. Stenius-Kaukonen on saanut harhaisten otteen pyrkiä mykistämään, mutta totta kai jokainen tietää, että työttömien asema peruspäivärahalla on erittäin hankala, siitä ei päästä mihinkään.

Mutta kun ed. Stenius-Kaukonen sanoi, että hallitus ei halua järjestää töitä, se ei pidä paikkaansa. Jokainen hallitus suomalaisessa yhteiskunnassa haluaa järjestää töitä, jos siihen on olemassa mahdollisuuksia. Mutta totean, että töiden vastaanottaminen Suomessa ei näytä

tänä päivänä oikein hedelmällisessä putkessa olevan.

Tänään juuri Nokialta soitteli mies, joka tekee erilaisia yrityshommia ja kertoili, että hän on yrittänyt saada työmiehiä töihin. Kukaan ei lähde, ja hänen täytyi urakastaan luopua. Kysymys oli ilmeisesti aivan varmasti ansiosidonnaisesta päivärahasta. Ei haluta vaarantaa sitä, vaan jättää sen varaan eikä töihin enää mennä, vaikka niitä tarjotaan. Se on suomalaisen yhteiskunnan kannalta hankala asia.

Siinä on toki lainsäädännölläkin omat vikaansa. Jos on kysymys tilapäisestä työsuhteesta, siinä kaikenlaisille tarkkailulistoille siirtymiset ja päivärahojen myöhästymiset sun muut ovat sellaisia seikkoja, jotka saattavat aiheuttaa tämän tyyppistä käyttäytymistä. Mutta hallitus järjestää töitä, jos se on mahdollista, kun niitä sitten vain otetaan vastaan eikä haluta pelkästään ansiosidonnaisen päivärahan turvaan jäädä.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Aittoniemen puheet ovat aivan kummallisiksi käyneet, kun hän on muuttanut keskustan eduskuntaryhmään. Ennen hän sentään hieman ymmärsi työttömiä mutta nyt ei enää tippaakaan.

Tuttua on se, että ed. Aittoniemi aina väittää, että töitä on, kun vain ihmiset viitsisivät tehdä. Kun on puoli miljoonaa työtöntä, ei varmasti kysymys ole siitä, että työhalukkuutta puuttuu. Monet lain kohdat ovat sellaisia, että jos ottaa jonkin lyhytaikaisen työn vastaan, ne johtaisivat siihen, että henkilö saattaisi menettää koko työttömyysturvan pian sen jälkeen, kunnes ansiosidonnainen päiväraha päättyy. Perheellisen ihmisen on mahdotonta tällä tavalla yrittää viedä perhettään eteenpäin. Nämä asiat pitäisi korjata, ja sen jälkeen vasta ryhtyä puhumaan siitä, ettei ole työhalukkuutta.

Ed. Rimi: Arvoisa puhemies! Käsillä oleva hallituksen esitys jatkaa sitä sarjaa, jossa lakisääteisiä korotuksia esitetään leikattavaksi. Keuhalla hyväksyttiin hallituspuolueiden voimin työ- ja kansaneläkkeiden lakisääteisiä indeksitarkistuksia vähentävät lait, ja nyt tätä ollaan sitten jatkamassa. On hyvin kohtuutonta, että työttömien ja pitkään työttöminä olleiden, joita tämäkin laki pääsääntöisesti koskee, peruspäivärahaa 116 markkaa päivässä ei olla valmiita tekemään täysimääräisiä korotuksia.

Kun on 116 markkaa päivässä ja siihen jotkin lapsikorotukset, pitäisi jo ajatella, että se on jo

todella niin heikko toimeentulotaso, että miten sillä yleensä tulee toimeen. Laskin, että 2 markan korotuksella, ja perheessä on esimerkiksi kolme lasta, tällaisessa perheessä työttömyysturvaa saadaan 165 markkaa päivässä. (Ed. Stenius-Kaukonen: Miinus verot!) — Miinus verot siitä. — Tämä taas kertoo puolestaan sitä, että nämä ihmiset ovat todella alistettuja ja nöyryytettyjä. Heitä juoksetetaan luukulta luukulle, koska he joutuvat pakosta hankkimaan toimeentulotukea. Me tiedämme varsin hyvin sen, kuinka mitaviksi ovat kunnissa toimeentulotukimäärärahat paisuneet ja niiden tarve.

Tänään keskusteltiin kuntien valtionosuuksien leikkauksien kohdalla juuri siitä, miten kuntien verotulot ovat vähentyneet. Totta kai ne ovat vähentyneet, kun myös työttömyysturvaa on leikattu ja sitäkin kautta kunnille tulevat verotulot ovat vähentyneet.

On todella kohtuutonta, ettei näiden todella ahdingossa olevien ihmisten asemasta olla kiinnostuneita eduskunnassa ja vielä vähemmän hallituksessa. En tiedä, kuinka pitkälle tämä hallitus oikein on valmis menemään työttömien kurittamisessa.

Arvoisa puhemies! Todella toivon, että perustuslakivaliokunta katsoo tämän asian toisin ja saamme toisenlaisen esityksen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

valtiovarainvaliokuntaan:

20) Hallituksen esitys n:o 179 laiksi tapaturma- ja liikennevakuutuslaitoksilta vuodelta 1995 perittävistä maksusta

sosiaali- ja terveysvaliokuntaan:

21) Hallituksen esitys n:o 180 laiksi merimieslain 32 §:n muuttamisesta

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna keskiviikkona kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 19.22.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio